

ПОЛИТИКИН

6

динара

БРОЈ

1353

ЗАБАВНИК

2.12.1977 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XXXVIII

Путнички
брод
за
васиону

СТРАНЕ 6-7

КОМПЛЕТАН
СТРИП

АРХИПЕЛАГ
У ПЛАМЕНУ

Ripley

Веровати или не!

ЏОН АДАМС

ПОТПРЕДСЕДНИК СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА, ИМАО ЈЕ 1796. ГОДИНЕ ЗАДАТАК ДА ПОСЛЕ ГЛАСАЊА ПРЕБРОЈИ ГЛАСОВЕ И ОБЈАВИ ИМЕ НОВОГ ПРЕДСЕДНИКА - ЏОНА АДАМСА!

АУТОМОБИЛИ

У ЕНГЛЕСКОЈ СВЕ ДО 1896. ГОДИНЕ НИСУ СМЕЛИ ДА ПРЕЋУ БРЗИНУ ОД 6.5 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС. ИСПРЕД ЊИХ МОРАО ЈЕ ДА ИДЕ ЧОВЕК С ЦРВЕНОМ ЗАСТАВИЦОМ.

У ОВОМ ЗАТВОРУ

У ФИЛАДЕЛФИЈИ, ПОДИГНУТОМ 1771. ГОДИНЕ, СВЕ ДО 1790. МУШКИ ЗАТВОРЕНИЦИ НИСУ БИЛИ ОДЕЉЕНИ ОД ЖЕНСКИХ.

ЏОН РАСКИН

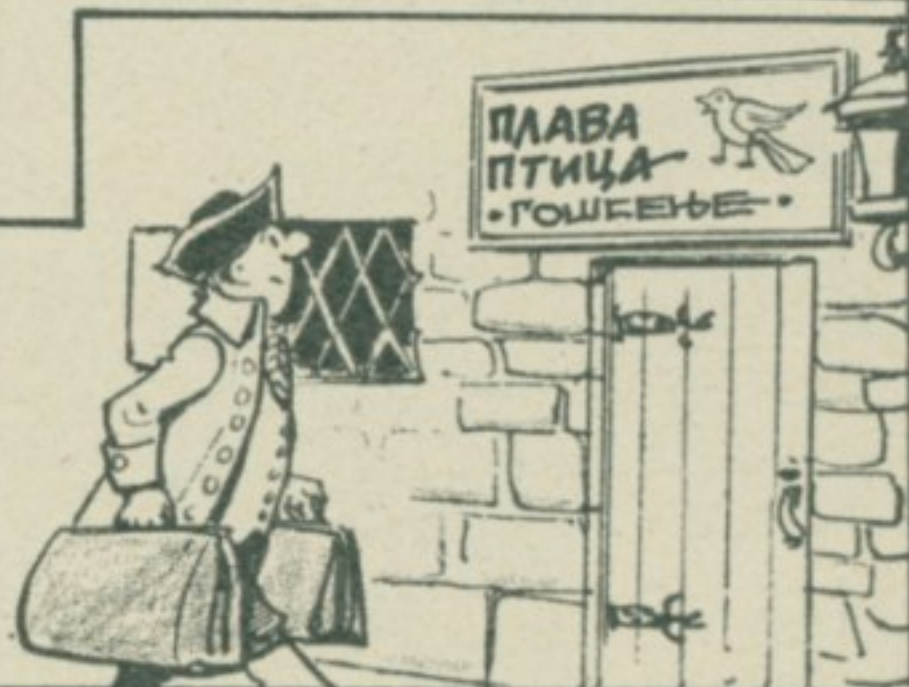
(1819 - 1900)

ЕНГЛЕСКИ КРИТИЧАР КОЈИ СЕ ЗАЛАГАО ЗА ДРУШТВЕНЕ РЕФОРМЕ, А НАРОЧИТО ЗА ПЕНЗИЈЕ СТАРИМ ОСОБАМА, РАЗДЕЛИО ЈЕ СВОЈЕ ВЕЛИКО НАСЛЕДСТВО РАЗНИМ ДОБРОТВОРНИМ УСТАНОВАМА.

КАМЕНИ ЗАМЕНИЦИ

СТАРИ СУМЕРИ, КОЈИ СУ СМАТРАЛИ ДА ИМ ЈЕ ГЛАВНА ДУЖНОСТ У ЖИВОТУ ДА СЛУЖЕ БОГОВИМА, ОСТАВЉАЛИ СУ ИСПРЕД ОЛТАРА КАМЕНЕ СТАТУЕ СА СВОЈИМ ЛИКОМ ДА БИ СЕ МОЛИЛЕ УМЕСТО ЊИХ. СУМЕРИ СУ НАСЕЉАВАЛИ ЈУЖНУ МЕСОПОТАМИЈУ 5000 ГОДИНА ПРЕ Н. ЕРЕ.

На ФИРМАМА

ПРВИХ ГОСТИОНИЈА У АМЕРИЦИ УВЕК ЈЕ БИЛА И РЕЧ "ГОШЋЕЊЕ" ШТО ЈЕ ЗНАЧИЛО ДА СЕ У ЊИМА МОГУ ДОБИТИ СТАН И ХРАНА.

2

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● верује се да је предак коња био Eohippus животиња величине лисице чије су ноге имале по четири прста. Живела је у еоцену, пре педесетак милиона година. Његови потомци по-

стајали су све већи, имали су више зуба али зато им се број прстију смањивао да би, најзад, остао само један.

● претпоставља се да у једном слоју хумуса (земље црнице) обично има око пола тоне бактерија по хектару.

● чувени грчки лекар Асклепијад (124 — 40. године пре наше ере) заклео се да ће напустити лекарски позив ако се

буде разболео. Међутим, то се никад није догодило; Асклепијад је погинуо несрећним случајем у 84. години.

● дрво пух vomica, бљуваче индијске, пасјег ораха или стрихнос-дрвета високо је преко десет метара а расте у пределима од тропске Индије до северног дела Аустрије. Горка семенка, а нешто мање и други делови биљке, садрже познате, веома отровне алкалоиде стрихнин и бруцин, који су у честој примени у медицини и ветеринарству. Индијско-малајска и јужноамеричка вр-

та је са више отровних алкалоида у соку од коре, којим се, под називом кураре, премазују врхови домородачких стрела. Педесет милиграма стрихнина доволни су да проузрокују смрт одрасле особе. Међутим, употребљен у медицинске сврхе стрихнин повећава притисак и ојачава пробавни систем.

● морж има стомак као ној: он једе и разне врсте шкољки које његов стомак с лакоћом вари.

● на острву Балију налази се необичан "детектор лажи". То је у ствари мост начињен од једног танког дебла дрвета. Особе осумњичене за лаж морају да пређу преко овог моста и ако се он не сруши, значи да су невини.

● Плиније Старији (23—79. године наше ере) вероватно је био најзапосленији човек свог времена. Он је био гувернер Германије, Галије, Шпаније, Африке, генерал и адмирал римске војске. У исто време написао је енциклопедију природних наука у 37 томова, историју Рима у 31 том, историју римских ратова у 20 томова, приручник из говорништва у 6 томова и латинску граматику.

● на свет више долази дечака него девојчица. Просечно на 105 дечака долази 100 девојчица. Међутим, смртност код дечака је већа тако да на свету има нешто више жена него мушкараца.

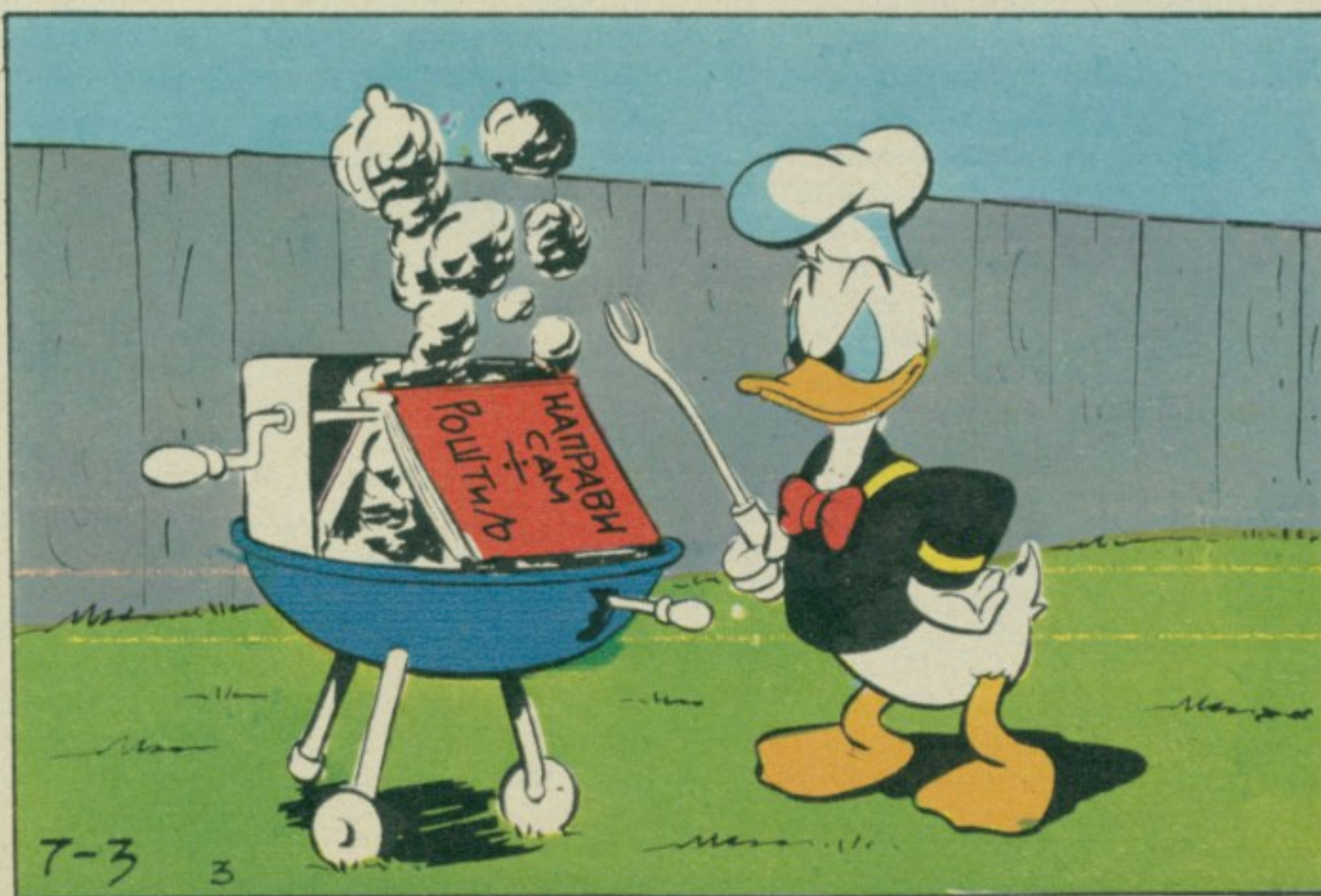
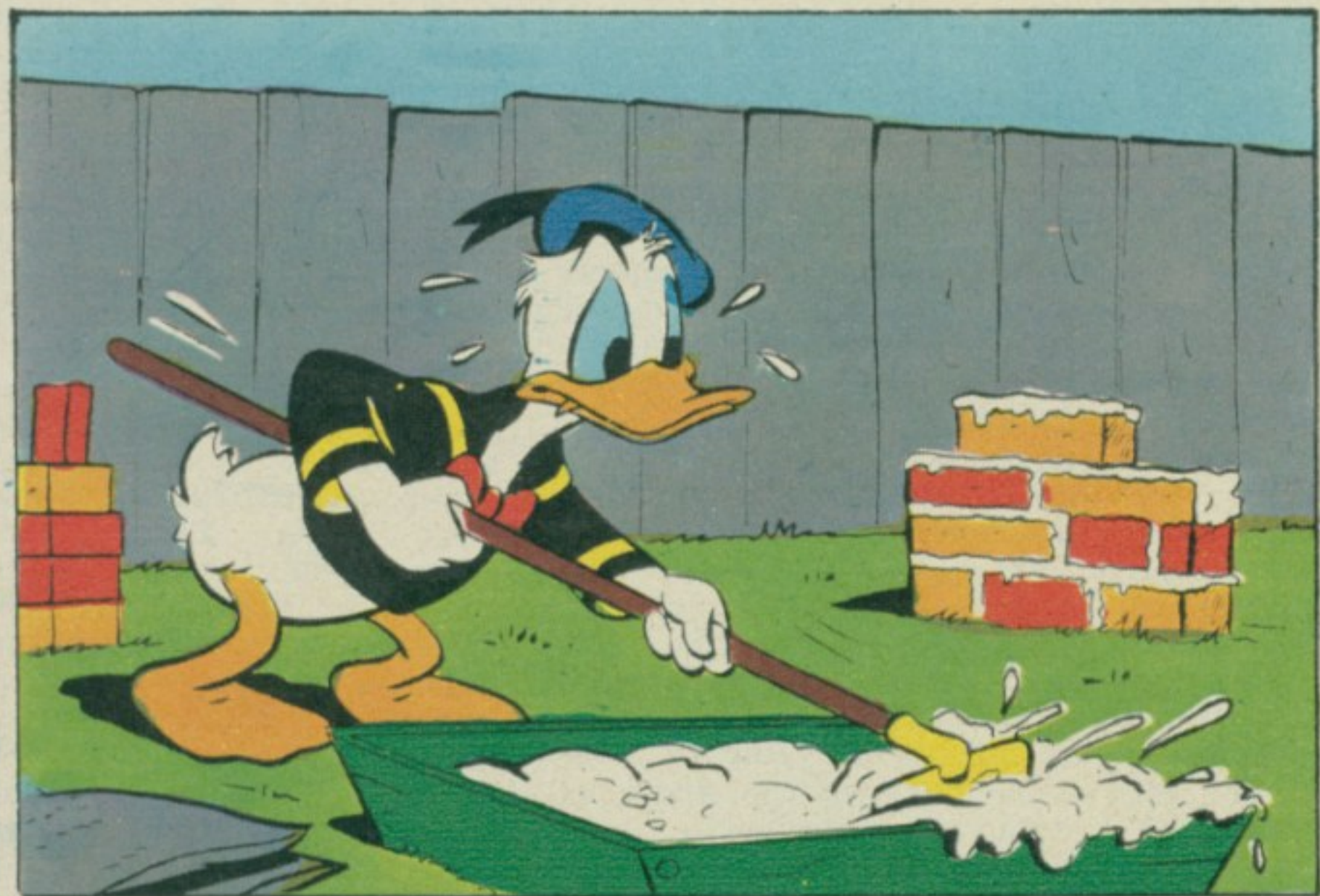
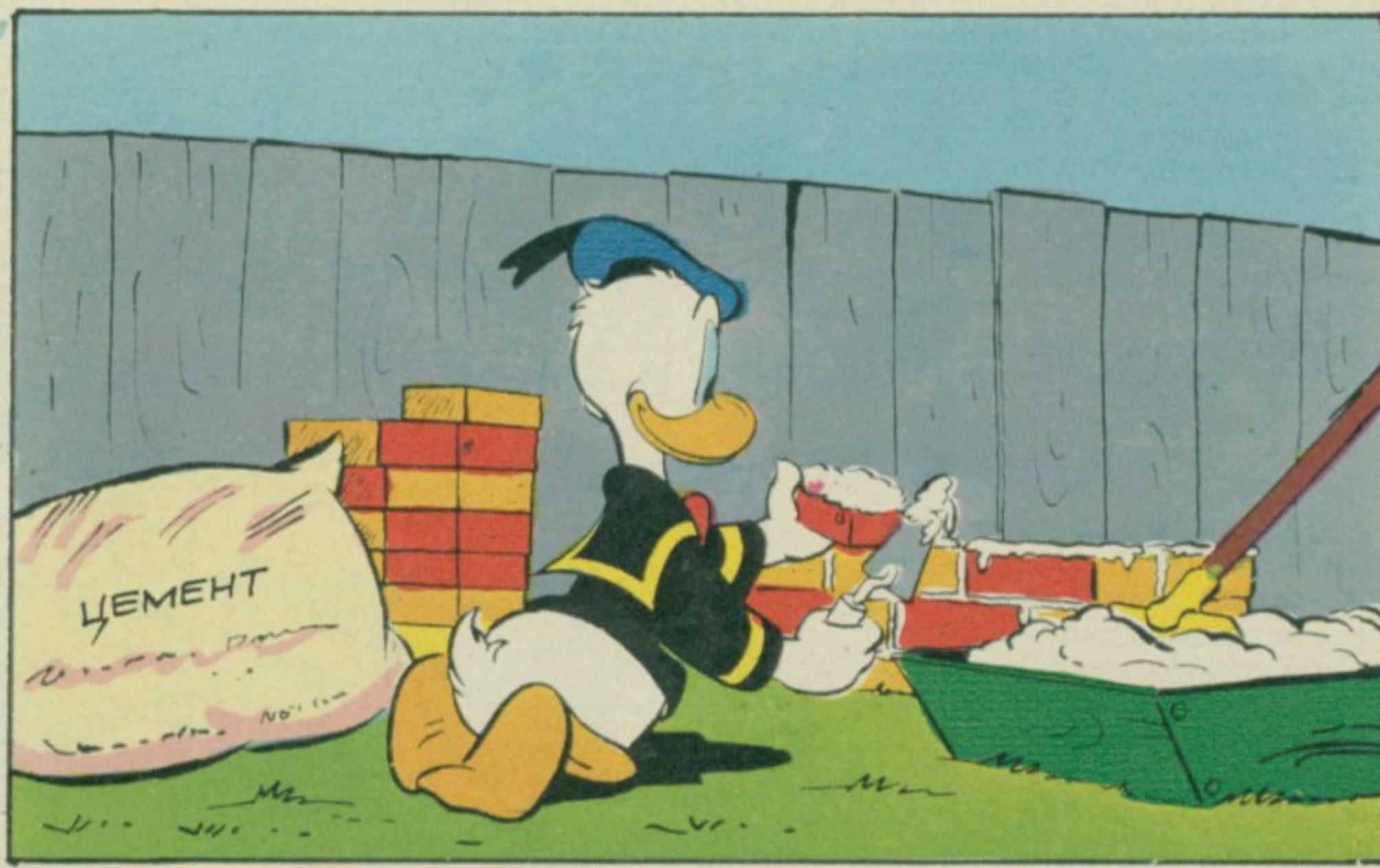
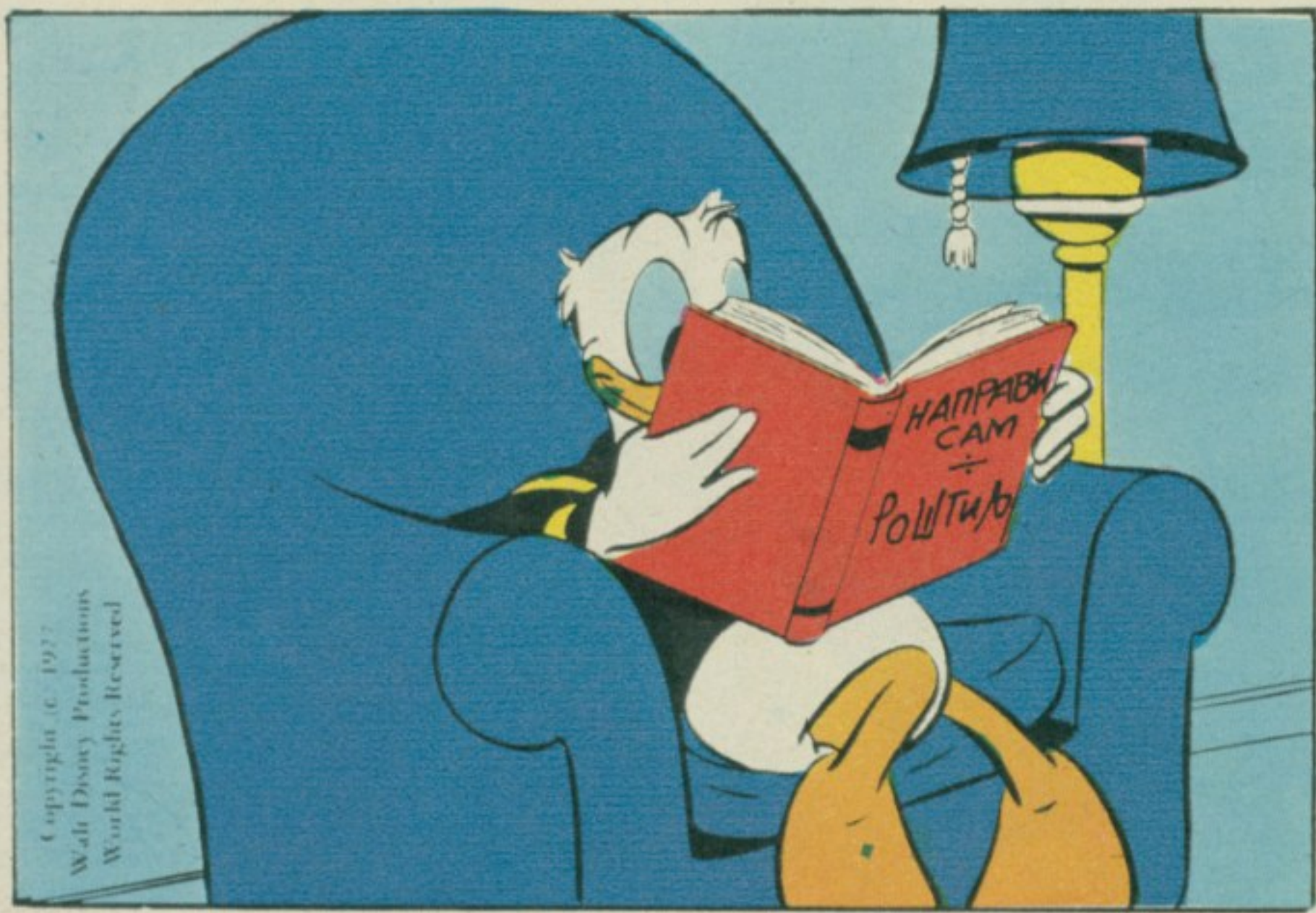
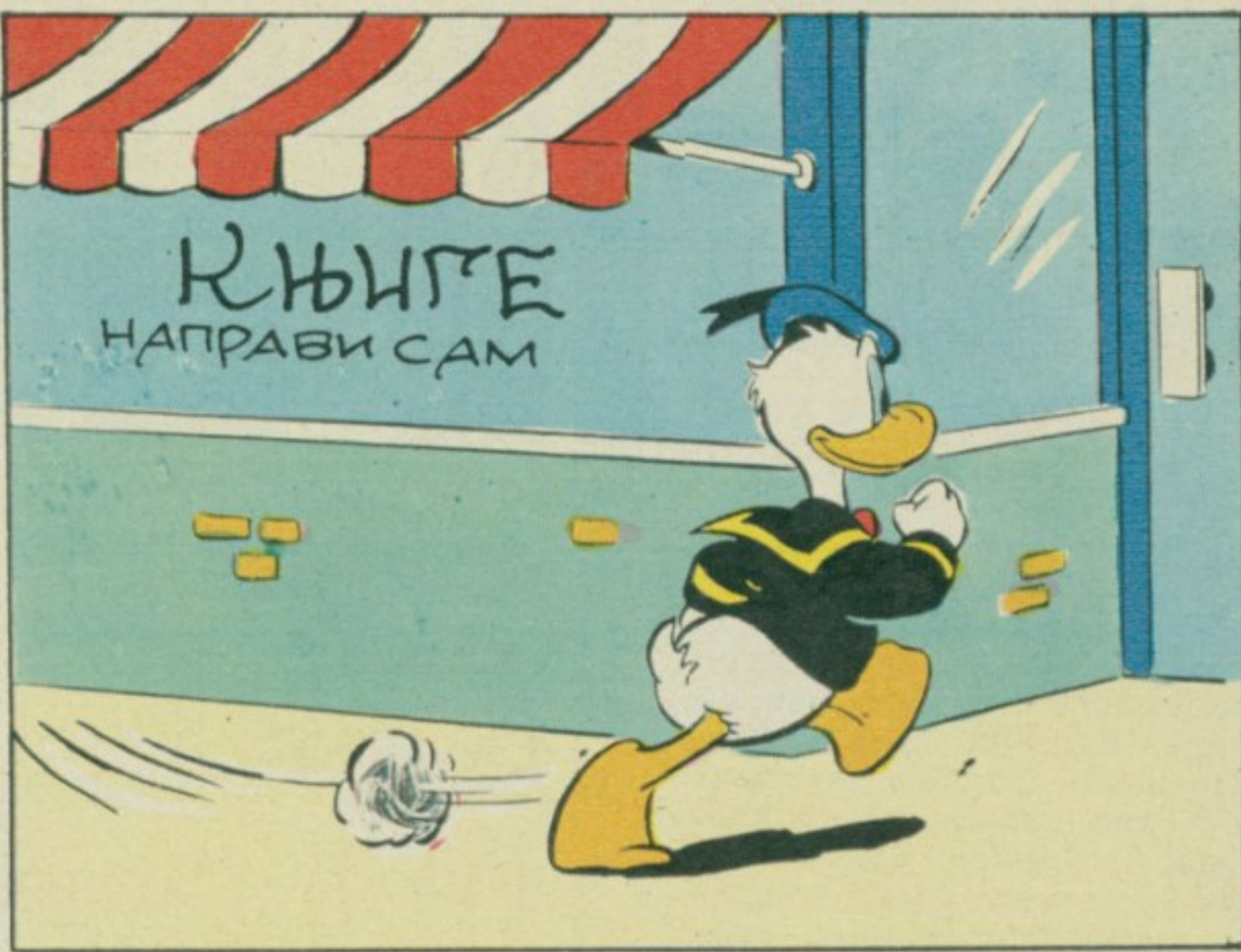
WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

БАШТЕНСКИ
РОШТИЉИ

КЪНГЕ
НАПРАВИ САМ

АКЦИЈЕ ПАРТИЗАНА НА ЈАДРАНУ

Ог дана, почетком јула 1942. године, сунце је жестоко пекло. У кући Ловре Ноле, шћућуре ној подно Биокова, као да није било ни живе душе. Подневну тишину реметили су само цврчци из оближњег маслиника. Далеко доле на морској обали видели су се кровови Подгоре, стиснути један уз други.

Ловрина кућа, међутим, није била ни напуштена ни празна. Она је требало само да оставља такав утисак, јер се у то време у њој одржавао састанак којем је присуствовало пет чланова Рејонског комитета суседних места, два друга из Подгоре и неколико из Округног комитета.

На састанак су дошли сви позвани, већина не знајући о чему ће бити речи. Први је почео Маринко Борић:

— Донета је одлука да се изведе једна крупна акција у макарском крају. Окружни комитет мисли да би било најбоље потопити путнички брод „Вис“ и то негде на путу према Дрвенику!

— Ајме! — оте се неком спонтано, а онда је завладао мук. Чуло се само дисање људи у соби.

МЕСТО ЈЕ ОДАБРАНО

Нешто ближе објашњења дао је Тома Јурлина, али никоме од присутних никако није избијало из главе како то извести. Јер, „Вис“ није био ни чамац, ни бродица, већ брод на парни погон који је могао да прими готово стотину путника. Њим је одржавана редовна пруга Макарска — Плоче и обрнуто.

На следећем састанку, одржаном на другом месту у Подгори, закључено је да она није погодна за акцију због близине италијанског гарнизона у Макарској.

— Зашто не Живогише! — јавио се стари партијски радник из тог места Томо Јелаш. — Пристаниште и цела лука увучени су у копно и ртом заклоњени од погледа с мора. Осим тога, и Макарска је даље!

Предлог је био добар и без речи је прихваћен. Остављено је комунистима Живогише да разраде план акције и одлуче кад и како ће она бити изведена.

На следећем, последњем састанку, план је био готов. Обећавао је много. Људи су се разишли кућама задовољни. Дакле, у среду, 20. јула, размишљали су

ПРЕПАД НА „ВИС“

У МАЛОМ ПРИСТАНИШТУ ЖИВОГОШЋА ТРОЈИЦА ПЕРУШЕНИХ БОРАЦА МЕЂУ ПРВИМА СУ СЕ ПОПЕЛА НА ТЕК ПРИСПЕЛИ БРОД. ОДМАХ ЗАТИМ ПРОЛОМИО СЕ ПУЦАЊ...

узбуђени. Уздали су се у све, али највише у командира Треће чете Биоковског партизанског одреда Нику Главину чија је десетина требало да буде најважнија карика у ланцу.

ГУЊВА У ЛУЦИ

У среду, тачно у 13 часова и 10 минута, „Вис“ се отиснуо са мола у Играницама у којима је нешто раније пристао по реду вожње. Следећа станица била је

Живогише. Капетану се учинило да плове пребрзо. Наредио је ложачу да баца мање угља у котлове, а стројару да смањи брзину.

Два наоружана човека, један у усташкој а други у домобранској униформи, шетала су горе-доле, тако да су потпуно обезбеђивали брод. Путници, међу којима је било највише сељака, углавном су седели на палу би, пазећи на свој пртљак. На усташе и домобрану нико није обраћао пажњу. Тако је бар изгледало. Ипак, два човека која су се укрцала у Подгори будно су мотрила на њихово кретање.

Око тринаест и двадесет и пет „Вис“ је заобишао рт код Живогише и упловио у мало пристаниште. У луци је све било као и увек: неколико људи требало је да путује, стотину је стајало, чекало и гледало...

Настала је гужва око уласка и изласка путника. Капетан је пожуривао путнике. Нико није приметио кад су два човека која су се попела на „Вис“ у Подгори подигла три прста да јући тиме уговрени знак некемо на молу да на броду има три стражара. Средовечни заповедник и даље је бесно гунђао и просто на нож дочекивао једног

од тројице „сељака“ који су се, са кантама пуним маслиновог уља, укрцали пре свих.

— Каково уље, нећу да купим ништа! — викнуо је раздражено. — И ко ти је дозволио да се пењеш овамо, на мост?!

ГОТОВО ЈЕ!

Капетан се окренуо према стражару поред себе тражећи да га ослободи напасти, али је „сељак“ истог тренутка муњевито извадио испод капута скривен пиштољ и уперео га у усташу пре него што је он покушао да начини било какав покрет.

— Предај се! — наредио је одсечно, одгурнувши згранутог капетана до зида кабине.

Усташа га је пробадао по гледом. Одмах је схватио да пред собом има партизана и да је у питању напад на брод. Мржња је била јача од разума: подигао је пушку и истог тренутка добио метак у чело.

Остала два партизана већ су била свако код „свог“ човека. Домобран је одмах бацио оружје молећи за милост. Други усташа није стигао своје ни да подигне јер му се пиштољ тако снажно забио у ребро па је одустао од сваке помисли на борбу.

У луци је настало комешање, на броду такође. Кроз вијугаве улицице Живогише однекуд су избила седморица партизана и уле тела на брод. Били су то борци Нике Главине и са тројицом „сељака“ на „Вису“ чинили су ону десетину која је, по плану акције, морала да обави најтежи део посла. Овај тренутак чекали су у оближњој боровој шуми. Што се народа Живогише тиче, он је од почетка знао шта ће се догодити. Његово је било, да гужвом што више одложи полазак „Виса“.

ТИТО У АНЕГАДОТАМА

ЗАКОНИ

Загребачке „Новости“ су 8. новембра 1928. са суђења Титу донеле следећи извештај: „Након што је завршено преслушавање оптуженога Новоселића доведен је у дворцу Јосип Броз, свакако најинтересантнија личност у овом процесу. Његово лице има нешто од оних физиономија које подејећају на челик. Свијетлим очима гледа преко цвикера врло хладно, али енергично и мирно. Код њега можда и неће бити његово држање пред

судом само поза, јер је заиста био већ због сјага увјерења доста прогањан и осуђен на тамницу. Бројни слушаатељи су очито познавали ову непоустљивост Брозовог увјерења, јер је код његовог испитивања владала у судници велика шутња и пажња“.

Председавајући Светозар Томић пита Броза:

— Је ли вам познат Закон о заштити државе и јесте или знали да тај закон забрањује сваку комунистичку пропаганду?

— Ја Закон о заштити државе нисам читао... Ја држим да су природни закони виши од оних које створи једна класа, да притисне другу...

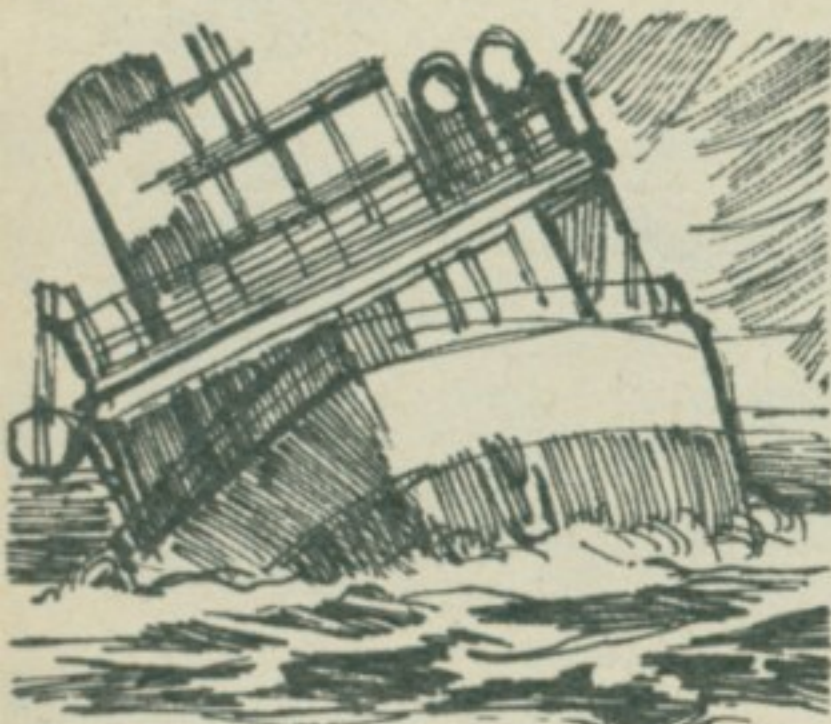
(Из књиге Звонка Штаубрингера и Милоја Поповића)

Капетан је тешко пове-
ровао у оно што се збива-
ло пред његовим очима.

— Немогуће! — мрмљао
је непрестано, али је без
отпора напустио брод. Исто
је учинила и посада. Сви
су пуштени. Ногу пред но-
гу, кренули су пешке сва-
ко својој кући на разне
стране.

Механичар и борац Тре-
ће чете Кармело Дервиш
заузео је њихово место. Ис-
пловио је „Висом“ иза рта,
отворио сигурносне вентиле
и чамцем се вратио у
пристаниште. Када је сти-
гао, брода више није било
на површини: по отварању
вентила, вода је покуљала
у његову утробу и он је по-
тонуо.

— Готово је! — задовољ-
но је лупио дланом о длан
Кармело и са друговима
кренуо на Биоково. Рази-
шао се и народ. Кроз пола
часа на кеју није било ни
ког. Сунце је и даље пекло,
а из борове шуме допира-
ла једнолична музика цвр-
чака. Подне је одавно прош-
ло.

Италијани су тек сутра-
дан сазнали шта се догоди-
ло. Њихова терпилерка ис-
палила је са мора у знак
одмазде око 120 хитаца на
мало Живошће. Без ус-
пеха: насеље је било праз-
но, јер се још у току ноћи
народ повукао на Биоково.
Потапање „Виса“ једна је
од првих већих акција из-
ведених на мору у народно
ослободилачком рату.

М. Тодоровић

МИНИ-КВИЗ

- 1 Слепом долином називају се...
- 2 Ко је био Старац Рашко?
- 3 Шта су чезе?
- 4 Песма „Гласник слободе“ В. Илића посве-
ћена је...
- 5 Коморција је...

ОДГОВОР:

1. Долина мртвих. 2. Митрополит. 3. Чезе. 4. Влада. 5. Коморација.

ДРАМА У ПЕЋИНИ ЛАМБРЕСТХОФЕН

Ухватите се за руке!
Сви се ухватите за
руке и крените за
мном — повикао је Бер-
нард Фишер својој поро-
дици. Знао је да нема ни
тренутка времена за губ-
љење. Судбина његове че-
трдесетогодишње жене Ба-
бете, петнаестогодишње
кћерке Гертруде, четрнаес-
тогодишњег Валтраута и
једанаест година старог
Алескандера одједном се
нашла у његовим рукама.

Посета Салфелдену, у
Аустрији, не би била пот-
пуна без посете једној од
најдубљих пећина те вр-
сте у Европи — Ламбрех-
стофену. Ни Бернард Фи-
шер није хтео да пропус-
ти прилику и не види
је...

СВИ НА ГРЕБЕН!

Пролетос, 18. маја, небо
је било прекривено обла-
цима који су наговешта-
вали кишу. У три и триде-
сет после подне Бернард
је са породицом ушао у
пећину. Били су једини
посетиоци тога дана.

Не слутећи ништа, пола-
ко су разгледали дворане.
За то време напољу се
умето пролећног плјуска
сручило невреме какво
становници Салфелдена не
памте: снажан ветар по-
кидао је електричне каб-
лове, а вода је поплавила
куће километрима уокло.

Одједном су се светла
у пећини угасила и буји-
ца је незадрживо покуља-
ла унутра. Ужаснути Бер-
нард схватио је да их од
сигурне смрти деле секун-
ди. Мозак му је грчевито
радио. Шта да учини, пи-
тао се. У последњем трен-
утку сетио се гребена ко

С муком су се по-
пели на спасоносни
гребен.

БУЈИЦА У КАНЦЕЛАРОВОЈ ДВОРАНИ

ХРАБРИ ЧОВЕК - ЖАБА РИЗИКОВАО ЈЕ НЕКОЛИКО ПУТА
СВОЈ ЖИВОТ ДА БИ НАСТРАДАЛОЈ ПОРОДИЦИ ДОНЕО ЧАЈ,
ХРАНУ И ЋЕБАД.

ји се уздиже до самог сво-
да пећине. Једино их он
може да спасе.

С муком су се успели
на спасоносне стене и та-
ко за длаку умакли леде-
ној бујици.

— Дрхтећи и прибијени
једно уз друго, стајали
смо на хладном ветру у
потпуном мраку. Једва
смо успевали да се разаз-
намо. Иако то нисам хтео
да покажем, био сам убе-
ђен да нас ништа не мо-
же спасити смрти и да ће-
мо, заробљени, ту сачека-
ти крај. Вода се непреста-
но пела, а ја сам морао
некако да одвратим њихо-
ве мисли од несреће која
нам је претила. Једино че-
га сам могао да се сетим
била је — песма.

— Певајте! — рекао сам
жени и деци.

БОЉЕ ЈЕ ПЕВАТИ

И тако је, дрхтавим
гласовима, породица запе-
вала. Неочекивано, као

што је и почело, завијање
ветра одједном је преста-
ло. Чуло се још само кло-
котање воде која је зап-
љускивала стене негде под
њиховим ногама.

Наставили су да певају
све док нису промукли,
осећај времена потпуно је
ишчезао. Више нису зна-
ли колико је сати прошло
откако су се овде попели.
Вечност, чинило им се.

Бабете Фишер се на-
тренутке питала да ли ће
и када неко покушати да
их спасе, али је питање
затим одмах и потискива-
ла и настављала да пева
онолико колико је могла.
Било је то боље него да
мисли. Морала је да ок-
рабри децу.

Чим је престала киша
спасилачке екипе окупиле
су се код улаза у пећину.
Међутим, људи су убрзо
схватили да због високог
нивоа воде нико неће мо-
ћи да продре унутра.

— Уосталом, мало је ве-
роватно да је неко успео
да преживи — тврдили су
неки из екипа.

На срећу Фишерових,
само се један човек није
сложио са овим. Био је то
двадесет осмогодишњи ро-
нић Виктор Кучера.

— Вреди покушати —
рекао је.

Пошто је око појаса ве-
зао сигурносну жицу, зар-
онио је у ледену воду.
У делу пећине који се зо-
ве „Канцеларова дворана“
нашао је породицу Берна-
ра Фишера.

Промрзли, исцрпљени и
уплашени, Фишерови су
једва чујним гласовима и
даље певали. Прошло је
готово десет часова отка-
ко су овде. На жалост, њи-
ховој невољи још није до-
шао крај. Ниво воде био
је исувише висок да би
спасилачки чамци могли
да допру до њих. Морали
су сачекати да се вода по-
вуче.

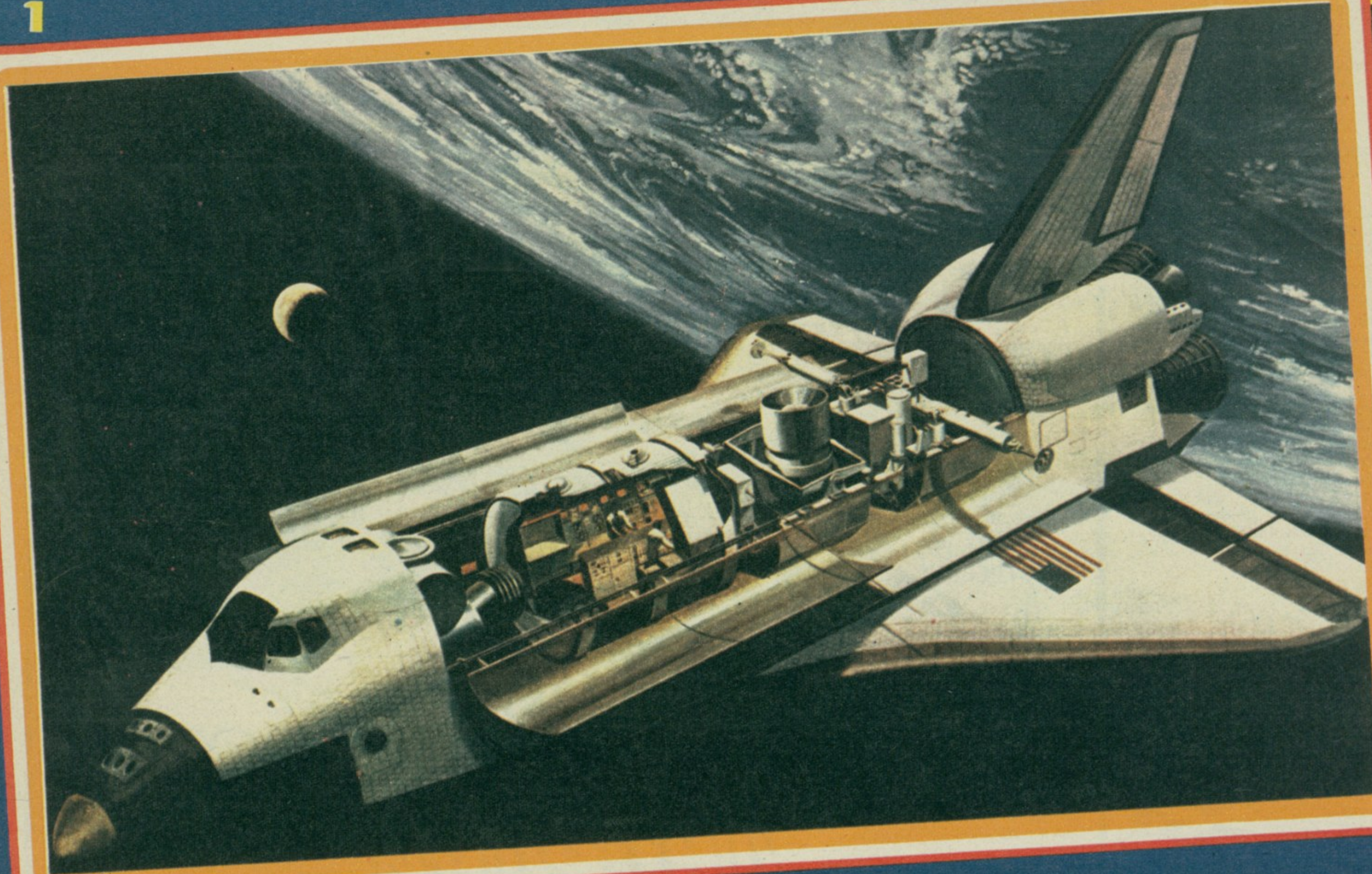
— Покушаћу у међувре-
мену да вам донесем неш-
то хране и топле напитке
— рекао им је Виктор.

Следећих пет часова
храбри човек-жаба још
је три пута ризиковао
свој живот да би им до-
нео чај, храну и ћебад.

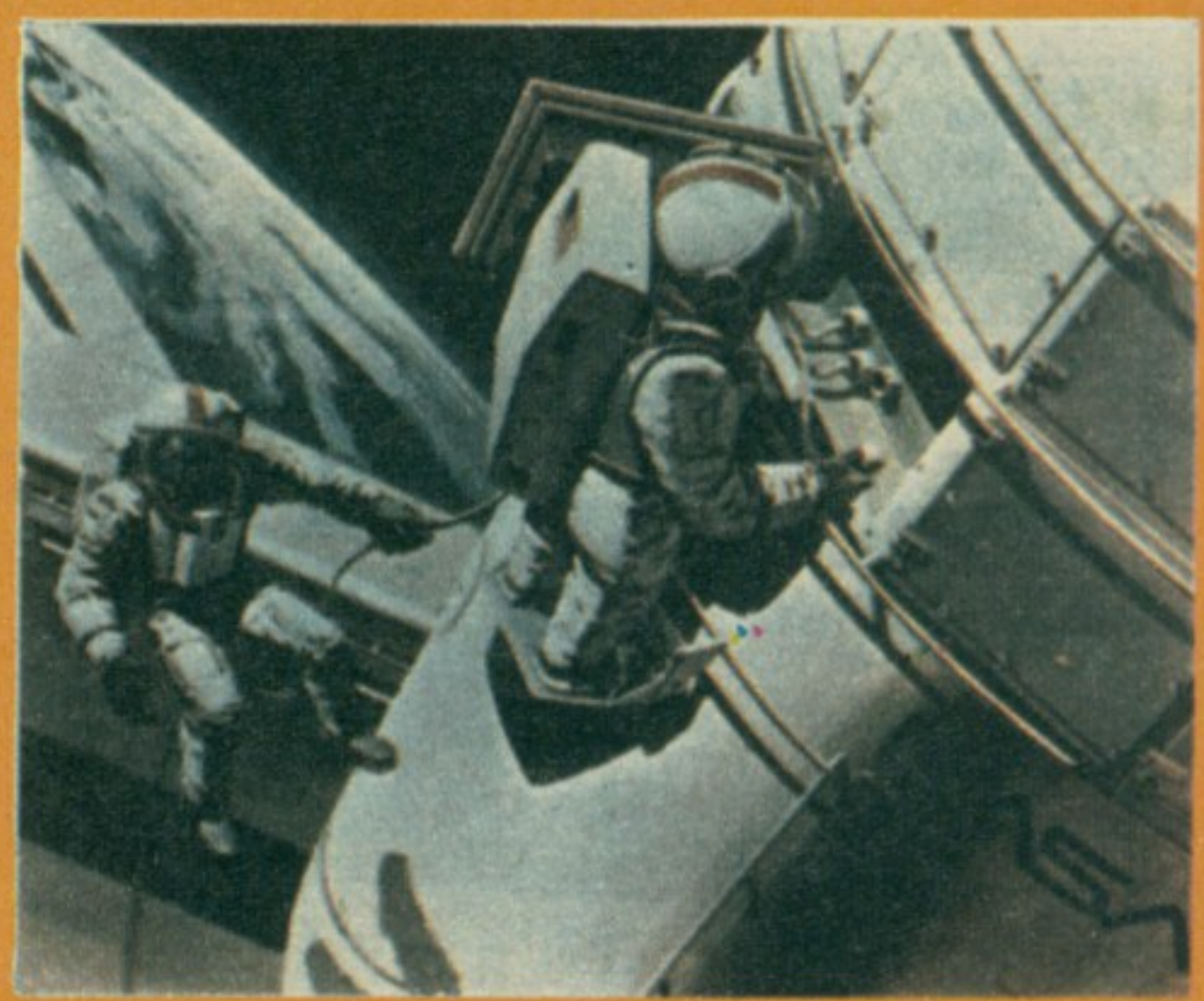
Следећег дана ујутро,
око пола седам, спасиоци
су коначно могли да по-
могну Фишеровима. После
петнаест часова стравич-
не неизвесности породица
је угледала светло дана.

М. И.

1

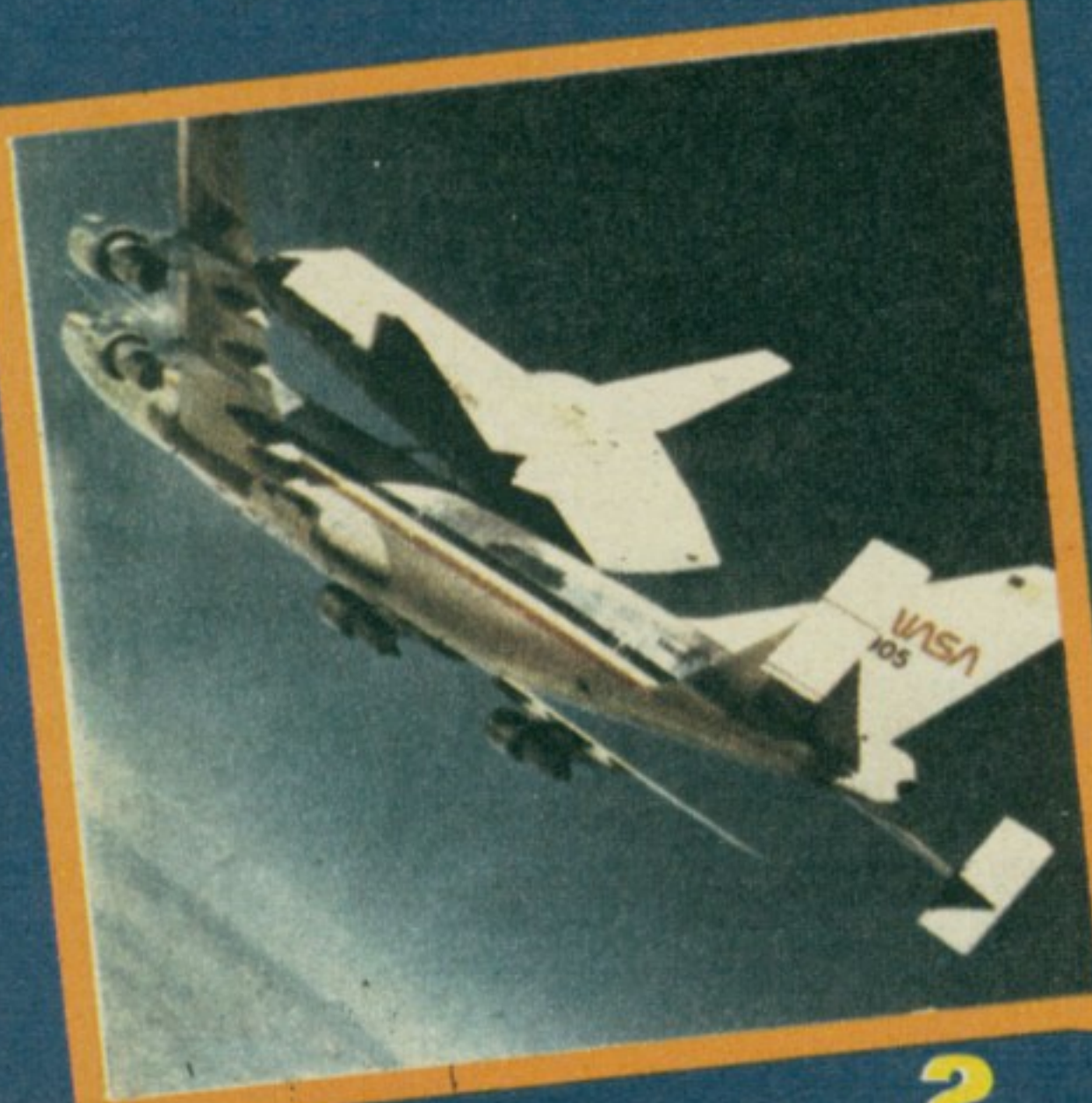
4

3

2

5

1. Свемирски путнички брод летеће између орбиталних станица на висини од 185 до 965 километара, брзином од 7,68 километара у секунду, односно 27648 километара на час.

2. На будућим редовним летовима „спејс шатл“ неће узлетати овако, већ помоћу ракетних мотора као што је приказано на насловној страни. За сада, на висину од око 8000 метара подиже га џиновски „боинг 747“ како би летелица што више уса-

вршила самостално слетање као једрилица.

3. „Васионски чунак“ неће само превозити људе и терет; његова посада често ће морати да прискаче у помоћ сателитима и обавља на њима мање поправке, и уопште, одржава их.

4. Рад у орбити биће изузетно тежак. Да би могли да га обављају, астронаути ће претходно морати да на земљи издрже дуге и напорне тренинге.

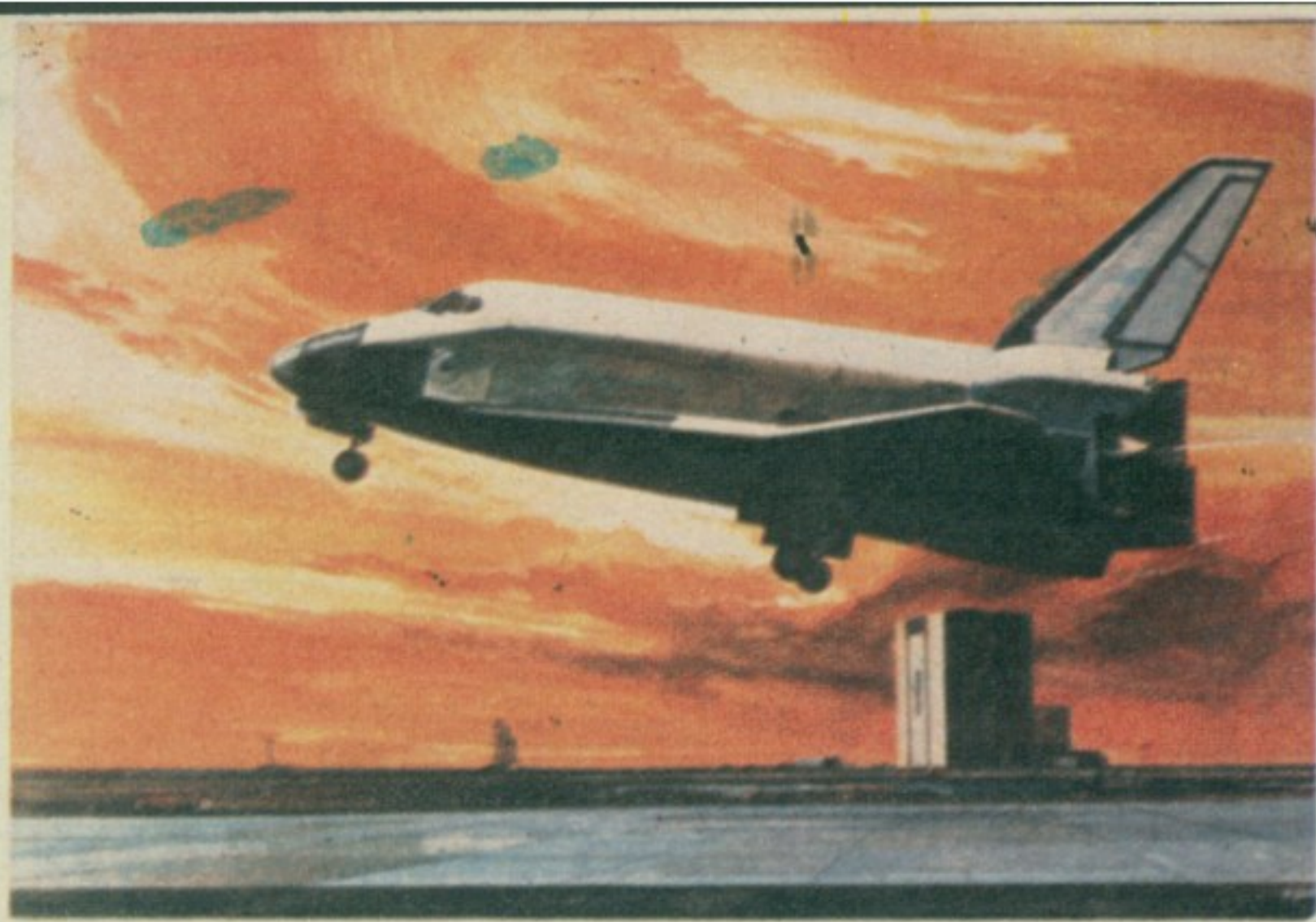
„Спејс шатл“ неће остати у свемиру дуже од 30 дана.

5. Приликом повратка на земљу, будући „експрес за васиону“ ће, по уласку у ниже гушће слојеве атмосфере, морати да се спушта на аеродром без мотора, као једрилица. Сваки промашај писте био би кобан.

6. Атерирање на аеродром у Кејп Канавералу летелица ће обављати брзином од 355 километара на час.

СПЕЈС ШАТЛ — ЛЕТЕЋИ ЧУНАК

ЕКСПРЕС ЗА ВАСИОНУ

6

Недавно је у Сједињеним Америчким Државама, по други пут, извршен необичан лет. Циновски „боинг 747“ подигао је на својим леђима у ваздух летилицу која је по конструкцији пола авион пола ракета. На висини од око 8000 метара „боинг“ се под благим углом обрушио према Земљи и после 1000 метара ослободио „крилатог терета“. Пут према аеродрому наставио је само за себе и на разне погоне: „џамбо-џет“ помоћу мотора, а летилица, коју је дотле носио на леђима — као једрилица!

Иако је и због овог лета владала неизвесност на аеродрому, све се срећно завршило. Радило се, у ствари

ПРИЛИКОМ ВРАЋАЊА НА ЗЕМЉУ ДЕЛОВИ КРИЛА И ТРУПА БУДУЋЕГ СВЕМИРСКОГ БРОДА ЗАГРЕВАЋЕ СЕ ДО ТЕМПЕРАТУРЕ ОД 1250 СТЕПЕНИ ЦЕЛЗИЈУСОВИХ

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

о експерименту од којег је зависио не само живот пилота летилице, већ и успешно остварење плана америчке агенције НАСА (Национална управа за ваздухопловство и васиону) која у блиској будућности предвиђа редовне летове људи и превоз терета до орбиталних станица у свемиру

и обратно, помоћу летилице коју је понео огромни „боинг“, назване „спејс шатл“ („васионски чунак“).

Предвиђено је да „спејс шатл“ у ствари буде први васионски путнички брод! Почетак редовних летова заказан је за 1979. годину.

„Васионски чунак“ је дугачак 37,19, широк 23,79 и

висок 17,27 метара, отприлике као путнички авион ДЦ-9, али је два пута тежи од њега. У његов пртљажник стаје око 30 тона терета, док у пилотској кабини има места за седморо људи. Они ће моћи да се крећу у њеној унутрашњости без икакве посебне опреме на себи јер су атмосферски услови као на Земљи. Летелица ће узлетати као ракета, а враћати се на Земљу са витине од 185 до 1000 километара (зависно од задатка) на принципу слободног пада и уз помоћ аеродинамичког кочења. Том приликом делови њених крила и трупа загреваће се до 1260 степени Целзијусових! У нижим, гушћим слојевима атмосфере настави-

ће пут према земљи као једрилица, али брзином ловачког млазног авиона. Ако промаши писту, а она је већ изграђена у Кејп Канавералу у дужини од 4572 метра, посада ће морати да спасава живот искакањем. У сваком случају „спејс шатл“ ће се разбити о Земљу. Штета ће бити велика, јер он сада кошта неколико милијарди долара!

Пробна слетања обављена су са „боингом 747“. Да ли ће слетање бити успешно и касније када се „васионски чунак“ буде враћао са путовања, остаје да се види. Његов градитељ, фирма „Роквел“, сигурна је у конструкциону исправност брода.

М. Т.

ПРЕТЊЕ СА КОПНА

Када се, у првој јануарској недељи ове године, огромна плавичаста мрља појавила у близини Пирана, духови су се узбудили. Неки су били уверени да се „црно злато“ излило из једног од четири италијанска танкера што редовно допремају ово тако грађено гориво у Трст. Међутим, та вест није потврђена. Додуше и мрља се на ветру који је убрзо дунуо „развијала“, углавном у правцу супротне обале Јадрана. Али, размишљања о томе „шта би било“ или „шта је могло бити“ нису отпловила заједно са опасношћу.

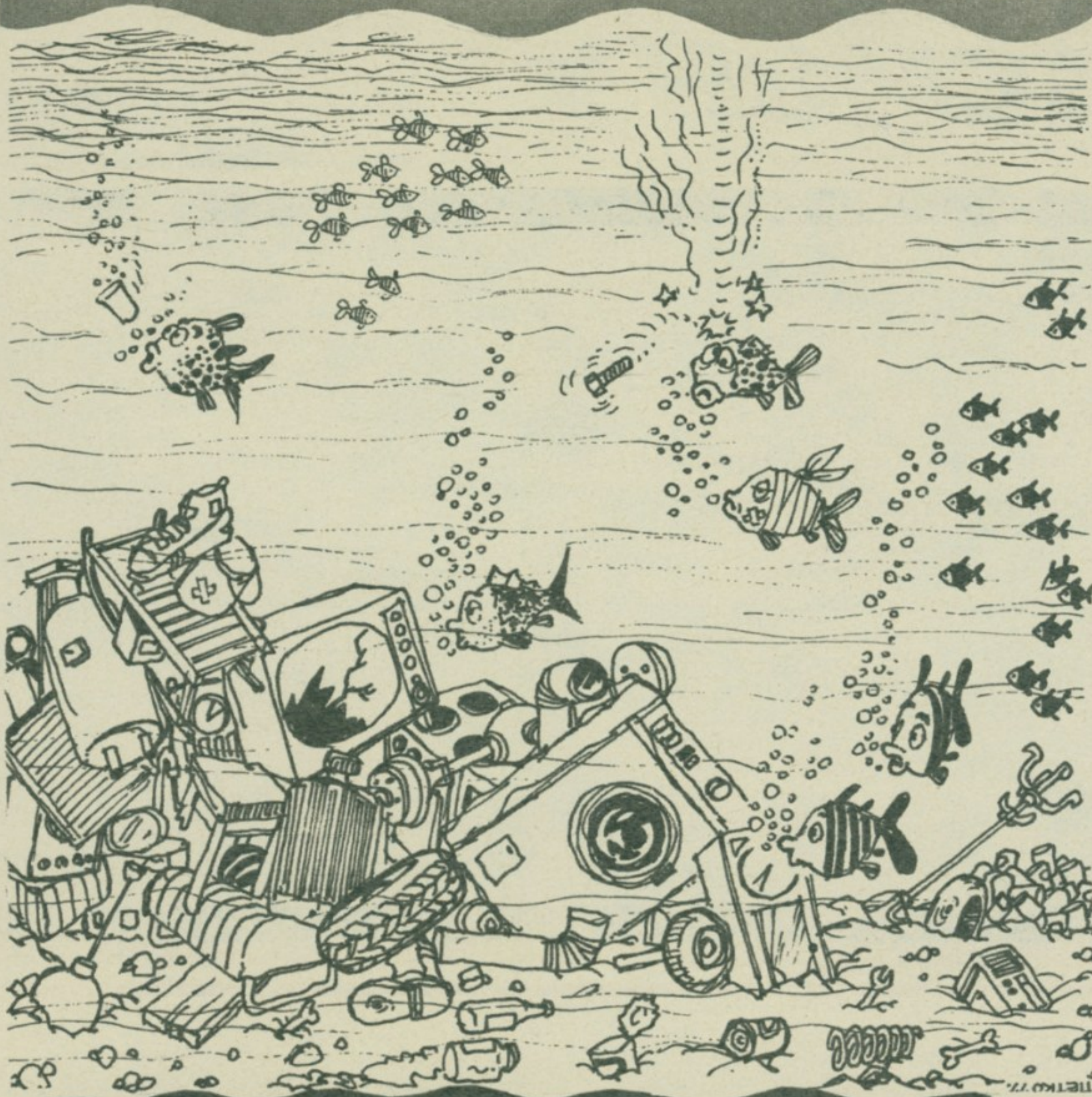
Одговор на питање о загађености мора на које смо сви тако поносни потражили смо у сплитском Океанографском и рибарском институту. Стручњаци ове научне установе промене у биљном и животињском свету, као и карактеристике воде и морског дна, прате још од 1930. године. Тада је подигнута зграда на „пунти“ Марјана. Они су једногласни у мишљењу да — павици нема места! Јадранско море, веле, чак спада у најчистија на свету. Али...

Последњих августовских дана опустеле су плаже у околини Бара. Несавесна посада неког брода испустила је гориво у луку и масна течност разлила се по мору, загадивши и купалишта. Никада није установљено који је од три брода која су се у том тренутку налазила на барском сидришту — прекршио законске (и етичке) норме. А може ли море бесконачно да „гута“ овакве и сличне насилнике?

Од свих загађивача нафти није најгори.

— Нафта може чак да се сматра врстом ђубрива, као и свака органска материја — каже доктор Слободан

ТРОВАЧИ МОРА

У ВРЕМЕ КАДА ЈЕ НА ЈАДРАНСКОЈ МАГИСТРАЛИ НАЈВЕЋИ ПРОМЕТ, У МОРУ СЕ ПОВЕЋАВА КОЛИЧИНА ОЛОВА, ОПАСНОГ ПО ФЛОРУ И ФАУНУ И ЧОВЕКА. ИПАК, СТРУЧЊАЦИ КОЈИ »СНИМАЈУ« СВЕ ПРОМЕНЕ У МОРУ ОД АНКРАНА ДО УЛЦИЊА КАЖУ ДА ЋЕ НАШЕ МОРЕ И ЗА СТО ГОДИНА БИТИ ПЛАВО И СЈАЈНО.

Алфировић из сплитског Института.

Међутим, то се односи само на неке мале количине које би море могло да прими. Али житељи приморских места која су угрожена пролажењем танкера, или становници великих лука, добро знају да кад би ловили рибу која живи у загађеном мору, онда би, печена или кувана, непријатно мирисала на ову енергетску сировину...

АУТО — ОПАСНИЈИ ОД А-БОМБЕ

Па, ако у овом случају смета само мирис, постоје и много опаснији загађивачи који буквално трују „плодове мора“. Случај јапан-

ских рибара, чије су породице страдале хранећи се рибом из мора затрованог живом, само је један веома драстичан пример. Јер, последице које ће се одразити много доцније, можда тек на будућим генерацијама које овај отров уносе постепено не могу унапред да се сагледају.

Тако и тешки метали који се сматрају најопаснијим загађивачима морске воде не морају потицати само из отпадних фабричких вода. Примећено је да се у летњим месецима, када магистралом даноноћно пролази хиљаде возила, у мору повећава количина олова. Олово је отровно. А оловне мекиње се стављају у бензин како би се умањила бука мотора... И то говори у прилог мишљењу једног француског научника који је изјавио да је аутомобил — опаснији од атомске бомбе!

И ПЛАСТИКА УБИЈА

Туриста који са палубе бродића хитне у море пластичну чашу од воћног сока можда мисли да то „није

ВЕЛИКИ ПОМОР

Само за 77 година нашег века са лица земље нестало је више од три стотине животињских врста! Човек све више утиче на природу, па би и овај велики помор могао њему да се припише.

ништа у оноликој води“. Али, научници одавно упозоравају да је пластика велико зло: не постоји никакав начин (бар за сада!) на који се поједине врсте пластичних материја могу разложити. Међутим, морско је дно као нека велика њива и — није неограничено. Ево шта каже доктор Алфировић:

— Има риба које, природно, живе на меком, песковитом тлу. Када га ви затрпате најлон-кесама, боцама и пластиком, оне ће, једноставно, изумрети!

То би време, ипак, било далеко од нас. Али то ипак не значи да на њега не морамо већ сада да мислимо.

М. Крстуловић

ВИСОКЕ НОВЧАНЕ КАЗНЕ

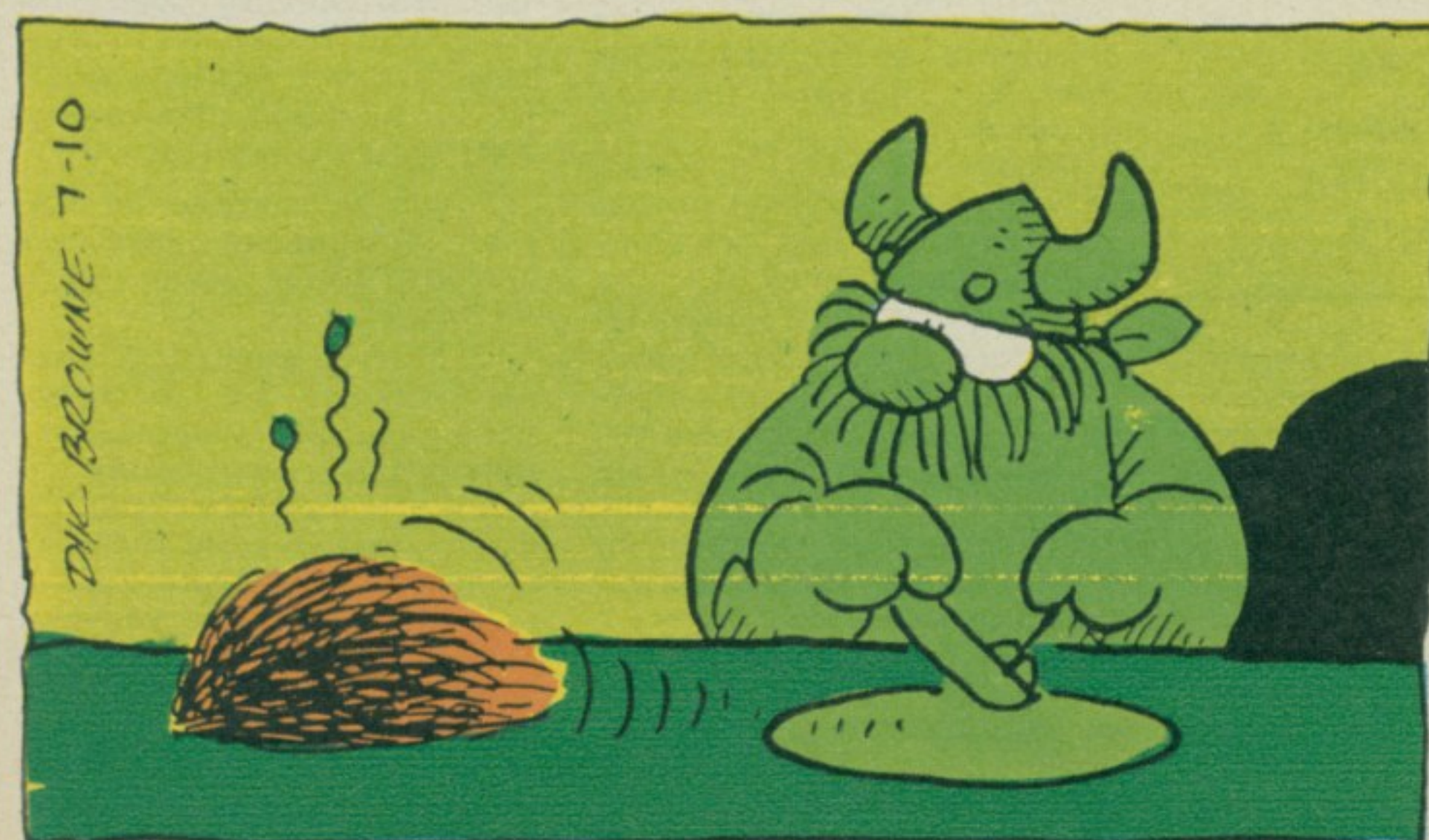
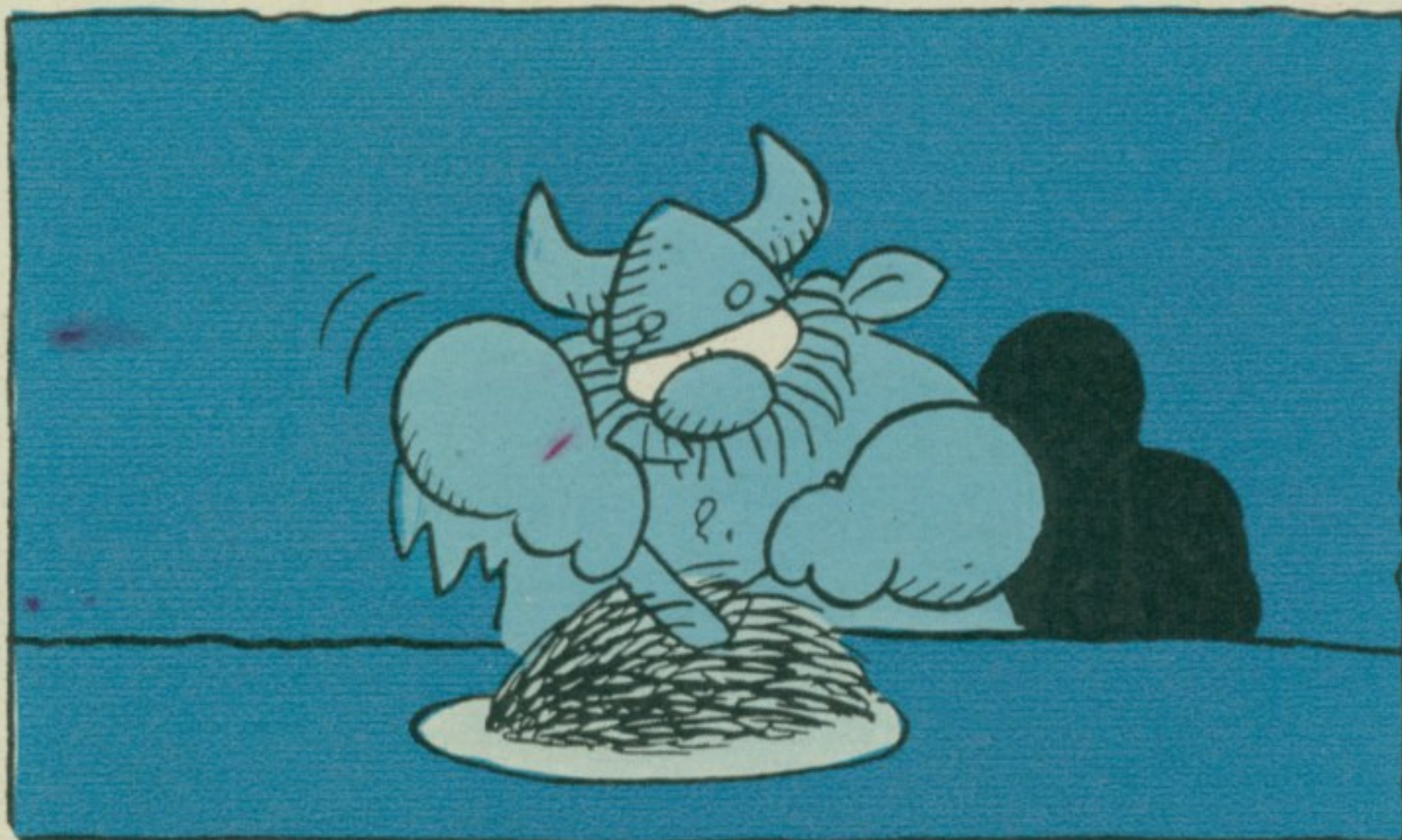
Наши закони предвиђају прилично строге казне за установе и појединце који се оглуше о прописе и загаде чисте воде. То су привредни преступи за које се плаћа новчана казна и до милион динара за радну организацију, а до 100 хиљада за појединце.

**Микијев
ЗАБАВНИК**
ИЗЛАЗИ СВАКОГ
ПОНЕДЕЛЈКА

DIK
BROWNE

ХОТАР СТРАШНИ

ОБАВЕШТАЈЦИ У II СВЕТСКОМ РАТУ

Вилим Себолд, даровити електромеханичар, емигрирао је у Америку у годинама после I светског рата. Мрзео је јункерски дух својих земљака, рат му је био одвратан, а нацизам који је дошао на власт у његовој старој домовини, сматрао је најнечовечијим поретком на свету. Сједињене Америчке Државе биле су за њега велика земља демократије и он је примио америчко држављанство.

Био је добар мајстор, скроман и весео човек кога су сви волели. Радио је у авионској индустрији, у „Консолидејтед Еркрат компани“.

Јуна 1939. године Себолд, који се већ одавна није звао Вилим него Бил одлучио је да пође у Немачку и посети своје старе родитеље.

Бродом „Дојчланд“ упутовао је, после угодних путовања, у Хамбург. Кад се искрцао, пришла су му два цариника.

— Шта имате у кофери-ма? — запитали су га.

— Ништа значајно! — Себолд се зачудио кад је видео да друге путнике нико не задржава. — Одећа, веш, поклони за родитеље.

мехом дочекао човек у црној униформи.

— Добро дошли у нову Немачку! — поздрави га униформисани. — Уверите се колико се тога у њој изменило!

— Верујем! — одврати збуњено Себолд. — Што се тиче мог пртљага, он је у реду!

— Нисте овде због пртљага, хер Себолд! — значајно рече униформисани, пружајући Себолду свежањ докумената. — Молим вас да проконтролишете ове хартије. Очекујемо од вас да нам кажете да ли су подаци у њима тачни!

Бил Себолд на брзину прегледа неколико листова. Био је то извештај о поверљивим пословима ваздухопловне компаније у којој је радио: цифре, планови, обим производње, подаци о материјалима и технолошким процесима.

— Господине! — Себолд се енергично диже из фотеље. — Ви заборављате да сам ја Американац и да сам се закleo на верност Сједињеним Државама! Одбијам да учиним оно што од мене тражите!

— Немац остаје Немац где живео, ма чије држављанство имао, хер Себолд. — тлас је одједном постао промукао. — Ви сте

ПЛОВИЛАБА У ШПИЈУНАЖУ

Изволите, прегледајте мој пртљаг!

— Не овде, господине! — рече му један цариник. — молимо вас да појете с нама у главну царинарницу. Брзо ће све бити готово. Обична, рутинска формалност.

Себолд није имао куд. Сео је са цариницима у ауто и кренуо с њима кроз град. Цариници су били врло љубазни. Причали су му шта се све последњих година изградило у Хамбургу, колико се живот променио набоље.

Најзад се ауто зауставио пред једном огромном зградом. Себолд се чуђио како то да су педанти Немци царинарницу сместили тако далеко од луке и да на њој нема никаквог натписа.

Кад је ушао у зграду и у ходницима угледао људе у разним униформама, а међу њима и црне униформе есесоваца. Билу Себолду је било сасвим јасно да се не налази ни у каквој царинарници.

КРАУС УЦЕЊУЈЕ

У великој канцеларији, стојећи за опромним писањим столом, Себолда је с ос-

— УКОЛИКО ОДБИЈЕТЕ ОНО ШТО ОД ВАС ТРАЖИМО, НИСАМ СИГУРАН ЗА БУДУЋНОСТ ВАШИХ РОДИТЕЉА! — РЕКАО ЈЕ ШЕФ ГЕСТАПОА БИЛУ СЕБОЛДУ И ОВАЈ ЈЕ ТЕН ТАДА СХВАТИО ДА ЈЕ УПАО У КЛОПКУ.

дужни да све учините за вашу домовину! Зар ваши родитељи нису Немци? Зар не живе у Милхајму? Помислите на њих!

Човек у црној униформи мало поћута, а онда рече замишљено:

— Нисам сигуран за њихову будућност уколико одбијете оно што од вас тражимо!

Бил Себолд схвати да је у клопци.

— Дозволите ми да размислим о томе — прошапута потиштено. — Знате и сами да то није лака одлука.

— Потпуно зас схватам, хер Себолд! — човек у униформи му срдечно пружи руку. — Вратите се кроз седам дана с одговором.

Човек у црној униформи био је злогласни шеф Геста-

поа у Хамбургу, ратни злочинац Паул Краус.

Бил Себолд је пристао на услове Паула Крауса.

КОНТРА-ШПИЈУНАЖА РАЗАПИЊЕ ЗАМКУ

— Сад кад сте се одлучили, морате остати овде неко време! — рекао му је шеф Гестапоа. — Морате завршити обавештајну школу. Не желимо да вас улудо изгубимо!

— Не знам како да то изведем! — снужио се Себолд.

— Чекају ме у фабрици. Морао бих да пишем својим пријатељима и шефовима у фабрици, да им јавим како ме породични разлози при-

моравају да продужим боравак у Немачкој. Морао бих да одем и у амерички конзулат јер ми истиче виза!

— Смислите нешто! — рече Краус.

Бил Себолд је у америчком конзулату испричао у какву је невољу запао. Конзул је његов извештај послао у Вашингтон.

Ускоро по избијању рата Паул Краус је позвао Себолда.

— Успешно сте завршили курс, честитам вам! — рекао је. — Немачка се поноси вама. Убрзо, заправо 30. јануара, испловићете из Хамбурга за Њујорк. Кроз дан-два добићете детаљна упутства!

Себолд је једва дочекао да у њујоршкој луци угледа Кип слободе. Док се спремао за искрцавање, пришла су му три човека у цивилу.

— Вратили сте се у домовину, мистер Себолд! — рече му један показујући легитимацију ФБИ-а. — Не брините, одсад сте под нашом заштитом! Наш шеф Едгар Хувер желео би да поразговара с вама.

Још исте вечери шеф ФБИ-а Хувер и Себолд су са највишим шефовима америчке контраобавештајне службе проучавали пет микрофилмских врпци на ко-

јима су биле исписане инструкции за шпијунски рад Била Себолда.

— Господо, као што видите, сазнали смо шта нацисте превасходно интересује, о чему треба да их извести мистер Себолд — уз реч Хувер. — Прво: да ли смо направили бомбу којом се може управљати помоћу радио-таласа? Друго: да ли је професор Балард на Харвардском универзитету успео да створи униформу отпорну на отровне гасове? Треће: колико има нових фабрика авиона у Канади? Четврто: каквим средствима против природне и вештачке магле располажемо? Пето: имамо ли електрични топ?

Хувер је сачекао да његови потчињени забележе оно што им је рекао, па је наставио:

— Мистер Себолд је, значи, задужен да за рачун непријатеља организује привредну шпијунажу у нашим највећим војним фабрикама. У томе треба да му помогну немачки агенти који су већ раније убачени у нашу земљу. Мистер Себолд је донео њихова имена, али их ми за сада нећемо узнемиравати. Снабдеваћемо их подацима које желе, али подацима које

ћемо ми сами саставити. Сем тога, мистер Себолд је добио новац да набави радио-отпремник који ће на таласној дужини AOR Канарисовој централи у Хамбургу слати извештаје. Мистер Себолд ће, наравно, набавити такву радио-станицу. Он ће од Хамбурга затажити да му нове задатке шаљу на таласној дужини SQXVW = 2. Очекујем од вас да мистру Себолду помогнете у извршавању његових задатака за шефа немачког Абвера адмирала Канариса.

ДОБРО ОРГАНИЗОВАНА ИГРА

Бил Себолд је у једној усамљеној вили на Лонг Ајленду организовао свој шпијунски штаб. Специјална екипа најбољих стручњака ФБИ-а састављала је извештаје које је он слао Немачку. С времена на време ти извештаји су били савршено тачни, али о слабе користи Немцима, јер су Американци унапред предузимали све да се не пријатељ њима не мож много користити.

Немци су били врло задовољни послом који је обављао. Стекли су у њега толико поверења да су му поверили и тајне шифре којима су ишле поруке шпијунима у Јужној Америци. Тако је обавештајни биро Едгара Хувера за годину и по ухватио и дешифровао око пет стотина немачких тајних порука.

Читава игра била је тако добро организована да Немци ни за тренутак нису посумњали да је Бил Себолд двоструки агент.

Едгар Хувер је задовољно трљао руке кад је Себолд примио овакву вест:

— Будите на опрезу. Постоје индиције да сте под надзором америчких контраобавештајаца. Не јављајте се док то не проверимо!

Кад је ФБИ сазнао све детаље о немачкој шпијунској организацији, извршио је генерални удар. У року од двадесет и четири сата похапсио је четрдесетак нацистичких агената у Северној и Јужној Америци. После тога завршила се шпијунска каријера Били Себолда, коју он, у ствари, није никада ни желео да започне.

А. Р.

ПРВИ ФОТОГРАФИ

НЕ СМЕШИТЕ СЕ, МОЛИМ!

— Препоручљиво је да се пре сликања што мање

крећете, нарочито у врућим летњим месецима, како се не бисте зацрвенили — писао је Карло Брођи у својој књизи савета за оне који позирају.

Када су 1854. године браћа Алинари отворили прву фотографску радњу у Фиренци, докони богаташи пожурили су да их нова уметност овековечи.

Први италијански фотограф Леополд Алинари

Кроз мали фотографски студио у Улици Корнина продефиловале су тих дана све добростојеће фирентинске породице које су држале до свога угледа. Озбиљан господин, Леополд Алинари, мирним и сигурним покретима бартао је камером, тим новим чудом технике дајући накинђуреним госпођама, њиховим мужевима и немирној деци савете како да се држе.

У то доба Париз је већ знао за фотографију. Алинари је наслутио да ће ово откриће имати сјајну будућност па је са своја два брата, Ромуалдом и Ђузепеом, отворио студио и почео да снима све: споменике, цркве, музеје, уметничка дела, пејсаже и портрете. Снимали су по целој Италији и за собом оставили 300 хиљада фотографија — својеврсну историјску архиву једног времена.

Иако највећи број тих фотографија има за предмет уметничка дела или лепа архитектонска здања, велики број чине портрети које су браћа почела да прави 1850. године. Међу личностима које су овековечили налазе се италијански краљ Виторио Емануеле II, Гари

балди, као и много припадника аристократије и краљевских кућа.

КАРАМЕЛЕ ЗА НЕМИРНЕ

Чим је студио отворен, богате даме нагрнуле су у салу за позирање, једну огромну просторију у поткровљу кроз чију је стаклени кров продирала дневна светлост — једини извор осветљења који се према потреби могао подешавати једноставним померањем завеса.

Стизале су у пратњи неког члана породице који их је, шапућући, забављао у лепо уређеном салону за чекање. Господа су мо-

Нога која провирује испод хаљине изазвала је саблазан ондашњих моралиста.

гла да пуше, а деца је фирма Алинари давала по неколико карамела — мала награда за њихово стрпљење док су чекали да и на њих дође ред. Али, у тренутку када би камера направила своје пресудно „клик“, свако од њих би се укипио нетрпемице зурећи у објектив.

Тако је настало на хиљаде женских портрета који данас говоре о моди,

а на неки начин и о моралу једног времена.

Забележиле су те фотографије раскошну кринолину „лепе Росине“, жене Емануела II, стотине хаљина украшених чипкама с почетка овог века, припијене креације Пола Поареа, највећег креатора тог времена, чији су

„Лепа Росина“, жена краља Виторија Емануела II.

дуги шлепови подсећали на репове сирена. Могу се на њима видети и невероватне женске фризури, чије брда тешких увојака које су носиле у име лепоте и моде и украшавале их још цветићима и разнобојним тракама.

На њима је заувек заустављен онај тренутак у којем је, на згражавање моралиста, први женски глежањ провирио испод хаљине, деколте почео да се спушта све ниже, а немарно, као случајно, забачено раме открива разголићено женско попрсје.

С временом, и позе су се мењале. Укочени кипови полако се опуштају, последње предрасуде једног преживелог морала постепено изумиру, на лицима модела јавља се чак и сенка осмеха.

А да би све те даме и господа знали „како да се држе пред фотографским апаратом, а да их при том не облије зној“, Карло Брођи издао је 1895. године књигу „Фотографи сање — неколико корисних савета за оне који позирају“. Онај ко је слушао његове савете могао је бити сигуран да ће добити баш оно што жели: своју неприродно укочену слику.

НИПОШТО ЦРВЕНИЛО!

Ево шта је Брођи саветовао:

— Препоручљиво је да се пре сликања што мање крећете да се не бисте, нарочито у врућим летњим месецима зацрвенили. Уколико модел није сасвим непокретан, појавиће се на његовом лицу црвенило које ће тешко да се уклони и ретуширањем. Портрету ће тако недостајати префињеност.

Брођи је још штошта саветовао: особи која позира време не сме да буде ограничено, јер ће се то неповољно одразити на фотографију, а свако поновљено позирање изазваће на лицу израз досаде и нестрпљења због изгубљених тренутака.

Не ваља се, каже он, фотографисати ни када нас муче пословне или породичне бриге. Најбоље је изабрати дан када сте добро расположени. Лице је огледало душе, а фотограф нема на располагању сликарску кичицу којом може да му да жељени израз.

М. И.

БИТОЛА, МОЈ РОДЕН КРАЈ...

НА ЧУВЕНОМ СТАРОРИМСКОМ ПУТУ ВИА ЕГНАЦИА, ледалеко од древног града Хераклеје Линкестис, подигосе македонски Словени почетком 11. века разгранату и голему варош — Битољ.

Од давне 1614. године, у записима, депешама, војним плановима или судским тефтерима спомињу га владари и разбојници, путници и трговци, војсковође и научници, пустош и кадије.

У другој половини прошлог века, у турски вакат и зема, кад се у град у долини испод Пелистера и на обалама невелике Драгор-реке слегосе бројни конзули, аскери, јаничари, трговци и харамије, свакојака господа и луталице, Битољ по величини надмаши Београд и готово достиже Лондон.

Мноштво здања неимарских и богатих, која чудом избегосе лагуме и паљевину, остадоше и до данас.

ПОТКОВИЦЕ ЗА МИЛОСТ — Само неколико шкртих података и једна легенда казују нешто више о највећој битолској џамији. Поуздано се зна да је око 1508. подиже Исак, кадија овдашњи, по којем и име доби. Међутим, из тог давнстг вакта, када безимени а тако вешти неимари граде здања у исламском стилу изузетних димензија и красоте, остаде до дана данашњег предање у народу свих вера према коме на истом месту некад бејаше црква Св. Ђорђа. Али, каже даље та легенда, обесне Османлије порушише стару богомољу и на њеним темељима отпоче градња џамије. И тада све пође наопако: што би Турци дању сазидали и подигли, свети Ђорђе би, увређен и љутит, обноћ све разрушио копи-тама свог ата њиленог. Увидевши да не могу против њега, турски градитељи поставише на џамију два нала, или потковице, што умири свеца. Градња се настави и доврши, у народу остаде за џамију име Нал-џамија, а на њој, и данас, две потковице старе 469 година.

САХРАНА III

ИЗ ЧАРШИЈЕ У ЛОНДОН! — Претпоставља се да су прве куће и дућани у надалеко познатој битолској чаршији подигнути у 16. веку. Од тада се овај најстарији, увек жив, бучан али и опасан део града све више ширио. Битолске занатлије и трговци, најчешће промућурни Цинцари и вредни Јевреји, учинише да се за рукотворине из малих занатских радњи данас највеће чаршије у Југославији чује широм Европе. Међутим, чести разбојнички напади и пожари, од којих је највећи био онај из 1812, донекле зауставише развој трговачког и занатског срца града. Али, упорни и радни Лигољчани обновише чаршију у којој се, поред свиле и кадифе, срме и злата, могла купити чак и кинеска керамика! Године 1862, на светској занатској изложби у далеком Лондону, западна господа гласно се дивила вештини руку и машти битолских занатлија.

УШПАКА

ЧУДО ОД САТА — На једном пожутелом папиру из 17. века, са печатом градске управе, остаде заувек записано да човек који је редовно одржавао сат на битолској Саат-кули не доби уредно плату за свој труд. Тада и тако први пут се спомиње ова висока, танана грађевина са увек тачним часовником на врху. И ништа не би било необично, јер и друге вароши имају сахат-куле, да велика битолска справа што мери време — не свира. Наиме, у првом светском рату Французи поставише нови механизам који је у одређени час и минут гласно и јасно свирао три мелодије. Године 1936. скидоше стари и уградише још савршенији сат, са богатијим „репертоаром“: овај је зими у 7, 12 и 18, а лети у 6, 12 и 19 часова свирао шест мелодија! Биле су то македонске народне песме и једна позната Моцартова тема. Чудесни сат свира и данас, а Битољчани с поносом кажу да је, по легенди, у живи креч при градњи Саат-куле да би била чвршћа, стављено 60 хиљада јаја!

НЕОБИЧАИ СПОМЕН — Не знају се имена неимара који вештином руку, од овдашњег камена и мрамора из Плевара, подигоше пре 389 година ову, Јени-џамију, смелих и складних линија. Хроничари тадашњи забележише само да благо за њено подизање од срца дарива добротвор Махмуд-ефендија, бивши солунски и битолски кадија. Јени-џамија остаде као спомен на човека који тако изрече своју љубав према завичају у који се врати тек под старост, као учен, угледан и утицајан турски великодостојник. Данас је у Јени или Новој џамији галерија савремене југословенске графике.

САН УСНИО ВЕЛИКИ ВЕЗИРЕ — Ово је црква Св. Димитрија, чудна и по начину градње и по својој историји. Битољчани скупише новац и платише неимаре, па је подигоше године 1830. Али, градња, опет према легенди, није текла ни брзо, ни глатко. У то време, кад су Турци били на врхунцу моћи, цркве се нису смеле подизати. Међутим, кад се против тадашњег великог везира Рушид-паше, који је столовао у Битољу, побуни 6000 Арбанаса, турски великодостојник — каже предање — усни, уочи одлучујућег боја с побуњеницима, светог Димитрија који му рече да без његове помоћи не може надбити толику војску. Ујутру је везир свој сан исприповедао митрополу, зарекавши се да ће, донесе ли му тај дан победу, сам својом руком положити темељ за нову цркву посвећену светцу који му се јави у сну. Али, наложи истовремено, та црква не сме бити виша од околних зграда нити имати торањ и звоно да Турцима не би падала у очи. Тако и би: победи Рушид-паша љуте Арбанасе и положи први камен за црквени темељ. Тек кад грађевина дође до под кров, увиде велики везир да је прегарен: главни неимар укопа црквени брод дубоко у земљу и над њим подиже велико здање. Наљути се Рушид-паша и посече досетљивог градитеља. Црква остаде и у њој глава човека који превари великог везира.

ОРУЖЈЕ У МРТВАЧКОМ САНДУКУ — Припремајући се за чувени Илинденски устанак 1903. године, македонски револуционари су цркву Св. Недеља одабрали за складиште оружја и муниције. Претпостављајући да турским властима неће пасти на ум да су под кровом богомоље сакривене пушке и меци, устаници су често организовали „сахрану“: прогласивши мртвим неког од својих другова, у мртвачки сандук би ставили пушке и „покојника“ би одвезли у цркву Св. Недеља да га попоје. Али, варка је била откривена, а устанак угушен.

Текст: И. Лончар
Снимци: Љ. Патрногић

(Наставиће се)

ХОЋУ ДА СЕ УДАМ!

Чим је навршила две године живота дивља гуска Марта се удала. Уосталом, то је и обичај код ове врсте птица које све до краја живота, некада чак и читавих двадесет година, остају у „браку“ само са једним мужјаком.

Али, једног дана неки ловац убио је Мартиног мужа. Гуска је туговала пола године, избегавала друштво, осамљивала се, летела последња у јату, да би одједном — престала монашки да живи. Прихватила је удварање једног младог гусана, непрестано се трудила да буде у његовој близини, остављала му најбоља зрна хране... Међутим, чим су се из тог „дивљег брака“ излегла два младунца, млад гусан је напустио Марту. Уместо да се опет повуче у самоћу, женка је кренула другим путем: прихватила је удварање сваког мужјака и за кратко време унесрећила је многе младе гусане. Најзад је постала права опасност за све пристойне брачне парове заједнице у којој је живела, па су женске припаднице гушчјег рода почеле да је избегавају.

— Неуспех у одабирању партнера може да изазове и поремећај у друштвеном животу неких животиња — верује бечки зоолог Ото Келинг. — А младунци који се рађају из таквих неуспелих брачних веза, касније се угледају на своје родитеље. Пошто не знају тачно ко су им прави отац и мајка просе храну од свих јединки те заједнице, па чак и када потпуно одрасту. На тај начин постају лош узор за остале птице које их или одстрањују из јата или им се приклањају.

Испитивања која је вршио овај професор, у експерименталној станици у Вилхелминебергу, показала су да тако запуштене птице, када и саме добију потомство, нису у стању да се о њему брину. Оне не праве гнезда у која полажу јаја, већ их остављају у трави или у жбуњу, а када се младунци излегу, не реагују на њихово тражење хране.

ПЕВЦИ СУ СЕ ДОСЕТИЛИ

Да ли и животиње имају свој морал? Умеју ли и оне да процењују једна другу и да своје понашање потом усклађују? Како протумачити неке њихове поступке који као да су произашли из свесног размишљања? То су само нека од питања која поставља савремена наука, пре свега зоопсихологија.

Тако је Волфганг Виклер зоопсихолог са Макс-Планковог института, недавно

ПЕВЦИ СЕ НЕКАДА КОРИСТЕ ПРЕВАРОМ ДА БИ ДОШЛИ ДО ХРАНЕ, ГУСКЕ ДОЖИВЉАВАЈУ МОРАЛНУ ОСУДУ СВОЈИХ »САПЛЕМЕНИКА« АКО ИЗНЕВЕРЕ ИЗАБРАНИКА, А ПАС ГЛУМИ ДА БИ СЕ ДОЧЕПАО СВРАНЕ. ДА ЛИ ЈЕ ТО ЊИХОВО ПОНАШАЊЕ ЗАПИСАНО У ГЕНИМА ИЛИ ЈЕ ОДРАЗ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ?

описао следећи случај који наводи на помисао да се код неких животиња може да говори и о — моралу!

Он је, наиме, приметио да певци у одређеним ситуацијама испуштају посебан крик који упозорава цело кокошије јато да је опасност негде у близини. Тада се све женке уклањају у

беже у заклоне. Тако певци на миру могу да поједу свој део оброка!

ПАУН КАО ЗАЛИХА

— Ово обмањивање неких животиња само наводи

ме. А када је пронађе, ова врста оса почиње да обилази око знатно већег непријатеља, па чим уграби погодан тренутак жаоком га убоде у нервну ганглију која се налази на пауковом трбуху. Оса, затим, хвата ошамућену животињу за ногу и одвлачи је у своје гнездо, а потом на њу полаже јаја. Када се касније излегу ларве, оне ће се, све док не одрасту, хранити пауком, односно, полако ће га грицкати.

Ово понашање оса копачица неки научници тумаче, наводно, њиховим развијеним моралом. Ипак, изузетан осећај да брину о потомству је само инстинктивна радња, јер их оса није учила, већ је тај начин понашања записан у њеним хромозомима, односно генима.

Све ове појаве покушава да протумачи зоопсихологија, наука која је релативно млада али је последњих деценија дала значајне резултате. Тако су два научника — Лоренци и Тинберген (који су пре неколико година добили и Нобелову награду за своја испитивања) почели да проучавају неке поступке животиња, тражећи у њима трагове интелигенције. Јер, њихово понашање одређено је различитим ланцима реакције коју изазива одређени стимуланс, првенствено нагон за одржањем, затим храна, мирис, укус... Ако је животиња узбуђена или на било који начин поремећена, она се неће понашати на устаљени начин, већ ће прескочити неку рефлексну реакцију и учинити нешто непредвидљиво. Управо зато, те нове поступке неки тумаче као да су изведени после одређеног — размишљања.

МОРАМ ДА ТЕ ПОЈЕДЕМ!

— Свако понашање животиња мора да има биолошки смисао — каже Александар Стевановић, — а у њих само треба проникнути. Тек после тога могло би се говорити о евентуалној интелигенцији. Неке женке инсеката — богомољке, шкорпије, паукови — после оплођења убијају и једу своје мужјаке. Ова појава има биолошко оправдање и не може се тумачити као свесна радња коју је, ето, животиња учинила из освете или да би напакувала мужјаку. Јер, у време када женке почињу да продукују јаја, храна им је најнеопходнија, а у случају да не могу да је пронађу у природи, онда једу мужјаке који су им најближи. Они су, уосталом, већ извршили своју биолошку улогу.

Ипак, код неких кичмењака — мајмуна, делфина, паса, мачака — наслућују се трагови интелигенције. Неке поступке они изводе смишљено, могло би се рећи као да су претходно о њима размишљали, па их је зато веома тешко рашчланити од инстинктивних радњи.

У јесен 1964. године Александар Стевановић је у једној пустој њиви приметио пса — луталицу како нешто копа. Овај његов посао заинтересовао је неколико сврака које су слетеле на земљу, надајући се да ће пас, можда истерати на површину миша или неког мањег глодара који би добро дошао као храна... Али пас на њих није обраћао никакву пажњу, бар је тако изгледало, већ је и даље копао рупу, непрестано њушкајући околу, као да тражи неки траг. У једном тренутку, када се већ читаво јато сврака окупило око њега, изненада је скочио на најближу птицу, али није успео да је ухвати. И као да се ништа није десило, и даље је наставио да копа.

Пошто су се свраке потпуно ослободиле, још су ближе пришле псу, скакутале око њега и саме разгртале земљу. Чим су схватиле да су стекле поверење, пас је опет скочио на најближу птицу. И — опет је доживео неуспех. А затим се „изнервирао“ и разјурio цело јато.

— Касније сам прегледао земљу коју је пас копао и ту нисам наишао ни на какве трагове глодара или било каквог другог плена — каже Александар Стевановић. — Тако нисам успео да пронађем оправдање за читав његов посао, сем једног: почео је да копа рупу с намером да ухвати свраке. Ипак, наука ће тек дати одговор на питање: где је граница која дели инстинкт од интелигенције и морала животиња?

Б. Јеремић

најзабитији део дворишта, где остају шћућурене све док их певац поново не обавести да могу да изађу из својих склоништа. Међутим, професор Виклер је запазио да се неки певци, користећи се управо том навиком својих сународника, некада служе и подвалом!

Када мужјак примети да ће кокошке да му поједу сву храну, изненада ће испустити крик који значи:

— Бежите! Опасност је у близини!

Женке слепо следе то наређење, остављају храну и

на помисао да и код њих постоји морал — каже Александар Стевановић, асистент на Природно-математичком факултету, одсек биологије. — Њихово понашање је инстинктивно, а док се потпуно не проучи, не може се говорити о неким свесним поступцима. Јер, на неким примерима животиње доказују своју интелигенцију, док на другим оне испадају веома — глупе.

Чим дође време да полаже јаја, оса копачица почиње да тражи само једну одређену врсту паука: обично је то Tarentula, животиња много већа и јача од ње са-

ЦЕЛА ИСТОРИЈА ЛЉУДСКОГ ДРУШТВА У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ

„ИЛУСТРОВАНА ИСТОРИЈА СВЕТА“

у седамдесет поглавља

обрађује целокупан развој цивилизације
од почетка до наших дана. Писана једноставно
и популарно плени пажњу читалаца и остаје
драгоцен извор података.

Читајте и сазнаћете:

- * Како је Ханибал прешао преко Алпа?
- * Како су Џингис-канови монголски ратници јуришали на
Кинески зид?
- * Како је убијен Цезар?
- * Како је живео Луј XIV окружен својим дворјанима у Версају?
- * Како се судило јеретцима у доба шпанске инквизиције?
- * Шта је Черчил рекао приликом обиласка Лондона после
бомбардовања?

Ово и низ других занимљивости нуди вам ова јединствена књига,
која доказује да чињенице могу бити далеко узбудљивије од
фантастике и да историја изложена на занимљив и маштовит
начин буди интересовање и љубав према сазнању
наше прошлости.

Књига је штампана ћирилицом, богато технички опремљена са
илустрацијама у боји, формата 26 x 18 cm, у тврдом повезу
са пластифицираним корицама.
Цена књиге је 300.— динара.

ИЗДАВАЧКО
ПРЕДУЗЕЋЕ
„ВУК КАРАЏИЋ“,
11001 БЕОГРАД
Краљевића Марка 9

НАРУЧБЕНИЦА

Овим неопозиво купујем књигу:
„ИЛУСТРОВАНА ИСТОРИЈА СВЕТА“ — по цени од 300.— динара
ЗА ГОТОВО — ПОУЗЕЋЕМ са 10% попушта
(плаћање поштару приликом пријема књиге)
НА ОТПЛАТУ — у 3 месечне рате по 100 динара од _____ 1977. г.
Рате ћу уплаћивати редовно по пријему рачуна и уплатница.
У случају спора признајем надлежност II општинског суда у Београду.
(Непотребно прецртати)

Презиме, име и очево име _____

Занимање _____

Поштански број и место _____

Адреса стана _____

Назив и адреса радне организације _____

Бр. л. к. _____

издате од Суп-а _____

Овера о запослењу за купце на отплату _____

Купац

Пензионери уместо овере прилажу претпоследњи чек од пензије.

РАТ УПРАВЕ И ПУБЛИКЕ ЧУВЕНОГ ПОЗОРИШТА

ЧАРЛИ, УБИЈ ЛОПОВА

У данашњим позориштима више нема гађања јајима и парадајзима, звиждања и бучног негодовања. Пре неких 150 година публика је била далеко незгоднија и ратоборнија. То су на сопственој кожи осетили власници чувеног лондонског позоришта, сада опере, Ковент Гарден, Хенри Харис и славни глумац и вођа труппе Џон Филип Кембл.

Године 1808. пожар је опустошио зграду Ковент Гардена и сопственици су је обновили у рекордном року од само годину дана. Посао су поверили архитекти Роберту Смерку који је био толико заљубљен у здања класичне старине да је био убеђена како нова позоришна зграда мора бити ни мање ни више но верна копија Минервиног храма у Атини.

У остварење те замисли уложена је 121.000 фунти, тада огромна свота новца. Харис и Кембл одлучили су да трошак надокнаде повећањем цена. „Места на доњој и горњој галерији неће попустети“, објавили су, „али ће партер и ложе стајати више. Уверени смо да ће нас наша слободоумна и просвећена публика разумети“.

Али, публици овом приликом није било стало да се покаже ни просвећена ни слободоумна. Посетиоци Ковент Гардена искалили су свој бес на Кемблу, његовој рођеној сестри и звезди позоришта Сари Сидонс и управи која се прерано порадовала додатном профиту од 12.000 фунти годишње.

Предмет спора није био само новац. Један од главних повода бесу био је нови распоред у дворани у којем је читава трећина простора

— ПОВИКАЛИ СУ ГЛЕДАОЦИ КАДА ЈЕ МАКДАФ НАСРНУО МАЧЕМ НА МАКБЕТА, У НАЈБОЉОЈ ЛОНДОНСКОЈ ПРЕДСТАВИ ОВЕ ШЕКСПИРОВЕ ТРАГЕДИЈЕ. БОЈКОТ УПЕРЕН ПРОТИВ ЏОНА КЕМБЛА, ЧУВЕНОГ ГЛУМЦА И ВЛАСНИКА ПОЗОРИШТА КОВЕНТ ГАРДЕНА, ТРАЈАО ЈЕ ГОТОВО ТРИ МЕСЕЦА.

била предвиђена за ложе — свака је чак имала сопствено предсобље! Ложе су постале прва мета напада. Кемблу је пребачено да је ради профита жртвовао скромније поклонице позоришне уметности у корист богатих снобова.

ДОЛЕ ПЉАЧКА!

Међутим, био је то само увод у офанзиву која је тре бало да буде изведена 18. септембра 1809. године на првој представи у обновљеној згради за време матинеа Шекспировог „Макбета“ са Кемблом у насловној улози. Улогу леди Макбет тумачила је Сара Сидонс у раскошном костиму који се пресијавао од драгог камења. Овај крајње неопрезан потез још је више уверио публику да је неразумно расипање новца главни разлог поскупљењу улазница.

У ваздуху је висила напетост док је Кембл излазио на позорницу у Макбетовом костиму трудећи се да држањем не ода своју зебњу. Намеравао је да пре свега издеклемује за ову прилику нарочито срочен пролог којим је требало обележити отварање новог

Ковент Гардена. Поема је била величанствена, али је нико није чуо. Гледаоци су се за то сместа побринули.

Кемблов улазак најпре је

завршила. Протест је потрајао још два сата, а у једном тренутку чак су на позорницу изишле судије из оближњег суда у Боу Стриту да замоле за ред. Било је и то узалуд.

ПИШТАЉКЕ, ТРУБЕ, ЧЕГРТАЉКЕ . . .

Друга представа није ништа боље прошла. Демонстранти су се вратили са ловачким роговима, чегр-

знаке попуштања, демонстранти су проширили рат на улице. Кембл, који је већ одавно дигао руке од даљих представа, доживео је да му разбију прозоре на кући у оближњој Улици Грејт Расел, а његова супруга је, из предострожности, прислонила лестве на прозор спаваће собе.

Као и у толиким данашњим демонстрацијама које с временом добијају на жестици, и овде су ускоро заборављени првобитни узроци гужве и више се није јасно знало шта је посреди.

Савремена наринатура: „Је ли то побуна што видим?“ — Кембл изговара Манбетове речи пред публиком која протестује.

дочекан кратким аплаузом мале плаћене клаке. Али, томе је уследило гласно гунђање које се потом претворило у узвике: „Хоћемо старе цене!“ „Доле пљачка!“

Кембл је изговорио своју нечујну поему до краја и што је могао достојанственије повукао се иза завесе. Тамо, међу глумцима, владала је иста напетост. Шта ли ће тек бити кад комад почне? Убрзо су сазнали.

Сваки глумац дочекан је кратким аплаузом плаћене клаке, али би се одмах потом заорили узвици: „Уа! Силази!“

Током другог чина гледаоци у партеру наједном су поустајали и ставили шешире на главе. Потом су окренули позорници леђа. Свака Кемблова појава дочекана је са „Уа!“ а читава потресна Шекспирова трагедија завршила се као фарса. У сцени у којој шкотски племић Макдаф прети Макбету мачем светина је повикала глумцу: „Тако је, Чарли, убиј лопова!“

Завеса се спустила брже него обично, али публика своју „представу“ још није

таљкама и кочијашким трубама. Страхујући од јуриша на позорницу, Кембл је наредио да се отворе капци на сценским јамама.

Бојкот у дворани потрајао је још 67 вечери. Убрзо се главна драма одвијала у гледалишту и људи су долазили да посматрају друге како, често надвикујући се, држе импровизоване говоре у разним деловима дворане. Пиштаљке, трубе и чегрталке допуњавале су заглушујућу буку. Људи су у ритму ударами ногама и штаповима по поду и скандирали: „Старе цене! Старе цене!“

Посетити Ковент Гарден постало је опасно по живот. Два младића задобила су тешке повреде када се, појуривши у оркестарски простор, замало нису натакли на ограду од украсних шиљака, а на неколико жена забуном су се оборили штапови. Поврх свега, управа је начинила грубу грешку и платила неколико грдосија да заведу ред. То је само довело до опште туче.

Пошто управа ни новембра месеца није показала

Појевитијење улазница и даље је било главни захтев, али се сада уз то тражило да буде отпуштен пословођа билетарнице Ковент Гардена Џон Брандон. Наиме, Брандон је доставио полицији имена неких гледалаца и ови су се нашли у затвору. Поред тога, тврдило се да је довео у позориште најгоре лондонске силеције да млате публику.

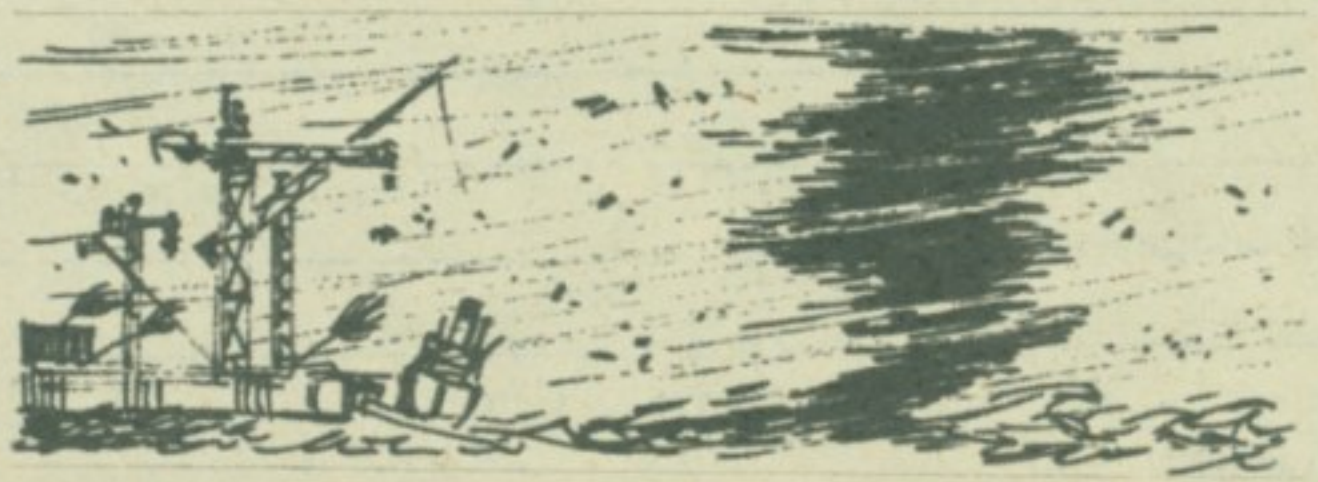
ПРИМИРЈЕ КОД »КРУНЕ И СИДРА«

Брандон је по сваку цену морао бити отпуштен. Ово је постао један од услова гледалаца за примирје. Сви услови потанко су изложени 14. децембра на разговорима двеју страна у крчми „Круна и сидро“, у Улици Странд. Позоришни правник приредио је вечеру у знак измирења и Кембл је, прогутавши понос, дошао да седне за сто с непријатељима. Додуше, стигао је тек после обеда и тако ипак показао мало пркоса.

ВРЕДНИ УРАГАН

Снажан ураган који је недавно прошао изнад индијске луке Бхавнагар, не само што није начинио штету лучким постројењима, већ се показао веома корисним. За неколико секунди ураган је подигао хиљаде тона песка, камења и муља са дна залива и пренео их у океан.

После овог темељног чишћења, лука се проширила за неколико стотина квадратних метара и постала дубља три метра. Стручњаци су израчунали да је ураган за само неколико секунди обавио посао који би људи обављали две године.

ПАЛЦЕМ ПРОТИВ МАМБЕ

Када се нашао очи у очи са преко три метра дугачком отровницом, црном мамбом, Џек Сил се није нимало збунио. Као директор јужноафричког Националног парка добро је познавао дивље животиње, нарочито змије отровнице које је ловио од своје петнаесте године. Више од двадесет пута догодило му се да га нека од њих уједе, али никада црна мамба, најотровнија змија Африке, чији отров изазива смрт у агонији убрзо после уједа.

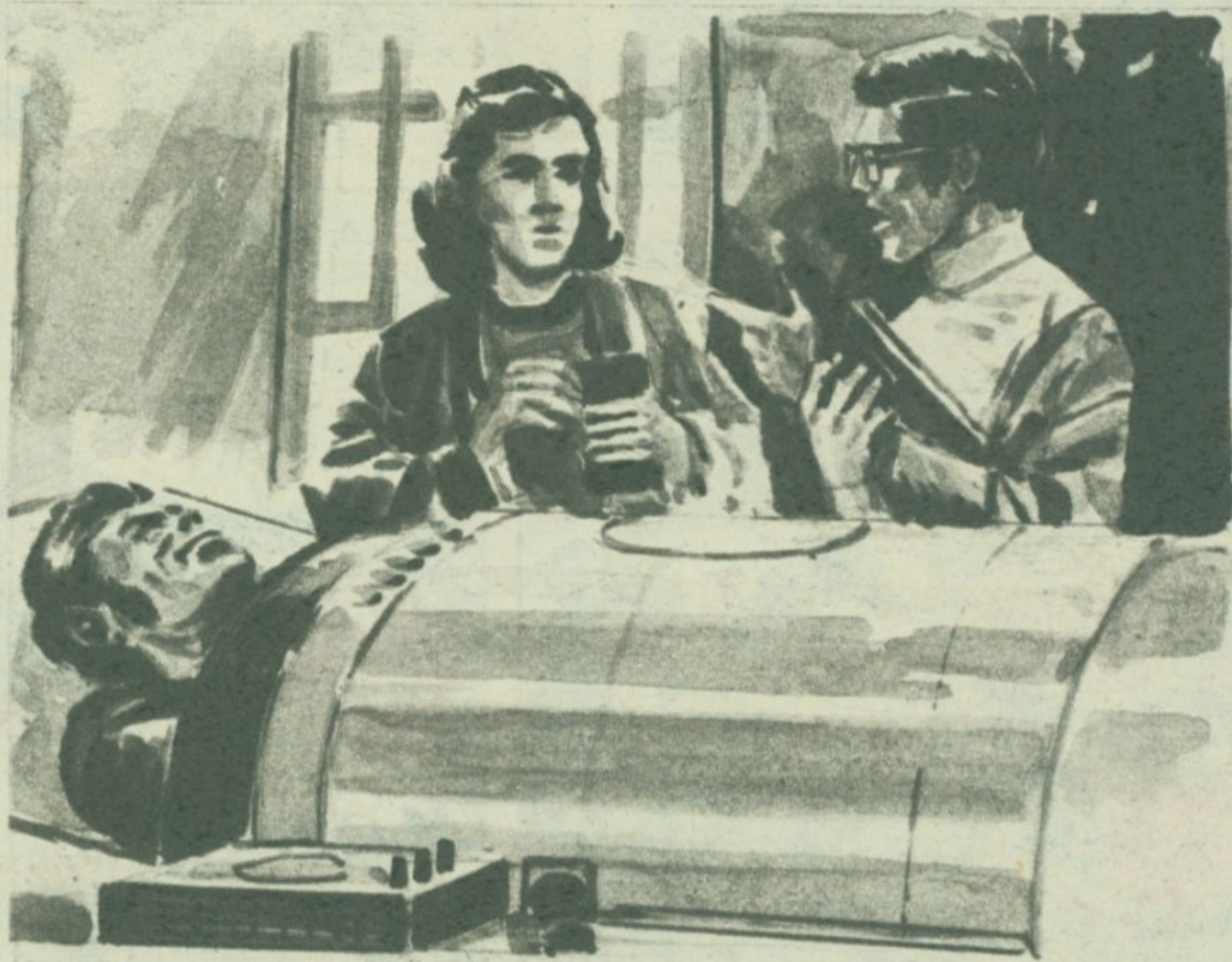
Тог поподнева кренуо је са својим асистентом да ухвати неколико отровница, како би од њиховог отрова могли да се направе препарати за медицинска истраживања.

Благим, једва приметним покретом руке дао је асистенту знак да стане, а онда полако подигао мрежу. Ипак, то је било довољно да узнемири змију. За трен ока се згрчила, бацила се попут опруге према Силу, угризла га за лист ноге, и брзо нестала у жбуњу!

Реаговао је брзо. Из футроле за појасом извукао је нож и зарезао месо око места уједа, не би ли заједно с крвљу испустио и део отрова. Затим је убризгао серум који је увек, у оваквим приликама, носио са собом.

Малаксалог, и на рубу свести, однели су га у болницу Верверд, у Преторији...

ПАНИКА ЈЕ ОБУЗЕЛА ЏЕКА СИЛА: ЛЕКАРИ СВАКОГ ТРЕНУТКА МОГУ ДА ИСКЉУЧЕ ВЕШТАЧКА ПЛУЋА ЈЕР ВЕРУЈУ ДА ОН НИКАДА НЕЋЕ ДОЋИ К СЕБИ . . .

ПОТПУНО ОДУЗЕТ

Чим га је примио, доктор Херберт Пенхорн видео је да мало тога може да учини за њега. Полуонесвићени Сил је успео само да прозбори:

— Укључите вештачка плућа...

Сетио се, у ствари, експеримената које је изводио са својим пријатељем, физиологом Гертом Вилемсом, док су тражили најбољи начин пружања помоћи жртвама змијског уједа. Зечеве којима би претходно убризгали змијски отров, успевали су да одрже у животу помоћу вештачких плућа! А управо тога дана пошао је у лов на отровнице јер су хтели да наставе овај интересантан експеримент.

После неколико сати Сил је потпуно одузет лежао у болничкој соби и дисао уз помоћ вештачких плућа. Дошао је к себи два дана касније, што нико од лекара није приметио, јер он није био у стању да помери ни најмањи мишић лица. Труп и удове уопште није осе-

ћао. Био је свестан свега оног што се око њега одиграло, али није било начина да то покаже!

Једног од следећих дана пробудио га је разговор у болничкој соби. Није могао да подигне очне капке, али је препознао гласове доктора Пенхорна и своје супруге. Пенхорн јој је објашњавао да се њен муж налази у веома лошем стању.

— Он никако не долази к себи и вероватно је претрпео тешко оштећење мозга. Чак иако наставимо да га одржавамо у животу помоћу вештачких плућа и он се освести, биће то само пола човека...

УЖАСНИ СНОВИ

Речи су се, као ножеви, зариле у Силу свест. Знао је да лекари сада сваког тренутка могу да искључе вештачка плућа, јер сматрају да неће доћи к себи! Покушао је да крикне из све снаге, да Пенхорну и својој супрузи покаже да

је при свести, али узалуд. Никакав звук није изашао из његових уста!

Од тада је Сил живео у страху да ће неко од лекара обичним притиском на дугме угасити његов живот. И дању и ноћу пажљиво је ослушкивао кораке око себе и пазио да не пропусти ни делић разговора које су водили лекари између себе! Када би се успавао, имао је стравичне кошмаре и будио се у зноју. А глава је била тежа од снова: још није могао да мрдне ниједним делом тела...

Међутим, после неколико дана, догодило се чудо! Док је преживљавао један од својих ужасних снова, померио је палац на нози! Болничарка која је те ноћи била дежурна приметила је тај покрет и одмах отрчала да обавести доктора Пенхорна.

Више никоме није падало на памет да се искључе вештачка плућа и Сил је, ослобођен паничног страха, наставио да се опоравља.

Кошмари су нестали и, после седам дана проведених у болници, Џек Сил је потпуно оздравио. Постао је тако први човек који је преживео ујед опасне црне мамбе.

М. Ј.

ПРЕДОМИСЛИО СЕ

Кембл је одједном постао тврдоглав и одбио је да даље разговара. Тако је представа почела у уобичајеној ларми. Токмоч читавог првог чина са позорнице се није чула ниједна једина реч.

После тога Кембл се исто тако напрасно поново предомислио. Као да се нечега досетио. У паузи пред другог чина изишао је на просценијум и одржао дирљив покајнички говор.

— Дубоко се извињавам — рекао је — у име своје и у име других власника.

Потом је јасно и гласно објавио да је Брандон отпуштен. Публика је ово схватила као потпуну капитулацију, не знајући да је Кембл пронашао начин да се досвије. Он никако није имао намеру да унесрећи свог шефа билетарнице и баш зато први пут није хтео да да одређену изјаву. Сада је, међутим, смислио да Брандона ипак отпусти и поново запосли кад се духови смире. То је опрезно учинио тек три године касније.

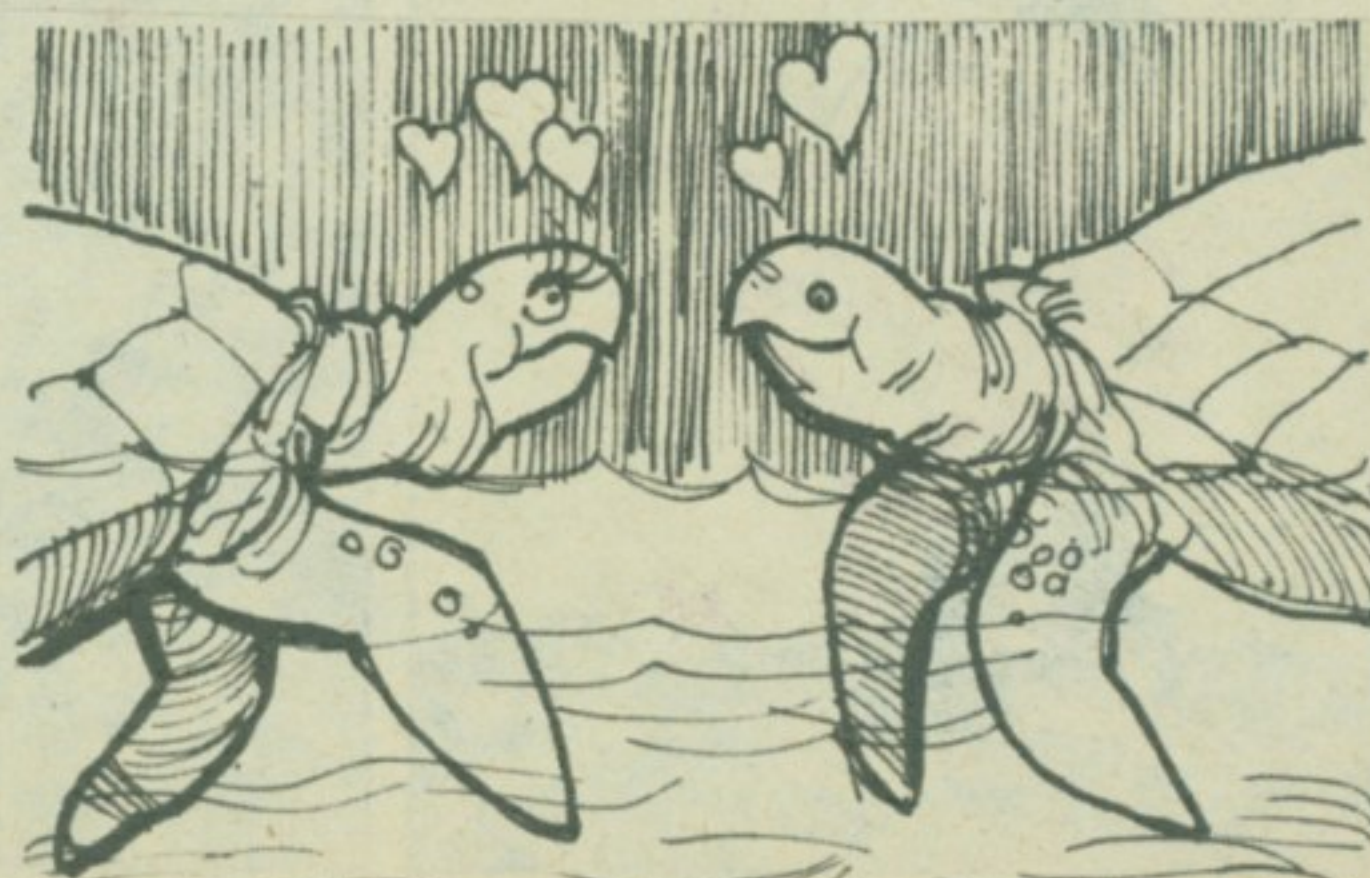
Велики глумац био је убедљив у свом покајању и неко у партеру истакао је транспарент на којем је писало: „Задовољни смо“. Почео је други чин „Кола среће“.

Више није било упадица. У обновљеној згради Краљевског позоришта Ковент Гарден први пут се могла гледати представа. Б. Д.

РАЗВОД У БАЗЕНУ

После осам година неразводног живота, Шели и Муз су — растављени. Да не би било забуне — то су две огромне корњаче тешке по седамдесет килограма, које су 1969. године ухваћене на Флориди као бебе. Научници су их пренели у диновски базен у околини Нијагариних водопада, пош-

то су припадале реткој врсти, па су желели да посматрају њихов развој. Међутим, ни после осам година потомство никако није долазило, то је постало јасно да је љубав између Шелија и Муз само — платонска. Тада је тек примећено да они припадају — двома различитим врстама!

БИМ И БУМ

JOE MUSIAL

BABALU

СТРИП

НАЈБОЉА
ДЕЛА
ОМЛАДИНСКЕ
КЊИЖЕВНОСТИ
У СТРИПУ

ЖИЛ ВЕРН:

АРХИПЕЛАГ У ПЛАМЕНУ

ЈЕДРЕЊАК „ОЛУЈА“
ПЛОВИО ЈЕ ПРЕМА ЛУЦИ
ВИТИЛО, НА УЛАЗУ У
КОРИНТСКИ ЗАЛИВ...

ИЗНЕНАДА...

КАПЕТАНЕ! ЛУКА
НА ВИДИКУ!

СВЕ СЕ ОДВИЈА
ПО ПЛАНУ! СТИГ-
ЛИ СМО У ВИ-
ТИЛО НОЋУ!

ЗА ТО ВРЕМЕ У ЧИТАВОЈ ГРЧКОЈ
ОДЈЕКИВАЛЕ СУ ЕКСПЛОЗИЈЕ...

НАРОД СЕ ДИГАО НА
УСТАНАК...

ОВО СЕ ДОГАЂАЛО 1827. ГОДИНЕ КАДА
ЈЕ ГРЧКА ПОКУШАВАЛА ДА СЕ ОСЛО-
БОДИ ТУРСКЕ ВЛАСТИ...

МНОГИ СУ ИЗГУБИЛИ ЖИВО-
ТЕ У ТИМ ОКРШАЈИМА...

МЕЂУ БОРЦИМА ЗА СЛОБОДУ БИЛО ЈЕ
И ЖЕНА...

ФРАНЦУЗИ СУ ПРИТЕКЛИ У
ПОМОЋ ГРЧКОЈ...

ПОРУЧНИК АНРИ Д'АЛБАРЕ
ЈАВЉА СЕ НА ДУЖНОСТ!

КАДА СЕ КАПЕТАН "ОЛУЈЕ" НИКОЛАС
СТАРКОС ИСКРЦАО, У ЛУЦИ ВИТИЛО
ВЛАДАЛО ЈЕ ЗАТИШЈЕ...

ТОЛИКО ВРЕМЕНА ЈЕ ПРОШЛО
ОТКАКО САМ НАПУСТИО ОВО
МЕСТО!

АЛИ КАДА ЈЕ ХТЕО ДА УЋЕ У КУКУ...

НЕ! НИКАДА НЕЋЕШ
ПРЕКИ ОВАЈ ПРАГ!

МАЈКО!

ЈА САМ НАЈНЕСРЕЋНИЈА
МАЈКА НА СВЕТУ! ЗБОГ НОВЦА
СИ ИЗДАО СВОЈУ ЗЕМЉУ И ПО-
МАЖЕШ ТУРЦИМА! ОДЛАЗИ!

АЛИ, ЈА
САМ ТВОЈ
СИН...

НЕ! ТИ НИСИ МОЈ СИН!
МОЈИ СИНОВИ СУ ОНИ КОЈИ
СЕ БОРЕ ЗА ГРЧКУ КАО АНРИ
Д'АЛБАРЕ!

ШТА?

КО ЈЕ ТАЈ АНРИ
Д'АЛБАРЕ?

ФРАНЦУЗ КОЈИ
СЕ БОРИ ЗА ПРАВ-
ДУ И СЛОБОДУ
НАШЕ ГРЧКЕ!

ОЧАЈАН, НИКОЛАС ЈЕ ПОЈУРИО ПРЕМА ОБАЛИ...

АНРИ
Д'АЛБА-
РЕ!

У ТОМ ТРЕНУТКУ НА КРОУ...

КАКО СЕ ОСЕЋА-
ТЕ, ПОРУЧНИЦЕ
Д'АЛБАРЕ?

СЈАЈНО! НАДАМ СЕ
ДА ЋЕТЕ МЕ ВЕЋ
СУТРА ОТПУСТИТИ ИЗ
БОЛНИЦЕ!

А У ВИТИЛУ...

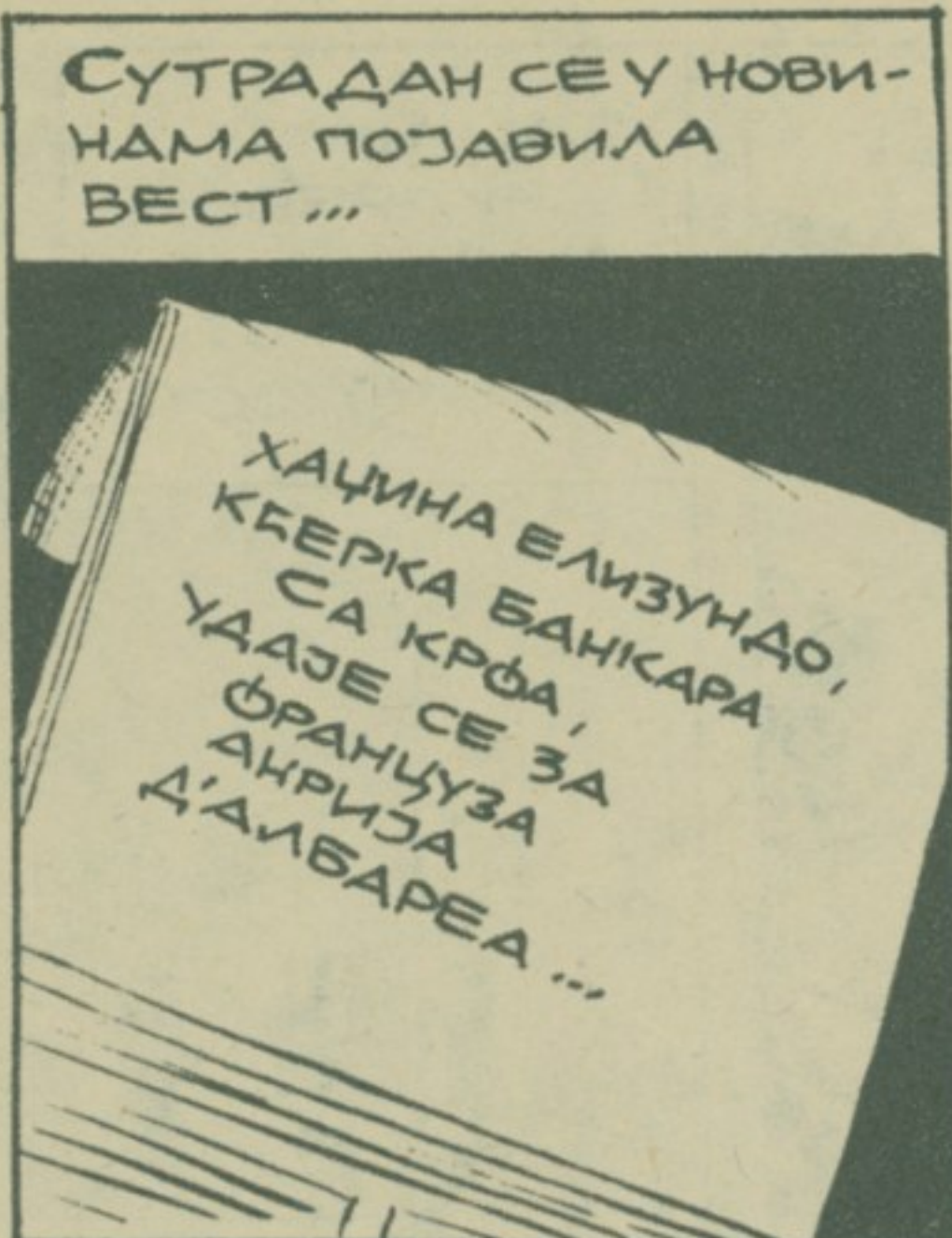
НИКАДА
ВИШЕ НЕЋУ
МОЋИ ДА СЕ ВРА-
ТИМ ОВАМО!

ЈУЧЕ ЈЕ ХАЏИ-
НА РЕКЛА ДА МЕ
ВОЛИ, А САДА
ОДБИЈА ДА
СЕ УДА
ЗА МЕНЕ!

И КО ЈЕ ТАЈ СТАР-
КОС КОМЕ ЈЕ ОБЕ-
ЋАЛА СВОЈУ
РУКУ?

ЈЕ ЛИ
ВАМ
ДОБРО?

ШТА? АХ, ДОБРО
МИ ЈЕ! ПОЗОВИ-
ТЕ КОЧИЈЕ!

ОДМАХ
!

ХОЋУ ДА МИ ХАЏИ-
НА СВЕ ОБЈАСНИ!

АЛИ...

ЖАО МИ ЈЕ, ХАЏИ-
НА НЕ МОЖЕ ДА
ВАС ПРИМИ! ДОГО-
ДИЛО СЕ НЕШТО
СТРАШНО!

ШТА
ТО
?

ЕЛИЗУНДО
ЈЕ НОКАС
УМРО!

НЕМОГУ-
ЋЕ!

СРЧАНИ УДАР! СИНОК
СЕ ДОБРО ОСЕКАО!
ПОСЕТИО ГА ЈЕ НЕКИ
НИКОЛАС СТАРКОС...

ТО
ИМЕ...

ЗА ТО ВРЕМЕ ...

ОПРАШТАМ ТИ, ОЦЕ,
СВЕ ШТО СИ УЧИНИО!
А ОНОМ СТАРКОСУ
ЋУ СЕ ОСВЕТИТИ!

САВ НОВАЦ
КОЈИ САДА МЕ-
НИ ПРИПАДА
УПОТРЕБИЋУ
ЗА ОСЛОБАЂА-
ЊЕ РОБОВА!

АНРИ ЈЕ ВИДЕО ХАЏИНУ ТЕК
НА САХРАНИ...

ЈАДНИЦА!
КОЛИКО ПАТИ!

АЛИ, ЗАШТО
НЕ ЖЕЛИ ДА
МЕ ВИДИ! И КО
ЈЕ ТАЈ СТАР-
КОС?

АНРИ ЈЕ ПРИШАО ДА ИЗЈАВИ САУЧЕШ-
ЋЕ ХАЏИНИ...

МНОГО МИ ЈЕ
ЖАЛО, АЛИ ХТЕО
БИХ...

ХВАЛА,
АН-
РИ!

НЕЋЕ ДА МЕ САС-
ЛУША! ЈЕ ЛИ ТАЈ
СТАРКОС КРИВ ЗА
СВЕ?

У ТОМ ТРЕНУТКУ...

АНРИ ДАЛБАРЕ! САВЕТУЈЕМ
ТИ ДА НЕ ПРИЛАЗИШ
ХАЏИНИ!

НЕ МОЖЕШ ДА МЕ УП-
ЛАШИШ! ОТКРИЉУ ИСТИ-
НУ О ТЕБИ И АКО СИ ТИ
КРИВ ЗА ХАЏИНИНУ НЕ-
СРЕЋУ, ИМАЋЕШ ПОСЛА
СА МНОМ!

НЕКОЛИКО ДАНА АНРИ
ЈЕ ОСМАТРАО ХАЏИНИ-
НУ КУЋУ...

НИКОЛАС
СТАРКОС!

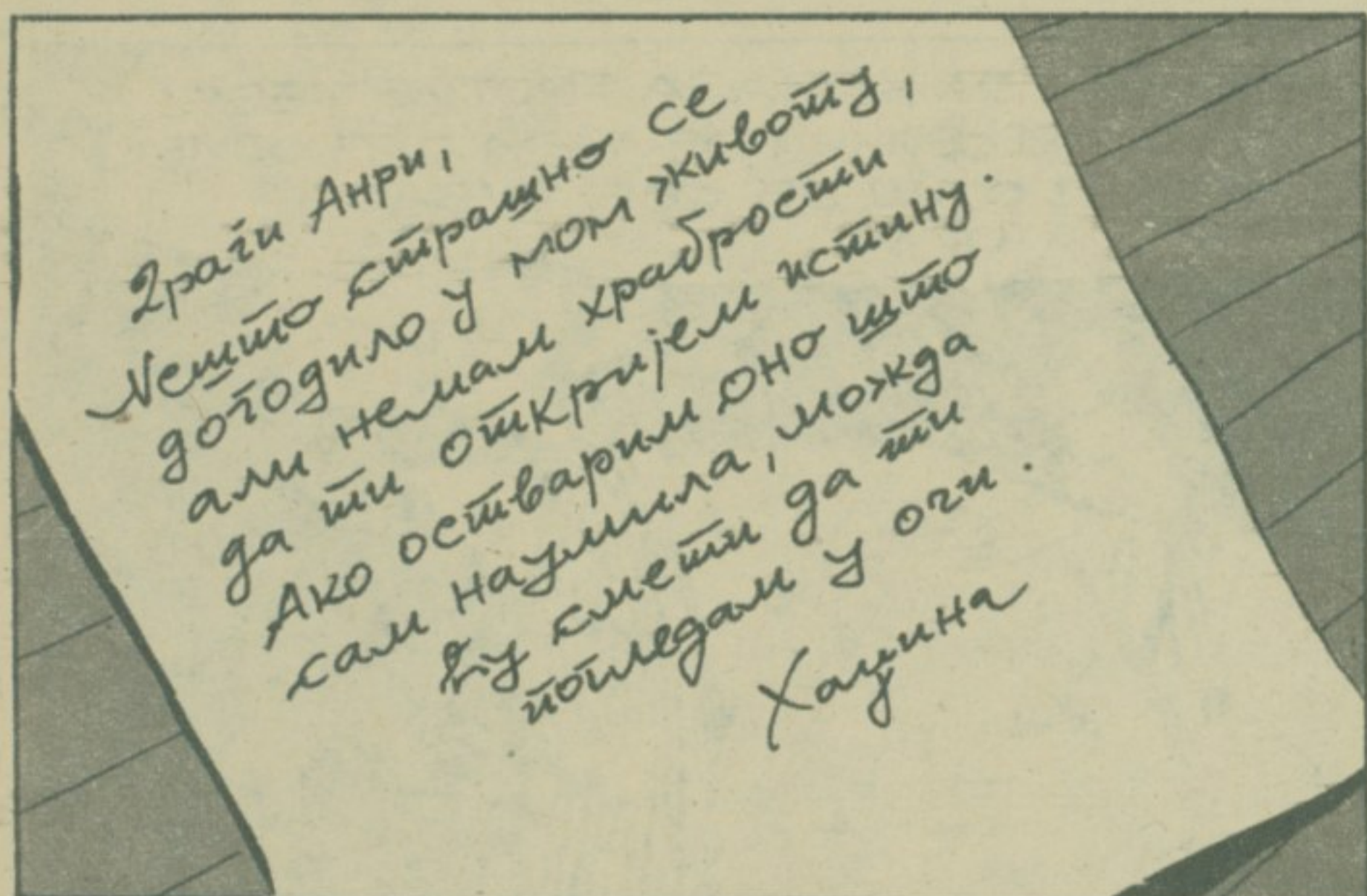
ВРАТА КОЈА СУ ЗА МЕ -
НЕ ЗАТВОРЕНА ОТВАРА-
ЈУ СЕ ТОМ СТАРКО-
СУ!

ОНА ГА, ЗНАЧИ,
ВОЛИ И ЈА НЕМАМ
ШТА ВИШЕ ОВДЕ
ДА ТРАЖИМ!

ПОСЛЕ КРАТКОТРАЈНОГ ЗАТИШЈА, РАТ
ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ ГРЧКЕ СЕ НАСТАВИО.
ФРАНЦУЗИ СУ СЕ УЛОГОРИЛИ НА ОСТРВУ
ЗАНТ...

ЈЕДНОГА
ДАНА
НА ЗАНТУ...

ГЛЕДАЈТЕ!
КОРВЕТА „ХЕР-
КУЛ“ КОЈА СЕ
БОРИ ПРОТИВ
ПИРАТА!

КАЖУ ДА ЈЕ ЊЕН КАПЕТАН
ПОГИНУО У ОКРШАЈУ С
ГУСАРИМА!

ЗАИСТА?

ДА! СИГУРНО ЈЕ
УПЛОВИЛА ОВАМО ДА
БИ СЕ СНАБДЕЛА
ПОСАДОМ!

ИАКО САМ БЕЗ
ПОСЛА, НЕКУ ДА СЕ
ПРИЈАВИМ! НЕ ЖЕ-
ЛИМ ДА СЕ БОРИМ
С ГУСАРИМА!

ТИХ ДАНА АНРИ Д'АЛ-
БАРЕ ЈЕ ПРИМИО НЕОБИ-
ЧНО ПИСМО...

ЗОВУ МЕ ДА
БУДЕМ КАПЕ-
ТАН „ХЕРКУЛА“!

ЧУДНО! ПИСМО ЈЕ
БЕЗ ПОТПИСА!

ЧУО САМ ДА СЕ „ХЕР-
КУЛ“ БОРИ ПРОТИВ
ГУСАРА!

МОЖДА ЋЕ МИ СЕ САД
ПРУЖИТИ ПРИЛИКА ДА
СЕ СРЕТНЕМ С „ОЛУЗОМ“
И НИКОЛАСОМ!

АНРИ НИКАКО НИЈЕ МОГАО
ДА ОТКРИЈЕ КО ЈЕ ОСОБА
КОЈА МУ ПИШЕ...

НИ ТРАГА ОД
ГУСАРА, А НЕМА
НИ „ОЛУЈЕ“!

ТОГА ДАНА АНРИ
ЈЕ ПРИМИО ЈОШ
ЈЕДНО ПИСМО ...

ШТА?

Капетане
2'Албаре,
дођите на
острво
скарпентио
прве недеље
3 септембра.

КО ЈЕ ТАЈАН-
СТВЕНИ ПИСАЦ
ОВИХ РЕДОВА?

КОЛИКО МИ ЈЕ
ПОЗНАТО, СКАРПЕН-
ТО ЈЕ ПОД ВЛАШКУ
ТУРСКОГ ПАШЕ
КОЈИ ЈЕ У ОВОМ
РАТУ НЕУТРА-
ЛАН!

ПРВЕ НЕДЕЉЕ СЕПТЕМБРА ...

ШТА ДА РАДИ-
МО, КАПЕТАНЕ?

ЈА КУ СЕ ИСКРЦАТИ!
ПОСАДА НЕКА БУДЕ
СПРЕМНА ЗА НАПАД
ИАКО ЈЕ ОСТРВО
НЕУТРАЛНО!

АНРИ ЈЕ ЗАНЕМЕО КАД ЈЕ
СТУПИО НА ЧВРСТО ТЛЕ ...

ДА ЛИ ЈЕ ОВДЕ
ОСОБА КОЈА МИ
ЈЕ ПИСАЛА?

НА ГЛАВНОМ ТРГУ ПРОДАВАЛИ СУ СЕ
РОБОВИ ...

КОЛИКО НУДИТЕ ЗА СТО МУШ-
КАРАЦА И ЖЕНА КОЈИ СУ ЗАРОБ-
ЉЕНИ НА БОЈИШТИМА
ГРЧКЕ?

НЕМОГУ-
ЋЕ!

ХАЈДЕ,
ПОЧНИТЕ С
ПОНУДА-
МА!

ХИЉАДУ ФУНТИ!

ДАЈЕ ЛИ НЕКО
ВИШЕ?

АНРИ НИЈЕ МОГАО ДА ВЕРУЈЕ
У ОНО ШТО ЈЕ ВИДЕО ...

МЕЂУ РОБЉЕМ НАШЛА СЕ И ЈЕДНА ЖЕ-
НА КОЈА ЈЕ ОКРЕНУЛА ГЛАВУ ДА ЈЕ АН-
РИ НЕ БИ ВИДЕО. БИЛА ЈЕ ТО АНДРО-
НИКА СТАРКОС ...

ЛИЦИТАЦИЈА СЕ НАСТАВИ-
ЛА ...

ТАДА СЕ ИЗ ГОМИЛЕ
ЗАЧУО ЈОШ ЈЕДАН ГЛАС ...

НИКОЛАС
СТАРКОС!

ЈЕ ЛИ ТО
ДОВОЉНО?

НУДИМ
ЧЕТИРИ И
ПО ХИЉАДЕ!

НЕ ПОВЕЉАВАЈ ЦЕ-
НУ, СТАРКОСЕ! ТО
РОБЉЕ НЕ ВРЕ-
ДИ ТОЛИКО!

ТАДА ЈЕ НИКОЛАС УГЛЕДАО НЕКОГ
МЕЂУ ЗАРОБЉЕНИЦИМА ...

ШТА? ОНА
ЈЕ ОВДЕ!

СТАРКОС НИЈЕ ВИДЕО СВОЈУ
МАЈКУ БЕК ...

ХАЏИНА!

ПЕТ
ХИЉА-
ДА!

ЈА ОДУС-
ТАЈЕМ!

ПЕТ И ПО ХИЉАДА!

НИШТА МИ НЕ
МОЖЕШ, АНРИ! ХА-
ЏИНА ЋЕ БИТИ
МОЈА!

БЕДНИЦЕ!

НИКАДА НЕЋУ ПОКИ С
ТОБОМ, НИКОЛАСЕ! И
МОЈЕ ИМАЊЕ НЕЋЕ ДО-
ЋИ У ТВОЈЕ РУКЕ ЈЕР ВИ-
ШЕ И НЕ ПОСТОЈИ!

ШТА?

СВОЈЕ НАСЛЕДСТВО
САМ УПОТРЕБИЛА ДА БИХ ОС-
ЛОБОДИЛА РОБОВЕ!

ОНДА ЋЕШ И ТИ УМРЕ-
ТИ! НА ЊИХ!

ЈЕААА!

А У ПОТПА-
ЛУБЉУ ...

ДРУГОВИ, ШТА ЧЕ-
КАМО? ПОМОЗИМО
ПРИЈАТЕЉИМА КОЈИ
СУ НАС ОСЛОБО-
ДИЛИ!

АНДРОНИКА ЈЕ ПРЕДВОДИЛА
ГРКЕ ...

СВРШИМО
С ЊИМА!

ДА, СТАРКОСЕ! ПОУБИ-
ЈАЈ СВЕ ДА НЕ БИ ПРИЧА-
ЛИ О ТВОЈИМ ЗЛОЦИНИ-
МА! И СВОЈУ МАЈКУ
УБИЈ!

МАЈКО!

У БОЈ, БРАЋО!
ЗА СЛОБОДУ!
ЗА ГРЧКУ!

СТО ЉУДИ ПОЈУРИШЕ
НА ПИРАТЕ ...

... И БРЗО ИХ САВЛА-
ДАШЕ.

МЕЂУ МРТВИМА БИЛИ СУ НИКОЛАС
СТАРКОС И АНДРОНИКА...

ТАЈ ГУСАР ВИ-
ШЕ НЕЋЕ НИ-
КОГ УБИТИ!

НИ ОВА ЈАДНА
ЖЕНА ВИШЕ НЕЋЕ
ПАТИТИ ЗБОГ ЊЕГО-
ВИХ ЗЛОЦИНА!

АНРИ, ПОБЕДИЛИ
СМО, МАДА ЈЕ СЛО-
БОДА СКУПО ПЛАЌЕ-
НА!

СУТРАДАН ЈЕ АНДРОНИКИНО ТЕЛО
СПУШТЕНО У МОРЕ...

ОВА ЖЕНА ЈЕ ЗАСЛУЖИ-
ЛА ДА БУДЕ САКРАЋЕНА
УЗ СВЕ ПОЧАСТИ! ПАЛИ!

БУУМ!

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ
"ХЕРКУЛ" ЈЕ УПЛОВИО У
ЛУКУ НА КРФУ...

НАШИ СЕ
ВРАЋАЈУ!

СЕПТЕМБРА 1829. ГОДИ-
НЕ ПРОГЛАШЕНА ЈЕ НЕЗА-
ВИСНОСТ ГРЧКЕ...

РАТ ЈЕ ЗА-
ВРШЕН!

ЖИВЕЛА
ГРЧКА!

ЈОШ ИСТОГ ДАНА...

ДА!

УБРЗО... НАДАМ
СЕ ДА ЋЕ
ТИ СЕ ДОПАСТИ
ФРАНЦУСКА!

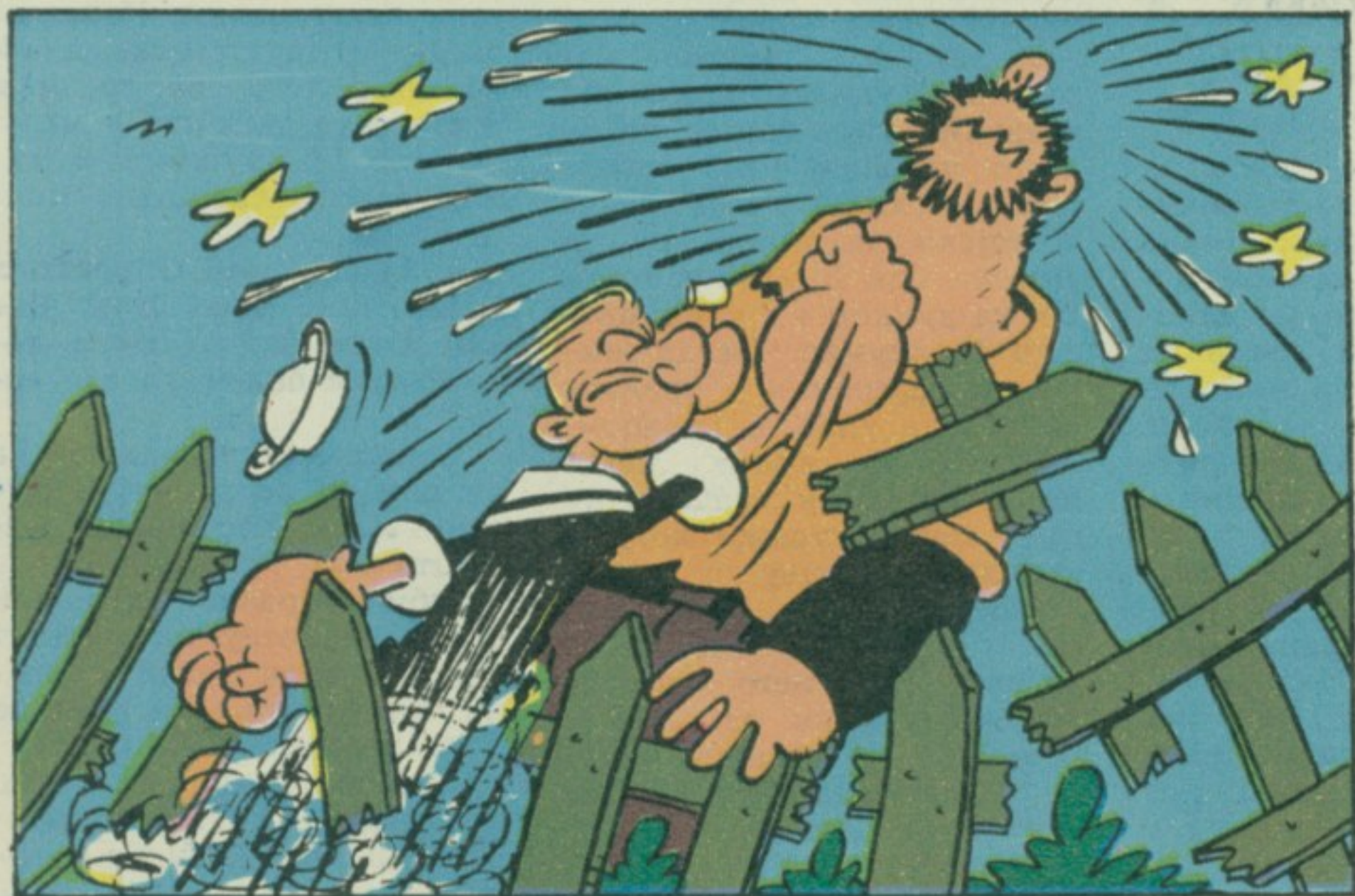
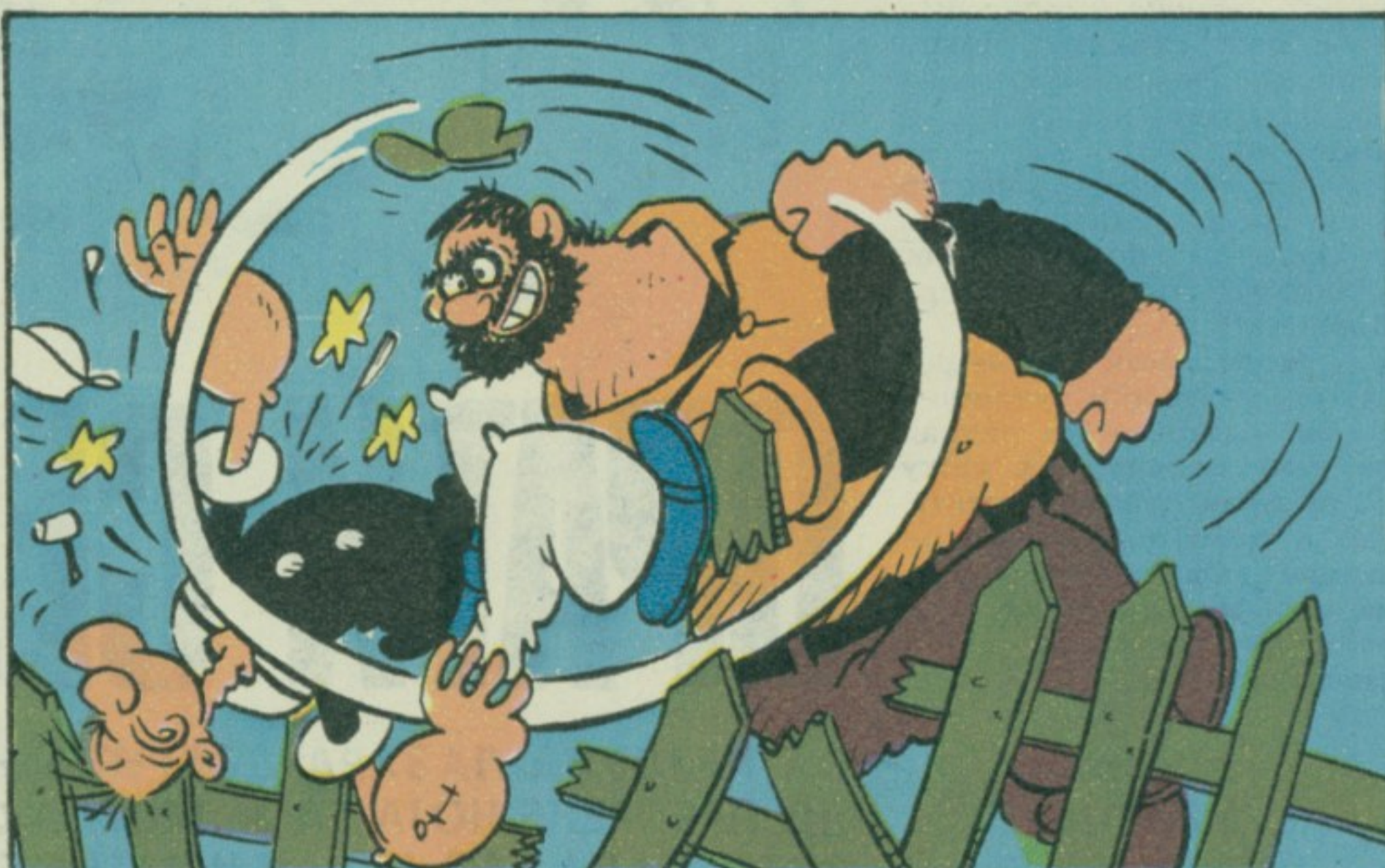
СВЕЈЕДНО МИ ЈЕ
ГДЕ ЋЕМО ЖИВЕ-
ТИ, САМО ДА СМО
ЗАЈЕДНО!

КО ЗНА! МОЖДА ЋЕМО СЕ
ЈЕДНОГ ДАНА ВРАТИТИ НА
ОВАЈ АРХИПЕЛАГ...

КРАЈ

О ЈЕДНОЈ ПОГИБИЈИ НА РУДНИКУ

Човек зализане косе и штучованих бркова у униформи пуковника аустријске војске, иначе војни заповедник области која је покривала Срем и нешто шире подручје, седео је за столом у својој канцеларији у Сремској Мировици и читао. Прекинуо га је нижи официр питањем да ли дозвољава да уђе владика који моли за пријем.

Пуковник се изненадио. Шта ће владика код њега? Радозналост га је вукла да види посетиоца и сазна шта хоће и он климну главом официру. Владика уђе, смерно поздрави пуковника и упита га:

— Ви сте нови обрштер кога су аустријске власти послале да пронађе оног зликовца, хајдука Лазара Добрића?!

— Јесам, свети оче! — поскочи на столицу пуковник. — Тај одметник се увикао не само народу под кожу па га људи чувају и штите, већ и месним властима почитавом Срему. Увек сазна шта му спремамо! Али, наћи ћу га, макар испод земље!

ШЕТЊА УДВОЈЕ

Владика је ћутао неколико тренутака чекајући да се стиша пуковников бес, а онда је мирно, као да обавља неки сасвим обичан посао, задигао мантију испод које су се указале турске црвене чакшире и крагак кожух исте боје а за пасом заденуте кубуре. Леде-но се насмејао и рекао:

— Не морате да га тражите под земљом! Он је на њој и, ево, баш сада стоји пред вама! Дошао сам да се упознамо. Погледајте ме добро! И запамтите: не тражите ме, јер ћу ја пре наћи вас, а тада ће вам отићи глава. Позовите официра и наредите му да упрегне коње. Лепо ћете ме провозати кроз Митровицу и извести из града. Ако писнете, кубура је ту!...

Обрштер је буљио у човека пред собом не верују-

ВРАТИ СЕ, ХАРАМБАШО!

ЗА ХАЈДУКА ЛАЗАРА ДОБРИЋА НИЈЕ БИЛО ПРЕПРЕКЕ КОЈА ГА ЈЕ МОГЛА ЗАУСТАВИТИ. НАПАДАО ЈЕ ЧАК И РАТНЕ БРОДОВЕ НА ДУНАВУ НАОРУЖАНЕ ТОПОВИМА. А ОНДА ЈЕ ДОНЕО НЕОБИЧНУ ОДЛУКУ.

Њи очима. Схватио је да са хајдуком нема шале.

Док су се возили кроз град лажни владика безбрижно је махао пролазницима који су их с поштовањем поздрављали.

Било је то пред први српски устанак 1804. године. У то време по Срему су се већ испредале читаве приче о хајдучком харамбаша Лазару Добрићу. Многе од њих биле су тачне. Лазар тада није имао више од тридесет година, а ваља није било аустријског војника у том крају који га није тражио. Међутим, све је било узалуд, Лаза је увек измицао на време. Ако не би стигао да се склони међу на-

род, а овај га је држао за свог заштитника и добродитеља јер је плачкао само Аустријанце и домаће богаташе, уточиште је налазио у шумама и риговима поред Дунава, где нико из потере није смео да крочи.

Како је имао велику дружину, а уз то још важио и за лукавог и неустрашивог човека, увек је долазио до великог плена, најчешће је то била храна. Незнатни део остављао је себи и дружини за црне, зимске дане, а остало делио сиромашним сељацима. Усуђивао се чак да напада и шајке, ратне лађе на Дунаву наоружане топовима. Априла 1798. године оробио је дереглију код Белегиша и са ње однео жито које је управо превозио!

ПОМЕТЊА У ЗЕМУНУ

Добрић је био по занимању опанчар. У хајдуке се одметнуо из Карловаца у Срему где је провео младост и где је, по свој прилици, рођен. Разлог за хајдуковање нашао је у неправди коју су му неком приликом нанели Аустријанци. Брзо је постао харамбаша, и наравно, миљеник Сремаца.

Страх није познавао. Онако крупан, чинио је покор где бане. Мимо свих обичаја, није имао бркове. Препознавали су га по бразготи

ни испод левог ока и рупцу у виду чалме на глави.

Волео је смеле акције, па је једног дана поручио Земунцима да га ускоро очекују у свом граду.

У Земуну је настала пометња. Људи су подозриво гледали један другог на улици, јер Лазу нису познавали по лику. Узбунила се и војска, појачане су и страже. Све то није одвратило хајдучког вођу од оног што је наумио. Са дружином прерушеном у грађанска одела упао је 18. априла 1803. на итранку негде на периферији града и то пред носем страже која је чувала оближњу барутану.

Сви се престравише, али Лаза је желео само да се забави. Пре него што се отиснуо у мрак, замолио је присутне да пренесу поруку властима како их се уопште не плаши.

Убрзо је прешао у Србију и засео у рудничком крају. За заменика је имао Станоја Главаша, а неко време с њим је четовао и млади хајдук Вељко Пет-поговора.

И сада је народ гледао у њему заштитника. Разуме се, овде од Турака. А Лаза их је убијао на сваком кораку, опет вешто избегавајући њихове потесе.

ОПРОСТИТЕ, БРАЋО!

Пролазили су дани, некад бољи некад гори. Научен на горски живот, харамбаша није ни примећивао оне горе. Али, почео је да га обузима немир. Било је то уочи избијања првог српског устанка. На крају схватио је да га срце вуче

жени Пелагији, с којом се у међувремену оженио и која је живела далеко, у Карловцима. Дуго се лomio док није донео одлуку да остави хајдуковање. Надао се да ће му аустријске власти опростити све грехе и пустити га да живи у миру. Окупио је дружину и тихим гласом саопштио пријатељима:

— Ја одлазим! Опростите, браћо, тако мора бити! Ево вам Главаша, од њега нећете наћи бољег да вас води!

Хајдуци се згледаше. Да ли они то добро чују? Чувени Лаза Харамбаша напушта их! Тражили су да им објасни разлог, позивали се на заклетву на верност коју су дали једни другима, али ништа није вредело Лаза је остао упоран.

Следећег дана опростио се од свих и са торбом преко леђа кренуо низ планину. Није се окретао, тако му је било лакше. Станоје Главаш је замишљено гледао у његова леђа. Ово је за њега била издаја. По неписаном хајдучком закону, такође.

Повикао је:
— Врати се, харамбашо! Врати се, молим те!

Добрић је чуо. Није стао. Главашу је ударила крв у главу. Полако је пришао најближем хајдуку и дао му миг. Овај је подигао пушку, пажљиво нанишанио у Добрића и опалио. Пуцањ се измешао са новим Главашевим позивом, озог пута налик очајничком крику.

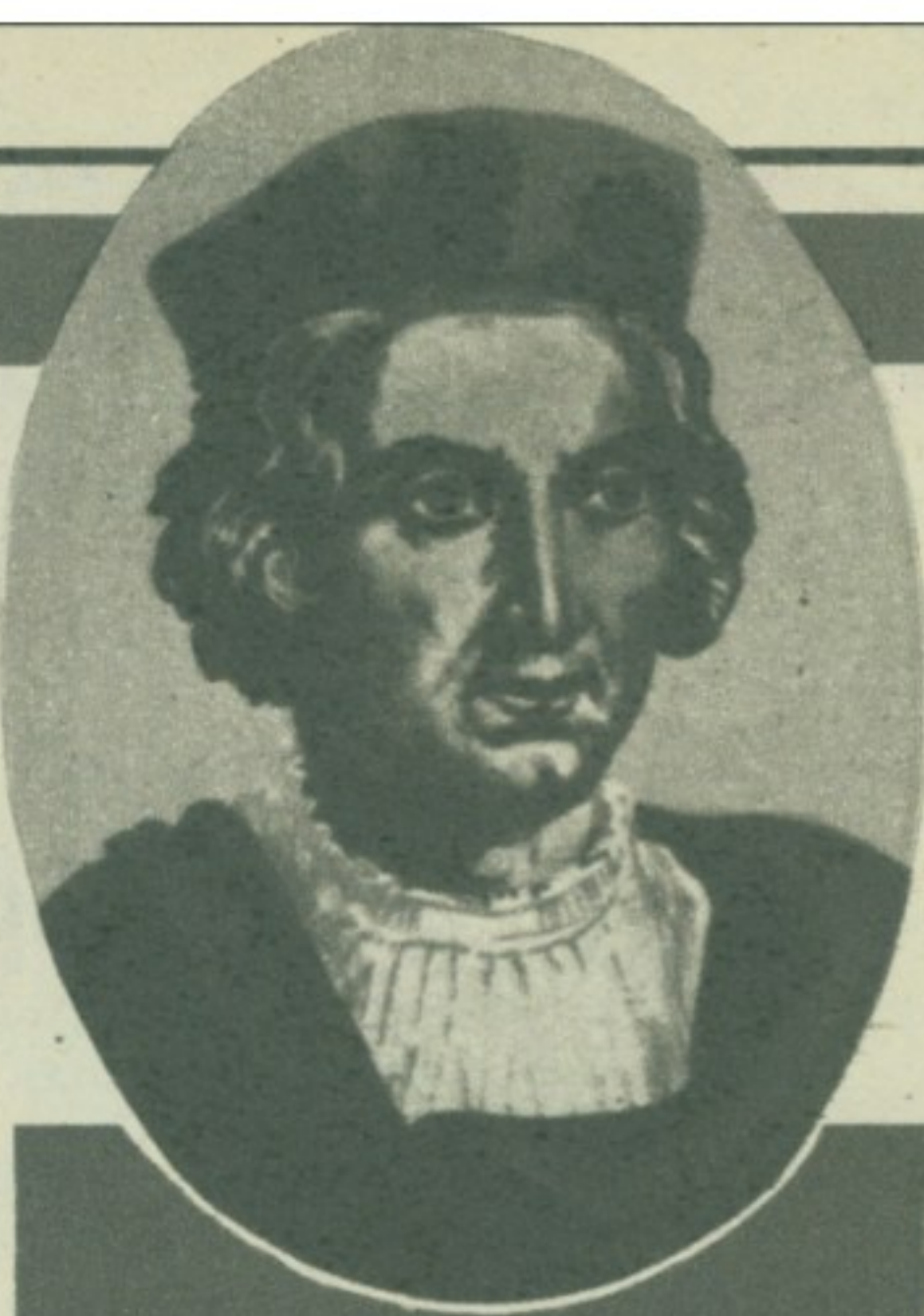
Шумом је завладао мук. На пропланку је лежао мртав Лаза Добрић. Поред једног дрвета клечао је Станоје Главаш.

М. Т.

КОЛУМБО ПОД СУМЊОМ

ЗНАО ЈЕ ТАЈНУ БРОДОЛОМНИКА?

Готово пола миленијума Колумбово путовање у Нови свет било је предмет многих научних и квазинаучних расправа — али у једном су сви били сагласни: велики морепловац пошао је да тражи западни пут за Индију и случајно стигао до Америке. Међутим, истраживања која су предузета последњих година, чини се, могу унети корекцију у постојећу историју Колумбовог пута. „Све је било другачије“ — тврде данас поједини совјетски историчари, и не само они! Као потврду својој тврдњи наводе неке податке које су још Колумбови савременици приметили.

ОТВОРИТИ ПОСЛЕ БУРЕ

Отправљајући великог морепловца, шпански двор је, вероватно, знао шта ће наћи експедиција. Како иначе, тврде они, објаснити необичну дарежљивост шкртог краља Фердинанда и краљице Изабеле: два милиона мораведиса, три брода (каравеле) и команду над 120 људи. Краљица је, поред тога, Колумбу као дар обећала титулу „адмирала мора и океана“ и вице-краља свих откривених земаља.

Да ли би шпански двор, који је у то време ратовао са Гранадом, финансирао неизвесну прекоморску експедицију, да Колумбо није пружио сигурне доказе да ће донети довољно злата, бисера, зачина, довести потребно робље?

Поборници тврдње да је Колумбо знао куд је управо своја три брода као доказ наводе сведочанства самих учесника историјске експедиције. Јаки ветрови и морске струје плашили су морнаре. Свима се чинило да повратка нема. Међутим, у тој окупини од 120 људи само је један човек сачувао мир током целе пловидбе — Колумбо.

Још на Канарским острвима Колумбо је капетанима бродова поделио пакетиће с натписом: „Отворити после буре!“ А у њима се налазило наређење да од Канара, на растојању од 4150 км, каравеле ни по коју цену не смеју пловити ноћу. Ствар је била у томе што се да тој удаљености од Канара налазе острва Карибског мора. Па, откуд је онда Колумбо то могао знати?

Историчари који су противни већ увреженом мишљењу да је Колумбо случајно стигао до Америке, наводе још један заиста занимљив податак: славни морепловац је за време путовања водио два

КАПЕТАН ЈЕ ПРЕД СМРТ ДАО КОЛУМБУ СВОЈ ДНЕВНИК И МАПУ НА КОЈОЈ СУ БИЛЕ УЦРТАНЕ — НЕПОЗНАТЕ ЗЕМЉЕ. ТО ЈЕ ЈЕДАН ОД АРГУМЕНАТА КОЈИМ РАСПОЛАЖЕ НОВА ТЕОРИЈА О ИСТОРИЈСКОЈ ПЛОВИДБИ ТРИ ШПАНСКЕ КАРАВЕЛЕ.

дневника — један за себе, а други за чланове експедиције. И још нешто: 11. октобра 1492. године Колумбо је самоуверено рекао да ће сутра угледати земљу. Као што је познато, каравеле одважног Ђеновљанина бациле су сидро на обале Америке 12. октобра 1492.

Значи ли то да је Колумбо имао претходнике у походу на Америку? Али, којим су каналима до њега стигли тачни подаци о океанским путевима и западним земљама?

РЕЧИ УМИРУЋЕГ

Осамдесетих година 15. века Колумбо је предузео пловидбу поред западних обала Африке. Хтео је да одгонетне питање које га је одавно мучило: да ли су тачни подаци Викинга да се земље, откривене на северу, на југу спајају с Африком?

Стигао је на острво Мадера и, док је посада обнављала залихе потребне за наставак путовања, изненада се у близини насукao један брод са посадом потпуног од исцрпљености. А када је капетан накратко дошао к себи, испричао је Колумбу како су их таласи Атлантика дуто носили да би их, на крају, избацили на једно огромно острво... Капетан је пред смрт дао Колумбу свој дневник и једну мапу на којој су биле уцртане — непознате земље.

Тај податак су брижљиви историчари нашли у записима Лас Касаса, сапутника одважног морепловца у том походу, и тврде да су тај дневник и мапу, по свој прилици, подстакли Колумба да крене у — историју.

Друго врело података о земљама на западу била је римска црква: све што су одважни Викинзи открили током својих вековних пловидби остало је

забележено и у списима црквених великодостојника. Довољно је само поминути да је још 999. године Викинг Лејф Ериксон, син чувеног освајача Гренланда Ерика Риџа, у време своје пловидбе у Винланд Рт Бод на Новој Земљи, имао подршку католичког свештенства. А то је би-

брижљива анализа записа из бродског дневника, додају ови историчари у прилог своје тврдње, доказује да се Колумбо ниједног тренутка није колебао у избору маршруте, самоуверено је водио своју експедицију кроз немирне воде Океана. Заобишавши Канарска ос-

ло готово пет векова пре Колумба. Поред тога, Колумбо је у луци свог родног града пажљиво слушао истине и измишљотине, велики извор знања о острвима и ветровима, јер боље изворе података о животу мора и на мору у то време било је тешко наћи...

трва, његове каравеле су се упорно држале 28. паралеле (ширина Флориде). А то никако, знао је и сам Колумбо, није могло водити Индији или Индонезији. Избор тог пута дозволио је бродовљу експедиције да иде зоном којом стално дувају ветрови у правцу запада, до остр-

ва Карибског мора. Боља маршрута морем од Европе до Новог света још није пронађена.

Било би нормално претпоставити, наводе они, да бродови, крећући се непознатим путем, плове искључиво дању, а да ноћу успоравају или се чак заустављају. Међутим, Колумбове каравеле су читавим путем пловиле пуном брзином и дању и ноћу, јер је адмирал био тврдо убеђен да не може бити ничег неочекиваног. А кренуо је у неизвесност!

Колико је Колумбо био убеђен у тачност изабране маршруте, сведочи и податак да је, једном приликом, одлучно одбијао наваљивање официра да крене на југ, иако су га они упорно уверавали да су тамо видели земљу. Ништа га није могло поколебати: бескрајно је веровао да ће га једни курс којим је кренуо довести до циља!

И ДАЊУ И НОЋУ

Колумбов друг из детињства и учесник друге експедиције Мигел де Кунас писао је 1495. године: „Када је Колумбо изјавио да је Куба — обала Кине, је дан од учесника пловидбе се није сложио са тим, а затим ни остали. Тада је адмирал запретио казнама и присилио команду да изговори, вероватно, већ раније припремљене речи: „Увек ћу бити сагласан са својим адмиралом и никада нећу изнети своје мишљење!“ На тај начин он је, упорни су историчари који тврде да Колумбо није случајно доспео до обала Америке, створио лажно мишљење да су земље на које су ступиле — Азија и ништа више.

Очигледно, Колумбо и његови покровитељи хтели су да сакрију Нови свет од осталог света.

П. М.

TROCADERO

СЛАГАЛИЦЕ PUZZLE

Трокадеро — нова слагалица за децу и одрасле — из оквира игре залази у подручје образовања и развоја личности.

Мозаички систем слагања задатих слика — подстиче моћ запажања, стрпљење, поступност и уочавање односа детаља према целини. Уз своју такмичарску основу, ко ће пре сложити слику, и ликовно васпитање, трокадеро упознаје децу с низом географских, историјских, спортских, затим тема из природних наука, нао и низ осталих.

Игра маште и спретности.

Развијте комбинаторске способности свога детета.
Обрадујте своје пријатеље васпитном играчком.

НОВО! НОВО! НОВО!
TROCADERO
У СВАКОЈ
ТРГОВИНИ
У ВАШЕМ
МЕСТУ

 Jugoplastika
TERMOPLASTIKA

04007 РУСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ у извођењу Хора Лењинградске радио-телевизије

02801 ДРЖАВНИ АКАДЕМСКИ РУСКИ НАРОДНИ ХОР „ПЈАТНИЦКИ“ са руским народним песмама

04375 АРАМ ХАЧАТУРИЈАН: Концерт за виолину са оркестром и Давид Ојстрах са Великим симфонијским оркестром Совјетског радија

03963 МОЦАРТ: Соната бр. 32 за виолину и клавир и Соната бр. 33 за виолину и клавир и Давид Ојстрах и Паул Бадура-Скода

02035 ГИДОН КРЕМЕР и дела Корелија, Хајдна, Шосона и Вењавског

08779 А. СКРЈАБИН: Етиде, Фантазије, Прелудије, Две поеме изводи Владимир Софронци

02931 ДАВИД ОЈСТРАХ у клавирској пратњи Фриде Бауер изводи делове из опуса Тартинија и Брамса.

02025 БЕТОВЕН: Квартет број 4 у извођењу Квартета „Бетовен“

04575 С. РАХМАЊИНОВ: Трио бр. 2 за клавир, виолину и виолончело у интерпретацији Светламова, Когана и Лузанава

04001 АЛЕКСАНДРА СТРЕЉЧЕНКО: Руске народне песме
02651 ВОКАЛНО ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛ „ПЕСЊАРИ“ и белоруске народне песме

ЕТИДЕ, ФАНТАЗИЈЕ, ПРЕЛУДИЈИ...

Наши читаоци су поново у могућности да дођу до цењених и ретких грамофонских плоча совјетских музичких мајстора. Игор и Давид Ојстрах, Свјатослав Рихтер, Гидон Кремер, Владимир Спиваков, Станислав Нејхауз, Александра Стрељченко, Валентин Баглаенко... изводе радо слушана дела Моцарта, Бетовена, Хачатурјана, Скрјабина, Рахмањнова, руски и украјински фолклорни мелос...

Ово је могућност да по необично ниским ценама обогатите своју дискотеку делима великих мајстора класике, и не само њих. Цена једне велике стерео-плоче износи само 65,00 динара. Али, на наруџбеници не сме бити мање од две плоче јер трошкове паковања и поштарине не сносити ви. Потребно је само да поуните наруџбеницу и помаљете је на нашу адресу и плоче ће вам стићи кући.

ПЛОЧЕ ЋЕТЕ ПЛАТИТИ ПОШТАРУ КАД ВАМ ИХ ДОНЕСЕ, ПОУЗЕТЕМ!

02953 МОЦАРТ: Концертна симфонија за виолину и алт и Мала ноћна музика у извођењу Ансамбла симфонијског оркестра Московске државне филхармоније, солисти Виктор Пикајзен и Игор Ојстрах.

03743 СВЈАТОСЛАВ РИХТЕР изводи тринаест прелудија Рахмањнова.

05365 ДАВИД ОЈСТРАХ и избор из дела Шумана, Бетовена и Вагнера.

02509 БЕТОВЕН: Квартет 3 и 4 за две виолине, алт и виолончело у извођењу Квартета „Бетовен“

05499 РЕЈ КОНИФ У МОСКВИ у пратњи Московског камерног хора, Вокалног квартета „Улибка“ и Ансамбла „Мелодија“

05919 ДАВИД ОЈСТРАХ диригује Ансамблом солиста Академског оркестра Московске државне филхармоније који изводи Корелијев Концерт гро си за виолину и оркестар

01377 АЛЕКСАНДАР БОРОДИН: У средњој Азији. Симфонија број 2 и Половецки марш у извођењу Државног симфонијског оркестра СССР-а, под диригентском палицом Евгенија Светланова

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
11001 БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 29
НАРУЏБЕНИЦА

ЗА ГОТОВО неопозиво наручујем плоче под бројевима:

за укупну суму од _____ динара коју ћу платити поштару кад ми их донесе (поузећем).

(Презиме, очево име и име)

(Поштански број и место)

(Улица и број)

(Датум)

(Потпис, број и место изд. личне карте)

У случају спора признајем надлежност Првог општинског суда у Београду.

Наруџбеницу читко попунити, налепити је на дописницу и послати на горњу адресу.

02733 УКРАЈИНСКИ НАРОДНИ ХОР „ВЕРОВКА“ изводи украјинске народне песме

03489 ВЛАДИМИР СПИВАКОВ на виолини и део из опуса Шуберта, Сен-Санса, Равела...

04695 РУСКА МУЗИКА 18. ВЕКА — Берзовски, Бортњански и Фокин

03033 СКРЈАБИН: Концерт за клавир са оркестром... и Станислав Нејхауз са Државним симфонијским оркестром СССР-а

02203 ФРЕДЕРИК ШОПЕН: Концерт бр. 1 за клавир и оркестар и Емил Гилес

01109 Д. ШОСТАКОВИЧ: Казна Стенке Разина и Симфонија бр. 9, Кирил Кондрашин диригује Симфонијским оркестром Московске државне филхармоније

02997 ВАЛЕНТИН БАГЛАЕНКО: Шансоне и романсе

01667 РУСКИ НАРОДНИ ОРКЕСТАР „АНДРЕЈЕВ“ и руске народне песме

02167 РУСКА БАЛАЛАЈКА са непоновљивим руским песмама

01961 ДРЖАВНИ АКАДЕМСКИ РУСКИ ХОР СССР-а и Татарско ропство Римског-Корсакова и руске народне песме

02507 БЕТОВЕН: Квартет бр. 1 и 2 за две виолине, алт и виолончело у интерпретацији Квартета „Бетовен“

ИАКО ЈЕ СВАКИ ТРАПЕР БИО НАОРУЖАН НОЖЕМ, ПУШКОМ КРЕМЕЊАЧОМ И ПИШТОЉЕМ, ОВИ ПРВИ ОСВАЈАЧИ ДИВЉЕГ ЗАПАДА МОГЛИ СУ ДА СЕ ОСЛОНЕ САМО НА СВОЈУ СНАЛАЖЉИВОСТ И ПОЗНАВАЊЕ ПРЕДЕЛА КОЈИМА СУ ЛУТАЛИ

ПРИЧА О ЛЕГЕНДАРНИМ ТРАПЕРИМА

СПАСОНОСНИ ТРК

Трапер Џон Колтер стајао је без одеће пред натмуреним поглавицом племена Црне ноге.

— Ти трчати брзо, бели човече? — упитао је Индијанац претећим гласом.

Колтер који је наслутио шта му се спрема проумла нешто, а затим допусти да га ратоборно расположени црвенокошци одведу до места на којем су нешто раније заробили и убили његовог пријатеља Џона Потса.

Тога дана, у јесен 1808. године, у области у којој се данас налази америчка држава Монтана, Колтер је са Потсом кренуо у лов на даброве, али уместо да лове — неочекивано су и сами постали плен.

СПАС У МЕДИСОНУ

— Спасавај се ако можеш! — проговорио је поглавица.

У истом тренутку ратнички поклици педесеторице његових саплеменика запарали су ваздух. Наоружани стрелама, Индијанци су појурили за човеком који је дошао да на њиховој земљи лови даброве. Џон Колтер се дао у безглаву трку. Једини спас била му је река Медисон, удаљена девет километара.

Без ичега на себи и босонотрчао је по бодљикавом трњу и оштром камењу које му је парало табане, али је ипак полако остављао за собом своје гониоце. Само један брзоноги Индијанац успевао је да га прати у стопу и да га у једном тренутку и стигне. Замахнуо је, али су у трку саплео и стрела се зарииа у земљу. Сналажљиви трапер одмах је реаговао — зграбио је стрелу и без оклевања пробо упорног гониоца, а онда наставио бекство.

Ноге су му крвариле, снага понестајала, али трчао је

безглаво све док пред собом није угледао спасоносне табане Медисона. Бадио се у реку и отпливао до балвана иза којих се у последњем тренутку, баш када су се први гониоци појавили на обали, сакрио. Балвани су отплутали до једног речног острвца.

Цео дан провео је скривен у густом растињу које је прекривало острвце, све док и последњи Индијанац, уморан и бесан, није престао да претражује обалу.

Колтер је био спасен, али требало је прећи још 250 километара до логора — и то пешке! Стигао је готово без свести и обливен крвљу али жив. Отпорни трапер брзо се и опоравио.

ДАБРОВИНА ЗА ГОСПОДУ

Амерички трапер рођен је онога дана када је извесни пуковник Ешли у једним

ЏОН КОЛТЕР ЈЕ ПРЕТРЧАО ДЕВЕТ КИЛОМЕТАРА И НА КРАЈУ НАШАО СПАС У БРЗАЦИМА МЕДИСОНА.

новинама из Сент Луиса дао оглас:

„Траже се подузетни млади људи, око стотинак, који ће отпловити узводно Мисуријем и радити једну, две или три године“.

Многи од оних који су се на овај оглас одазвали, или су настрадали у дивљини, или су касније постали познати, као Џејдаја Смит, Џим Бриџер и Кит Карсон.

Трговина крзном процветала је око 1810. године, а са њом се родио и тај сој жилавих људи који је за тридесетак година, колико је та „крзнена грозница“ трајала, успео да утре стазе по целом пространству Дивљег запада.

Трагајући за крзном које је завршавало на главама европске и америчке господе — у то доба били су у моди високи шешири од дабровине — ови усамљени ловци прокрчили су путеве којима ће касније потећи реке белих досељеника.

Као и каубоји, ловци на дивље звери који су у потрази за зарадом и крзном

Индијанцима одузимами њихову дивљач, постали су део легенде о Дивљем западу. И овога пута легенда је улепшала стварност.

ЏЕЈДАЈИНИ МЕДВЕДИ

Када су њихове обавезе према луковнику Ешлију истекле, већина ових заљубљеника дивљине наставила је да се бави ловом. Крстарили су земљом продајући своја крзна свакоме ко је хтео да их купи, борили се са све ратоборнијим Индијанцима који су узалуд покушавали да одагнају придошлице.

Да живот трапера ипак није био само сјајана пустоловина говоре и успомене оних који су се прославили.

Џејдаја Смит, човек који је отворио пут у Калифорнију, превалио је и пре живео сурова путовања кроз пустињу, небројене битке са медведима Стеновитих планина и, коначно,

у тридесет и другој години, страдао од копља неког Команчи Индијанца.

Неписмени Џим Бриџер први је од трапера окусио воду Великог сланог језера у Утаху, одлично говорио француски и шпански и исто тако течно употребљавао десетак индијанских говора. И он је преко главе претурио мноштво окршаја с Индијанцима, успео да залечи бројне ране од њихових стрела и да остатак својих дана проведе као водич и скаут.

Али можда најотпорнији од њих био је стари Хју Глас коога су његова два друга издајнички препустила канџама огромног медведа. Жилави старац успео је да савлада побеснелу животињу, а затим да се, израђављен и поцепан, пузећи запути у потеру за њима.

Бивши пријатељи једва су умакли освети увређеног шездесетогодишњака: једноме је сам опростио, а други је спасао главу пријавивши се у војску.

ТРАГАЈУЋИ ЗА КРЗНОМ, ХРАВРИ ЛОВЦИ ЗАЛАЗИЛИ СУ У КРАЈЕВЕ КОЈЕ НИЈЕДАН БЕЛАЦ ДО ТАДА НИЈЕ ВИДЕО. ВРАЋАЛИ СУ СЕ СА ТОВАРИМА КРЗНА И ПУНИ ПРИЧА О ВЕЛИЧАНСТВЕНИМ ЛЕПОТАМА ЈОШ НЕИСПИТАНИХ КРАЈЕВА ЗЕМЉЕ.

★★

— Та два твора ионако нису била вредна мојих метака! — говорио је старац касније, препричавајући окупљеној младежи доживљаје из своје младости.

НАЈЛУЋИ ЖУРЕВИ ПРЕРИЈЕ

Сваког лета дивљи „људи с планине“ окупљали су се у логору подигнутом најчешће негде високо усред крша Стеновитих планина и ту препричавали своје доживљаје, пили, трговали, коцкали се и женили Индијанкама. Ноћу су стене одјекивале од њиховог разузданог смеха и „пријатељских“ тучњава.

Долазили су ту и трговци

великих крзнарских компанија и са собом доносили баснословне своте новца, мноштво намирница и алатки које су затим мењали за крзна. Иако је готово сваки трапер за новац добијен од трговине могао заувек да напусти неизвесност Запада и да остатак живота проведе на некој мирној фарми на истоку, они су та тешко зарађена богатства најчешће прокоцкавали у једној јединој лудој партији карата.

Били су то најлући журеви које Запад памти и који се касније, када је трговина крзном замрла, а утврђења као што су чувени Ларами, Форт Бриџер и Бентс Форт никла у некадашњој пустињи, више нису поновили.

М. И.

ЗАГРЕБ 77

Било је то 1954. године када је први пут одржан загребачки фестивал. Тада су учествовала само два певача: Иво Робић и Вали Хохњец. Тај број се из године у годину увећавао, учествовали су певачи из читаве Југославије. Од 1962. године уведено је, поред лаке музике, вече шансона. Многе песме са овог фестивала постале су хитови, а шансона „Стари Пјер“ обишла је читаву ЕВРОПУ.

ЗАГРЕБ 77 трајао је три вечери, од 27. до 29. 10. Прве вечери изведена је оркестарска музика. „Вече шансона“ било је на програму другог дана фестивала и сигурно је да ће се много више памтити од „такмичарске вечери“ од које се много очекивало јер су учествовала најпознатија имена на ше забавне музике. Од шансона треба посебно издвојити изванредног музичара Томажа Домицеља. Овај млади словеначки композитор, писац текстова, гитариста и певач извео је своју композицију „Радо бих волео да знам шта стварно желим“ вешто се пратећи на гитари. Али, није само он одушевио публику у дворани. Још два млада композитора и певача, Јадранка Стојаковић и Миладин Шобић, побрали су аплаузе публике. И Јадранка и Миладин нарочиту пажњу обраћају на текст, па су и њихове композиције комплетније и изражајније.

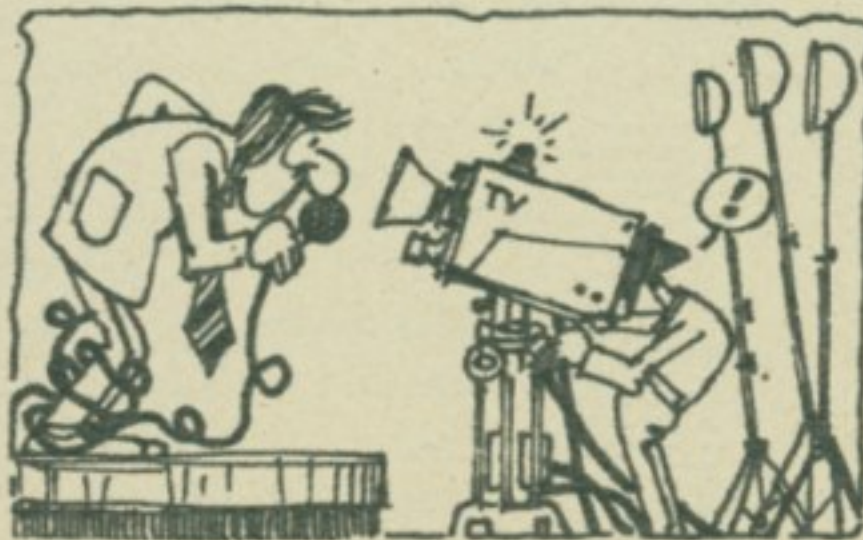
Последње, „такмичарско вече“, није донело ништа ново, чак је и разочарало. Уз учеће тако познатих имена (од композитора ту су били: Бело Јусић, Александар Кораћ, Стјепан Михаљинец, Ђорђе Новковић, Иво Лесић, Никица Калођера и др. а од певачица: Мишо Ковач, Тереза Кесовија, Здравко Чолић, Мики Јевремовић, Златко Пејаковић, Оливер Драгојевић, Радојка Шверко...) очекивали смо да ћемо чути много добрих песама које ће се слушати и певушити, а општи утисак је да су композиције бледе и да се ниједна не издваја од осталих. Композиција Беле Јусића „Све се враћа, све се плаћа“, освојила је награду публике и стручног жирија, а Терези је припала и награда за најбољу интерпретацију. Био је ово њен

потпуни тријумф. Тереза је и раније на загребачком фестивалу освајала награде. Године 1975. припало јој је прво место за композицију „Заборави ако можеш“, а прошле године нашла се на другом месту. Награду за најбољи текст добио је Драго Бритвић за песму „Љубави, ноћас макови гину“ коју је извео Мики Јевремовић. За најбољег дебитанта проглашена је Неда Украден.

Радојка Шверко је савршено интерпретирала бледунаву композицију „Негдје у магли“ и после пребројавања гласова присутних у дворани нашла се на другом месту. Није добила награду јер се она ове године додељивала само композитору и певачу који освоје прво место. Оливер Драгојевић је и овог пута потврдио своје квалитете, али композиција „Мајко, да ли знаш“ много је слабија од свих песама којима се он прославио.

Било је ове године и певача који су својим изгледом и скакутањем по бини настојали да придобију наклоност публике али им то, изгледа, није пошло за руком. Здравко Чолић, сав у облацима и уз помоћ голишавих балерина, није постигао жељени ефекат, као ни група ПРО АРТЕ која се појавила у кратким панталоницама. Никада на једном нашем фестивалу није било оволико познатих имена и добрих певача али, на жалост, не и добрих композиција.

ПЕСМА ЗА ОВУ НЕДЕЉУ:

СВЕ СЕ ВРАЋА, СВЕ СЕ ПЛАЋА

Музика: Бело Јусић
Текст: Жељко Сабол
Пева: Тереза Кесовија

Питала ме јучер дјевојчица нека и то јој могу рећи о своме животу. Шутјела сам дуго, у очима њеним видјела сам тајну, скривену љеноту. Стајала сам тако, спуштало се вече нисам знала што бих дјевојчици

рекла.
Да је живот препун и туге и среће схватит ће и сама.
Суза је потекла и хтјела сам тада, у том часу сјете, да примим за руку непознато дијете.

Све се враћа, све се плаћа када дође час сати смијеха, сати плача кад су из нас.

Све се враћа, све се плаћа сваки стари дуг.
Исте ноћи, исти дани врте се укруг.

Питала ме јучер дјевојчица нека дал' су сретни они који неког воле и како то вријеме све трагове брише ако кажу, каткад, ријечи које боле. Стајала сам тако, видјела сам себе како сам понекад неправедна била; На погледе твоје узвраћала мутњом, вољела сам и ја, а љубав сам крила; хтјела сам тада, у том часу сјете, да примим за руку непознато дијете.

Све се враћа, све се плаћа када дође час сати смијеха, сати плача кад су из нас.

Све се враћа, све се плаћа сваки стари дуг.
Исте ноћи, исти дани врте се укруг.
Ти од свега буди јача,
све се враћа, све се плаћа!

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ ЗАГРЕБА

У Загребу већ дуго постоји група ЦАМБО (JUMBO) мада још није позната широј јавности. ЦАМБО изводи само своје композиције. Чланови овог састава обожавају групе Бијело дугме, Парни ваљак, али слушају и сву осталу добру домаћу и страну глазбу. ЦАМБО има четири члана: Перасовић Бељамин (соло-гитара), Шчуканец Ивица (бас и акустична гитара), Шкрљан Радован (бубњеви) и Жагар Нинослав (клавијатуре и вокал).

Жагар Нинослав
Кихичева 26 — Кнежија
41020 Загреб
(хonorар 100 дин.)

ХИТ-С

ФОТО-ПРИЧА

КЕН ХЕНСЛИ (KEN HENSLEY) ЈУРАЈА ХИП (URIAN HEER)

Фото-причу о ХЕНСЛИЈА, гитаристу и „душу састава“ који је почео пре месец дана данас завршавамо. Представимо вам КЕН Бајрона.

Поред гитаре Кен Хенсли свира и кибордс. Својом музиком допринео је да се боја звука овог састава измени у позитивном смислу.

Кен воли брзе аутомобиле и има их неколико.

Најпријатније друштво му је једногодишња кћерка Јулија која се већ сада „занима“ за клавир.

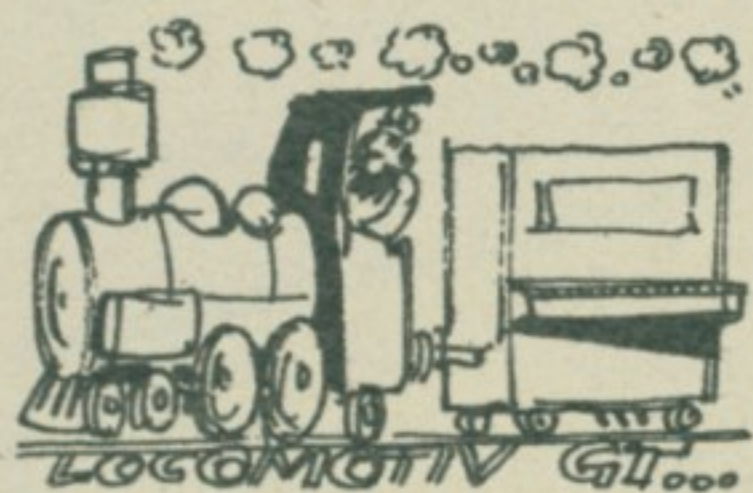

ГРАНА

У ову кућу у Синингу Кен се уценио тек ове године.

У породицу „спада“ и Меги, пас лабрадорске расе.

НАША КАРИКАТУРА

Поред куће налази се Кенов од лично опремљен

студио у којем овај познати музичар проводи највећи део свог слободног времена.

ЛОКОМОТИВ ГТ

Средином прошлог месеца у нашој земљи је гостовала мађарска група ЛОКОМОТИВ ГТ који је у Европи постигао велики дискографски успех.

Овај састав, у којем поред четирице сталних чланова на концертима наступају и два госта (на тромбону и саксофону), до сада је снимиле пет малих и 18 ЛП плоча које су продате у више од три милиона примерака. На себе је скренуо пажњу још 1971. године после турнеје по Енглеској када су критичари „Нју мјузикл експреса“ писали: „Битлси су се повукли са сцене. Следеће изненађење могло би да дође из Мађарске и оно се зове ЛОКОМОТИВ ГТ“. После тога наступили су на многим музичким манифестацијама. У својој земљи састав је већ неколико година без премца, а поједини његови чланови су више пута освајали признања као најбољи музичари Мађарске.

Основна карактеристика састава је хомогеност. Индивидуалне вредности су приметне, али су подређене звуку групе. Свирају рок комбинован са фанки музиком и компонују музику за филмове и мјузикле. Њихов мјузикл „Измишљена репортажа за један амерички поп-фестивал“ извођен је више од 200 пута, док је плоча са овим мјузиклом продата у тиражу од 300.000 примерака.

Шеф састава, оргуљаш, композитор и писац текстова је Габор Пресер који је на Будимпештанском конзерваторијуму студирао класичну музику. Бас-гитариста, виолиниста

и певач је Томаш Шолмо, док је соло-гитариста Јанош Карачоњ. За бубњевима је Јанош Шолти који је у Будимпешти на конзерваторијуму студирао џез-музику.

За време бсравка групе у Београду Габор Пресер нам је у разговору рекао: „Ако ме питате нешто о стилу групе морам вам рећи да су нам у Америци рекли да свирамо добар рок-ен-рол. Међутим, ми никада нисмо свирали чисти рок. Највећим успехом групе сматрамо наше наступе на свим већим фестивалима у Енглеској као и нашу четворомесечну турнеју по Америци. Тамо смо снимили три телевизијске емисије заједно са Род Стјуартом, Меги Бел и групом ХАМЕЛ ПАЈ, а свирали смо и са Џо Волшом, ИГЛСИМА и другима. Не волимо да свирамо усиљену музику. Остајемо увек верни свом стилу изостављајући сваку врсту садизма у музици и избегавајући глупо лудирање на сцени. Ми заиста волимо музику. Срећни смо што смо после дуже времена поново у Југославији (наступали смо једном на међународном фестивалу у Сплиту) и надамо се да ће нас публика прихватити, поготово што ће се код вас ускоро појавити наша нова плоча. Снимићемо је у Лондону, одмах по завршетку турнеје по Југославији. У вашем главном граду уручено нам је и једно значајно признање: прва награда за најлирскији текст европске поп-музике коју смо добили за композицију „Господарица ноћи“ („Lady of the Nights“).

ТОП 3Х

1. ДОМАЋА ЛИСТА

1. ЕКСКУРЗИЈА — Cod — ЈУГОТОН
2. ПУТ ПУТУЈЕ КАРАВАН — С времена на време — ПГП РТБ
3. МАМА, НИСАМ ВИШЕ МАЛИ — Борис Бизетић — БЕОГРАД ДИСК
4. ЋАО И ПИШИ МИ — Златко Пејаковић — ПГП РТБ
5. 'ОЋУ ДА СЕ ЖЕНИМ — Парни ваљан — ЈУГОТОН
6. АУ, АУ — Слађана Милошевић — ПГП РТБ
7. СВЕ СЕ ВРАЋА, СВЕ СЕ ПЛАЋА — Тереза Несовија — ЈУГОТОН
8. ЖИВИШ У ОБЛАЦИМА — Здравко Чолић — ЈУГОТОН
9. ЦРНИ КОФЕР И ГИТАРА — Мини Јевремовић — ЈУГОТОН
10. НИШТА НЕМА МЕЂУ НАМА — Про арте — ЈУГОТОН

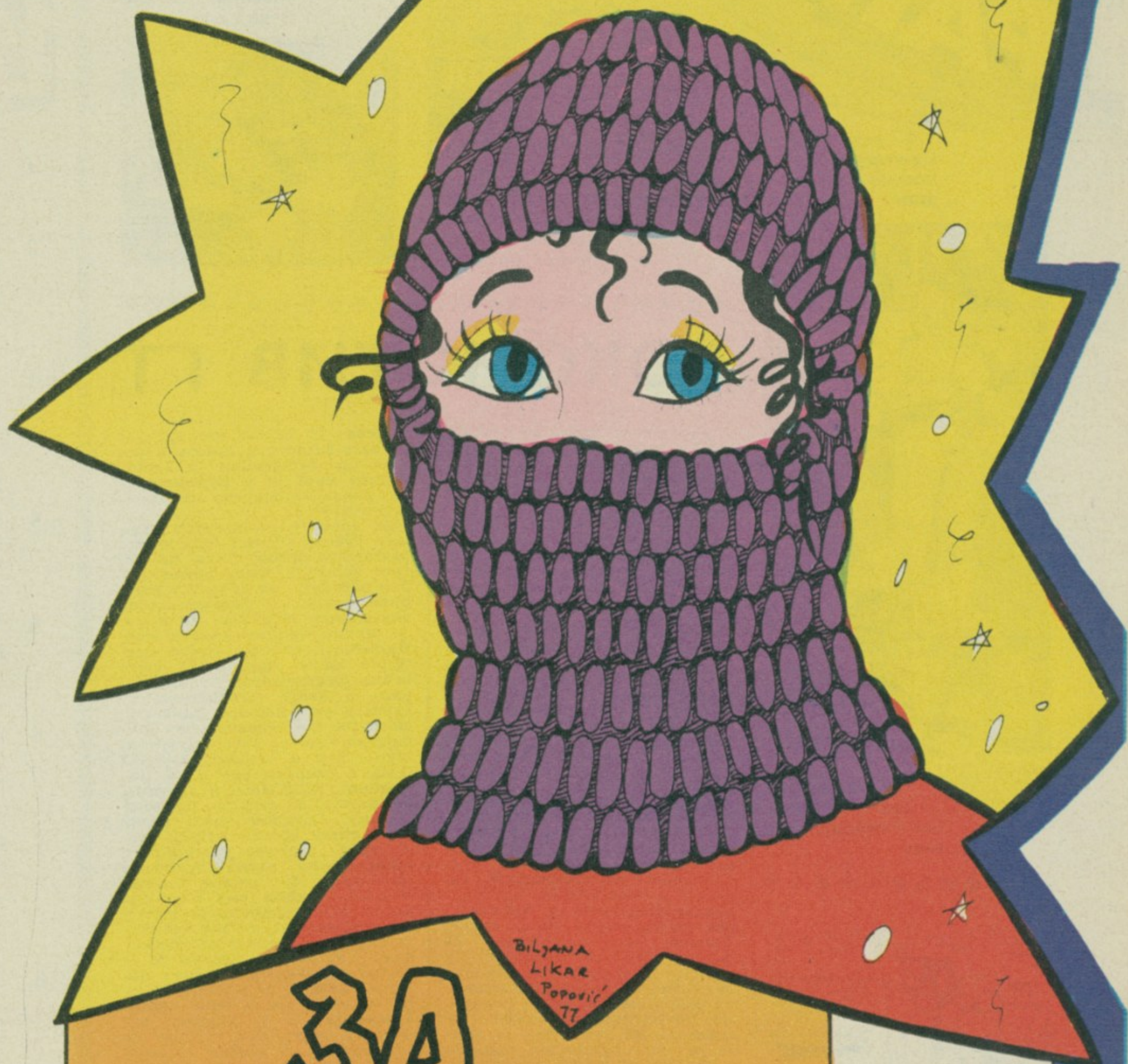
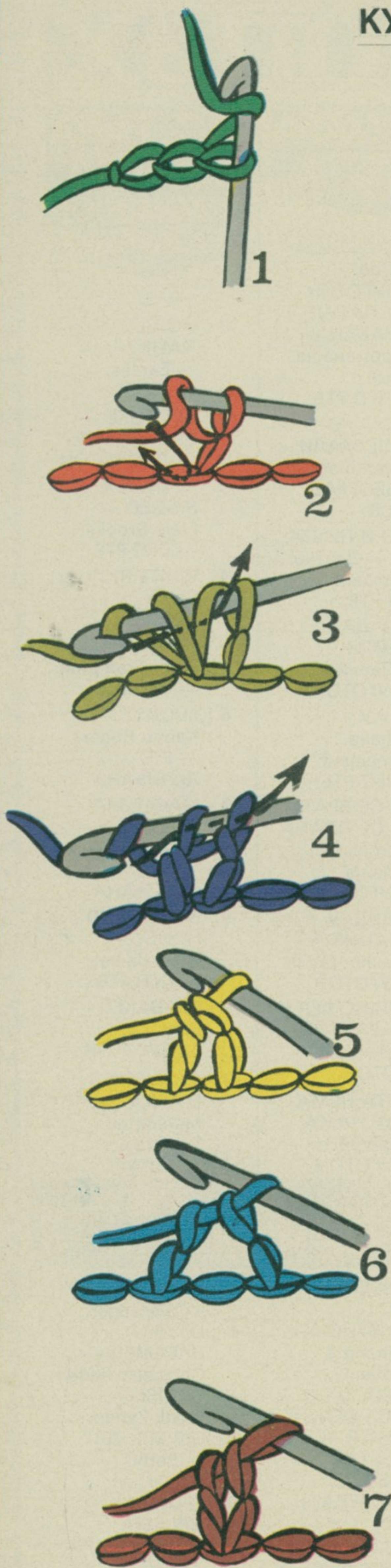
2. СТРАНА ЛИСТА у домаћој продукцији

1. HOTEL CALIFORNIA — Eagles — SUZY
2. SIR DUKE — Stevie Wonder — ДИСКОТОН
3. PEARL'S A SINGER — Elkie Brooks — ПГП РТБ
4. WHITE RIOT — Clash — SUZY
5. I'M IN YOU — Peter Frampton — ПГП РТБ
6. LUCILLE — Kenny Rogers — РТВ ЉУБЉАНА
7. MA-MA-MA BELLE — E. L. O. — РТВ ЉУБЉАНА
8. BLOOD AND HONEY — Amanda Lear — ПГП РТБ
9. MA BAKER — Boney M — ЈУГОТОН
10. CHANSON D'AMOUR — Manhattan Transfer — SUZY

3. СР НЕМАЧКА

1. HIMBEEREIS ZUM FRÜHSTÜCK — Hoffmann & Hoffmann
2. BARFUSS DURCH DEN SOMMER — Jürgen Drews
3. MUSST DU JETZT GERADE GEH'N, — LUCILLE — Michael Holm
4. NIMM DEN NÄCHSTEN ZUG — Howard Carpendale
5. WARUM KANN ICH NICHT ... — Siw Inger
6. LOVE DREAMER — Christian Anders
7. O SUSI — Frank Zander
8. GIB MIR ZEIT — Bernd Clüver
9. SPLISH-SPLASH-BADEWANNEN-PARTY — Frank Zander
10. ROCK'N'ROLL MADE IN GERMANY — Didi Zill

КУТАК ЗА ДЕВОЈЧИЦЕ

ЗА ЈАКУ ЗИМУ

С обзиром да се очекује јака зима предлажемо вам да се добро припремите. Почните прво с капом коју ћете искукати од вуне и из које ће вам се само очи видети.

За ову капу потребно вам је 100 грама дебеле вуне и кукица број 7. Основни детаљи како се кукича виде се на овим цртежима. Најпре искукајте ланац (црт. 1) од 50 петљи. Затворите круг (црт. 2) и кукичајте високе стубиће који су приказани на цртежима 3, 4 и 5. На цртежу 6 видите како се одузимају а на цртежу 7 како се додају петље.

Капа се ради на следећи начин: урадите 14 редова а у 15. реду немојте урадити 16 петљи — ту ће вам бити отвор за очи. Редови 16 и 17

раде се без 16 петљи а у 18. реду додајте опет ових 16 петљи. У 20. реду почните да одузимате. Урадите 8 петљи, по једну прескочите и тако до краја. Двадесет и први ред радите нормално. Двадесет и други одузимите по шеми: 4 петље радите, једну прескочите. У 25. реду одузимите на сваких 7 петљи по једну. У 26. реду на сваких 6 петљи одузимите по једну, у 27. реду на сваких 7 петљи одузимите по једну, у 28. реду на сваке 2 петље по 2 одузимите, у 29. реду на сваке 2 петље по једну и у 30. реду на сваку петљу одузимите по једну петљу. На крају оплетите ивице око отвора за очи и на делу који представља крагну. Капу преврните са унутрашње стране и пажљиво увуците све чврсеве.

ЗНАМЕНИТИ ЛЈУДИ

Чак су и затворске власти тврђаве Левестајн у Холандији сматрале Хуга Гроцијуса, најистакнутијег правника свога времена, идеалним затвореником. Иако је издржавао казну доживотне робије због „издаје религије“, није показивао ни најмању жељу да побегне из двеју малих соба које су му одређене као пребивалиште.

Те је одаје делио са својом женом и породицом и, што се њега тиче, провео би у њима остатак живота, задовољан што и даље може да се бави својим радом чији ће принципи касније послужити као основа међународног права.

Али, његова жена Марија није била истог мишљења. Убеђена да је слобода основни предуслов за његов

рији — не кријете ваљда нечије тело у њему?

Лукава жена није допустила да је ово збуди. Насмејавши се, прихватила је шалу која је њеног мужа могла стајати слободом:

— Ово су правне књиге и зато су теже од оних обичних. Два тако снажна момка као што сте ви сигурно неће разочарати једну даму!

Сујетни војници с муком су подигли ковчег и затим га, дашћући и стењући, однели до чамца који је чекао спреман.

Марија их је испратила, све време дајући упутства:

— Не заборавите да то овога пута нису књиге из библиотеке... Однесите их у кућу пријатеља мога мужа. Он ће се побринути за вашу награду.

Нешто касније Гроцијус

Да се задржао само на писању закона, Гроцијус никада не би доспео у затвор, али његов пустиловни дух није умео да мирује. Тако се нашао и у средишту расправа које су се у то доба водиле око тумачења Библије.

Противећи се општеприхваћеном мишљењу, и упркос гневу тадашњег владара Холандије, принца Мориса од Оранжа, он је захтевао од људи да библијске приче не прихватају увек дословце. Многе од њих су, тврдио је, метафоре и алегорије које се могу тумачити на више начина.

НЕМИЛОСРДНО МОРЕ

Због овога је у мају 1619. године оптужен за „издај-

Ковчег пун „књига“ био је много тежи него обично. Дашћући и стењући, људи су га под Маријиним будним оном с муком подигли.

ЊЕГОВЕ РЕЧИ СУ ПОСТАЛЕ ЗАКОН

ГРОЦИЈУС СЕ ПОМИРИО СА ЖИВОТОМ У ЗАТВОРУ. ДА НИЈЕ БИЛО ЊЕГОВЕ ЖЕНЕ, ОСТАО БИ У ЊЕМУ ЗАДОВОЉАН ШТО МОЖЕ ДА СЕ БАВИ СВОЈИМ РАДОМ И ПИСАЊЕМ.

рад, непрестано је сањарио о томе да свог тридесет осмогодишњег мужа ослободи затвора. Како је њој било дозвољено да напусти замак кад год то зажели, успела је да организује бекство, а за остварење свог смелог плана послужиле јој многобројне књиге њеног мужа.

Сваког месеца два војника су долазила да у огромном ковчегу врате књиге у библиотеку. Тај су посао увек обављали тихо и незаинтересовано и ниједном им није пало на памет да погледају шта се налази у њему.

ТО НИСУ КЊИГЕ!

— Ако са себе скинеш одело успећеш да се некако увучеш у ковчег — Марија је узбуђено објашњавала мужу свој план. — Нико неће пасти на памет да си у њему и до вечери ћеш већ бити ван земље.

Иако га читава замисао није баш одушевљавала, Гроцијус је ипак на крају попустио. Пошто се претходно свукао и с муком увукао у ковчег, ујутро 22. марта 1621. лежао је згурен ишчекујући долазак војника.

У одређено време они су се појавили, али када су покушали да подигну ковчег, замало што га нису испустили:

— Забога, госпођо! — један од њих се обратио Ма-

се, укочен и помодрео од хладноће, али ипак слободан, нашао у кући пријатеља. Не губећи ни тренутка, наставио је бекство које ће га одвести у Париз где су му се касније придружили и жена и деца.

ТОПОВСКА ГРАНИЦА

Хуго Гроцијус рођен је 1583. године у холандском граду Делфту. У свему зрелији од својих вршњака, већ са осам година писао је поезију на латинском, више волео друштво одраслих и већ тада испољавао идеје и амбиције које су знатно превазилазиле његов узраст.

Са једанаест година уписао је права на Лејденском универзитету. Дипломирао је у зиму 1597, кад му је било свега 14 година! Али, овај огромни таленат неће употребити у суду, већ за мењање постојећих и стварање нових закона.

Опчињен морем и правом бродова, он 1609. године пише своје прво значајно дело „Слободно море“ у којем стоји:

„Право свакога владара на море не протеже се даље од домета његових топова!“

У то доба домет је износио три миље и тако је настао данашњи појам територијалних вода, приобалног појаса сваке земље од три миље.

ство религије“ и касније осуђен на доживотну робију у тврђави Левестајн из које ће тако лукаво и смело побећи две године касније.

Париз га је дочекао као хероја и стегоношу слободне људске мисли. Ту је, 1625. године, објављено ње-

гово друго значајно дело, „О праву рата и мира“. У њему су садржана она три Гроцијусова позната принципа за решавање спорова међу нацијама:

Први се састоји у разговору, други у просуђивању. То значи да две завађене земље треба да покушају да нађу заједнички језик разумним начином. Ако то не помаже, прибегава се трећем принципу који се састоји у борби, али она не значи ратовање! У име две завађене стране боре се два представника и исход њиховог сукоба сматра се — исходом рата.

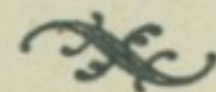
Ови напредни ставови прибавили су му поштовање шведског краља Густава Адолфа који га поставља за шведског амбасадора у Паризу. И на овој дужности Гроцијус се показао као изузетно способан човек. Ускоро је стекао репутацију способног дипломате па га затим и сама шведска краљица Кристина позива у посету.

Последње путовање овог великог светског путника требало је да га одведе у немачку луку Либек, али је брод захваћен олујом, после три дана страшне борбе, на крају потонуо у близини Ростока на Балтичком мору.

Иако су га таласи избацили на обалу, а он однесен у кућу тамошњег свештеника, Гроцијусово већ начето здравље није издржало. Умро је те исте ноћи, 29. августа 1645. године, а његове последње речи биле су испуњене самооптужбама и жаљењем.

— Започињући много — рекао је slabим гласом — поклекнуо сам и ништа нисам остварио.

Тако се овај велики човек који је свету дао толике праведне законе, на крају свога живота показао неправедним према себи.

Данашње међународно право, које поштују све цивилизоване нације света, никло је на резултатима његовог рада и његових напора, а Међународни суд у Хагу остаће као трајан споменик његовим идејама које и данас, тринаст година после његовог тамновања, нису ништа мање напредне и значајне.

М. И. 29

После три дана страшне олује Гроцијусов брод је потопљен, а њега су на обалу избацили таласи

а сада
да се
засладимо!

puding **C**

Више је врста ПУДИНГА Ц различитог укуса. Представљамо вам прашак „Поморанџа“ са упутством о употреби које се налази на омоту. Пудинг је посланица и здрава храна и препоручује се уз оброк и славља. Деца га радо једе. Са додатком шлага хранљив је и изгледа веома лепо.

КВАЛИТЕТ ГАРАНТУЈЕ
ПРЕХРАМБЕНА ИНДУСТРИЈА

CENTRO *proizvod*
БЕОГРАД

ПОРОДИЦА БЕЗВЕЗИЋ

ПРАЗНА!

ТО ЈЕ ТРЕЋА ТЕГЛА ОВЕ НЕДЕЉЕ!

СВИ У КУЋИ ВОЛЕ МЕД. АЛИ, МЕД ЈЕ СКУП...

...ПА ГА ТАТА САМ ПРАВИ.

КУПУЈЕМ ОВУ КОШНИЦУ... АЛ' НЕМАМ ПАРЕ И ЗА ПЧЕЛЕ! УХВАТИЋУ ДИВЉЕ!

СВЕ ЗА ПЧЕЛАРЕ

ПЧЕЛЕ

20

МРЕЖОМ ЋУИХ ХВАТАТИ!

ИДЕМ ИПАК ДА КУПИМ МАЛО МЕДА! КАКО ТИ СЕ СВИЊА МОЈА НОВА ХАЉИНА?

СТРАШНА ЈЕ, БАКО!

ПАЗИ НА ПОЊАВЧЕ... ОХ! ПРЕКАСНО!

АУ... КОЛИКА ПЧЕЛА! МОРА ДА ЈЕ МАТИЦА! СИГУРНО ЈОЈ ЈЕ И ЖАОКА ОГРОМНА!

ЖАОКУ НЕМАМ... АЛ' ИМАМ ПЕСНИЦУ!

УПРОПАСТИО МИ ЈЕ ШЕШИРОМ МРЕЖОМ... МОРАЋУ ДА УЗЕМ ПРАЗНИЧКИ!

ЧУЈЕМ ЗУЈАЊЕ... АЛ' НЕ ВЕРУЈЕМ ДА СУ ПЧЕЛЕ!

ТАТА ЈЕ СМИСЛИО КАКО ДА НАМАМИ ПЧЕЛЕ...

ОНЕ ВОЛЕ ЦВЕЋЕ...

3 3 3 3

ОКУПИО СЕ ВЕЋ ЧИТАВ РОЈ! САМО ДА ИХ НАМАМИМ У КОШНИЦУ!

НАРОДЕ! ТАМО ИМА ВИШЕ ЦВЕЋА!

ПЧЕЛЕ СУ ПОШЛЕ ЗА БАКИНИМ ШЕШИРОМ...

ВРАТИТЕ СЕ! ВИ СТЕ МОЈ РОЈ!

3 3 3 3

УХВАТИЋУ ИХ МРЕЖОМ!

УПОМОЋ! ПЧЕЛЕ!

БАКАЛИН

УПАДАЈТЕ У РАДЉУ! ЈАЋУ ИХ ОТЕРАТИ!

ЧИСТ МЕД

БЕЖИ, НАРОДЕ!

БАКАЛИН

КРАДЕШ МОЈУ РОБУ, А? НЕ МОЖЕ ТАКО, БАТО! ПЛАТИ ИЛИ ЋЕШ У ЋОРКУ!

КО УМЕ ДА ОТВАРА КОНЗЕРВЕ?

ОКЕТЕ Л' ДА КУПИТЕ МАЛО ДРВА? ТРЕБАКЕ ВАМ ЗА ЗИМУ!

ФАНТАС-
ТИЧНА

ПРИЧА

РОБЕРТ ШЕКЛИ

Мој циљ је био Њујорк, августа 1988. године. Изабрао сам јутарњу гужву и материјализовао се у центру гомиле Тајмс сквера, поред велике цистерне. Спустио сам ковчег и почео да плескам рукама. Ускоро се окупило тридесет људи. Довољно за почетак.

Доброћинишељ

— Добри грађани Њујорка — рекох — Желим да вам говорим о чудној болести која је ушла у ваше животе, епидемији познатој под именом плава куга. За сада, морате знати да нема лека том масовном убици. Схватам, ваши доктори покушавају да вас убеди да истраживања напредују, да резултати могу да се очекују сваког тренутка, да ће поступак лечења ускоро бити прецизно одређен. Али, истина је да они немају серум, немају антитела, немају одговарајуће оружје против плаве куге. Како би и могли?

Неколико људи из гомиле се смејало, неки су се мрштили. То сам приписао хистерији и наставио:

— Шта да се чини, дакле? Хоћете ли да постанете беспомоћне жртве куге обавијене ћутањем људи који вам неће открити сву величину безнађа? Или ћете пробати нешто ново, што је без одобрења и печата?

Сада је гомила имала око педесет људи. Брзо сам завршио говор.

— Ваши лекари вас не могу заштити од плаве куге, пријатељи. Али, ја могу.

Брзо сам отворио ковчег и извукао пуну шаку великих жутих капсула.

— Ово је лек који ће обуздати кугу, пријатељи.

Гомила је постала тиха и пажљива. Знао сам, моји су.

— Као доказ — викао сам — доведите ми заражену особу. Доведите их десет. Ако у њима има иоле живота, преузимам на себе да их излечим, чим прогутају ове капсуле.

Тишина потраја још тренутак. Гомила је затим прснула у смех и — аплауз. Изненађено сам слушао коментаре.

— Сувише је стар за хипика.

— Кладим се да ово изводи због неке ТВ емисије.

— Еј, пријатељу, у чему је штос?

Прича за новине

Био сам исувише изненађен да бих могао да одговорим. Стајао сам с ковчегом крај ногу и капсулама

у рукама. Нисам ништа продао у овом зараженом граду. Био сам збуњен. Гомила се разишла, отишли су сви осим једне девојке.

— Каква је то реклама? — питала ме.

— Реклама?

— То је нека врста јавне рекламе. Отвараш ли ресторан или, можда, радњу? Реци ми. Можда ти могу помоћи.

Ставио сам шаку капсула у џеп сакоа. Девојка рече:

— Ја радим за новине, испричај ми.

Имала је око двадесет пет година, витка и смеђоока.

— Ово није трик — рекох јој. — Ако не маш обзира према куги...

— Каквој куги? — питала ме.

— Плавој куги, куги која хара Њујорком.

— Слушај, брацо — рече. — Не-

ПРОД

Био сам на правом месту, у право време, па ипак су ме људи гледали као да не схватају шта им говорим.

ма куге у Њујорку, ни плаве, ни црне, ни жуте, нити било какве.

— Нема куге? — питао сам је. — Јеси ли сигурна?

— Апсолутно.

— Можда су сакрили од људи — рекох. — Мада би то било тешко. Пет или десет хиљада смртних случајева не би се могло тако лако сакрити од новина... Ово је август 1988, зар не?

— Да. Хеј! — рече. — Изгледаш помало бледо. Је ли ти добро?

— Добро ми је — рекох иако сам лагао.

— Можда је боље да седнеш.

Дошли смо до клупе у парку. Извукао сам брошуру са насловом „Циклуси куге“. Установио сам да сам на правом месту, у право време. Њујорк, августа 1988.

— „Циклуси куге“? — запитала ме, читајући ми преко рамена. — Шта је то?

— „Циклуси куге“ — рекох — То је списак година и места која су имала епидемије куге, или ће их имати. Као Велика куга у Константинопољу 1346, или Лондонска куга 1664.

— Претпостављам да сте били тамо.

— Да. Послала ме моја организација: Временски медицински сервис. Између осталог, овлашћени смо да продајемо и лекове у зараженим областима.

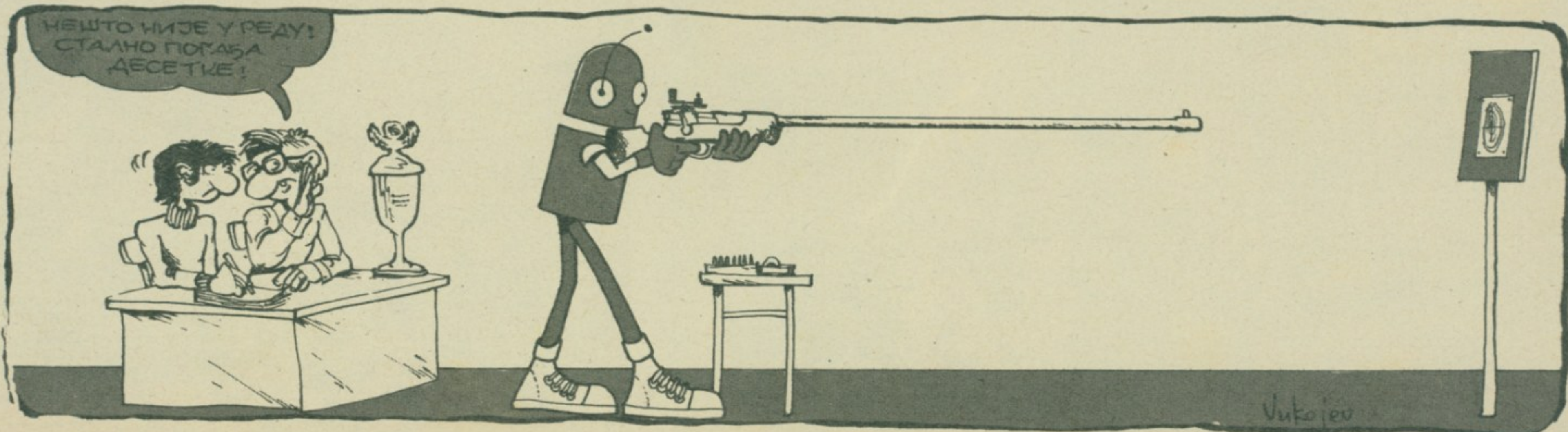
— Онда сте Ви однекуд из будућности, где се путује кроз време.

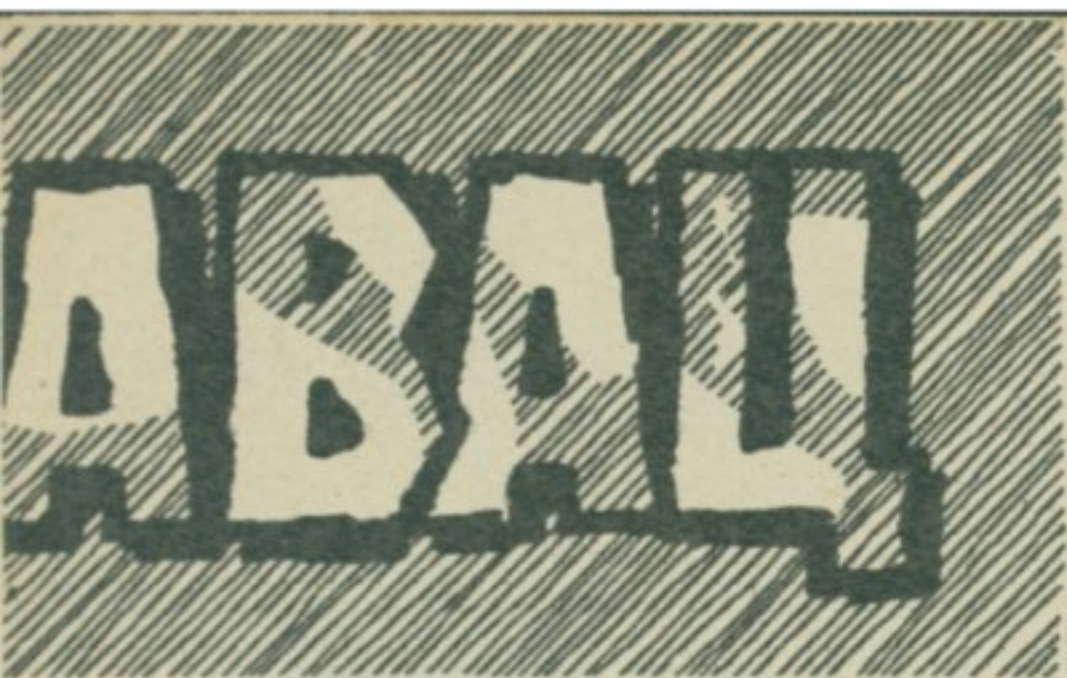
— Да.

Мора да је ирешка

— То је дивно — рече. — Ви путујете продајући пилуле. Стварно,

ШРАФКО

не изгледате као особа која зарађује на туђој патњи.

— То је неопходан посао — рекох.

— Ипак — рече — заборавили сте чињеницу: овде нема куге.

— Негде мора да је грешка — рекох. — Моја претходница треба ло је да среди ове ствари.

— Па, било је пријатно разговарати са вама. Искрено, не знам хоћу ли моћи да искористим Вашу причу.

— Више бих волео да то не чиниш. — Извукао сам шаку капсула из џепа. — Молим те, узми ово...

— О, стварно, сада...

— Озбиљно. Оне су за тебе и твоју породицу. Молим те, задржи их. Користиће ти, видећеш.

— У реду. Много ти хвала. Средњо путовање кроз врме.

Гледао сам је како одлази, када је замахла за угао, учинило ми се да сам видео како баца пилуле. Сео сам на клупу и чекао.

Било је близу поноћи када је Џорџ дошао. Бесно сам рекао:

— Шта се догодило? Направио сам од себе проклету будалу! Овде нема куге. Зашто ми нико није јавио за то одлагање?

— Требало те обавестити, али — све се помешало. Сада можемо да почнемо.

за рат. Управа им је дала сва средства за бактериолошки рат, али ни то, такође, нису употребили. Управа им је дала, опет, сва потребна знања да добровољно обуставе пораст становништва. Али, они нису ништа користили. Наставили су да се неконтролисано рађају, помилају се, трују и осиромашују Земљу, као што су увек чинили.

Тако мора да буде

Све сам то знао, али...

— Ништа не може да се шири заувек — наставио је Џорџ. — Сва жива бића морају бити под контролом. За већину врста одабирања и равнотежа се постиже механички. Људска бића су се отргла при родном одабирању. Они то морају сами да учине. Али, или не желе, или неће, па то мора неко други да уради за њих.

Изненада, Џорџ је изгледао уморан и забринут.

— Људи не осећају потребу да се прореде — рече. — Никада неће научити. Зато су наше куге неопходне.

— У реду — рекох. — Да почнемо.

— Двадесет процената ће преживети заразу — рече Џорџ. Мислим да је покушавао да се охрабри.

Извадио је плоснату сребрну боцу из џепа, устао је и просуо садржај у одводни канал.

— Тако је то. Почећеш да про-

— Зар стварно морамо? — запиташа сам.

Буљио је у мене.

— Шта ти је? Ниси био такав у Лондону.

Али, то је било 1664. ово је 1988. То је близу нашем времену. Ови људи изгледају некако човечнији.

— Полако — рече Џорџ. — Требало је да будем овде пре недељу дана, али Сервис је добио наређење од владе да се све одложи за годину дана. После им је опет речено да продуже са планирањем. Надам се да се ниси с неким спријатељио?

— Наравно да нисам.

— У реду — рече Џорџ. — Знаш да овај посао може довести до емотивних потреса. Мораш бити разуман. Управа за попис становништва им је пружила много прилика. Дала им је и хидрогенску бомбу.

— Да.

— Али, они је нису употребили

дајеш пилуле током недеље. После тога наша листа нас обавезује на боравак у Лондону, Паризу, Истамбулу, Бомбају...

Климнуо сам главом.

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

После смисла за расуђивање, најређи су на свету дијаманти и бисери.

(Ла Бријер)

укрштене речи

ЖИЧАНИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ — ГУДАЧКИ

1. Највећи и по регистру најдубљи инструмент, 2. Главни гудачки инструмент, чувени градитељи су Италијани: Амати и Страдивари, 3. Музички инструмент са четири жице, зове се и чело, 4. Инструмент нешто већи од виолине, у оркестру изводи деоницу тенорског регистра.

АУТОР: ВЕ-МАК	АУТО-ОЗНАКА КОПРА	ОДУНУ- ТИ	ФИЛМСКИ ГЛУМАЦ ФРАНКО	ДЕЛО ИЗ ТРИ ДЕЛА	НЕРЕШЕН ИСХОД У ШАХУ	СВИМЕНА ПЛАНИНА	ДЕО ОТПАТЕ
						ОНАЈ КО- ЈИ БИРА	РЕДИТЕЉ ВИТОРИО
1							
СТАВИТИ ТЕРЕТ	УЗОРАК 3						
2							ПРОЦВЕ- ТАТИ
ХЕМИЈ. ЗНАК ИРИДИ- ЈУМА			ВРСТА УКРАСНЕ БИЛОКЕ		ОТАЦ (СЛОВ.)	КИНЕСКА МЕРА ЗА ДУЖИНУ	4
						ОЗЛЕДА	
ВРСТА ДИВЉЕГ МАПАР- ЦА, ОНАГЕР						АУТО- ОЗНАКА СВЕТОЗА- РЕВА	
СТАНОВ- НИЦИ ЛУЗИТА- НИЈЕ							
						ДОМАЋЕ ГОВЕЧЕ	
						ОНАЈ КО- ЈИ ПЕЏА	
ТАЈАН					ВОЗИЧ У ПОМОЋ		
ПЕВНИ- ЦА ПИЦИ					ПРКОС		
НАКИТ ОД ПЕРЗА НА КАПИ		СУЖАЊ		УМЕТ- НОСТ (ЛАТ.)		ГРЧКО СЛОВО	
							ИЗВО ЖИПИКО
НАВЕКА РЕКА У ФРАНЦУ- СКОЈ						КОЊИ (ТУРЦ.)	
РЕКА У СИБИРУ			МАЛИ СТО				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Оператори, ренесанса, Прованса, метле, ТУ, Н, дл, Руан, о, нем, лл, пс, Пи, ало, ала, чар, гурач, РАЗАРАЧ, та, мете, аков, амови, Ани, цд, но, А(сошијетед) П(рес), О, о, Ловран, КРСТАРИЦА.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“, Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живо-рад Стојановић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525, Нурићана Ђоџић, телефон 324-483. Технички уредник Владимир Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523. Претплата за нашу земљу: тримесечна 66,00 дин, полугодишња 132,00 дин, годишња 264,00 дин. Претплата за иностранство: тримесечна 132,00 дин, полугодишња 264,00 дин, годишња 528,00 дин. Текући рачун за уплате из земље број 60801-601-822. Годишња претплата у иностранству: Долар 29.—, ДМ 68.—, Ффр. 143.—, Сфрс. 73.—, Шкр. 125.—. Девизне уплате слати преко Београдске банке — Београд, на рачун број 60811-620-292-32000-000-00054, са обавезном назнаком за „ПОЛИТИКИНО ЗАБАВНИК“. Поштански факс 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Опасна агенција: Македонска 35/II, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез.

MOTO-START

гума за жвакање са наградама без извлачења

Серија садржи 81 самолепљиву налепницу најмодернијих светских типова мотора. Належите 10 купона из врећице »МОТО-СТАРТА« на дописну карту и пошаљите на: »ЈОСИП КРАШ«, Бранимирова 29, 41000 Загреб — добићете бесплатно велики постер за лепљење налепница.

Налазник наградне слике добија без извлачења једну од 6.503 награде: значку клуба »МОТО-СТАРТ«, спортске наочаре, во-
зачку нацигу, и мотоцикл ТОМОС АУТОМАТИК.

10.000 PEZ значки је већ продато:
Припремамо нове погодности за PEZ пријатеље.

Играјте се Сладиште се

Код **PEZ**-а је
увек нешто ново!

Ако бољим PEZ домбон
и ако се радо играш PEZ
фигурама, пошљи нам
5 комада PEZ домбона, а
ми ћемо ти послати лепо
PEZ чланску карту.

Као пријатељ PEZ-а
користићеш све погодности,
које ћемо ти нудити из

месеца у месец.

Читај сваког мейка на
обом месту о новостима
за пријатеље **PEZ**-а

Наша адреса је:
»PEZ ПРИЈАТЕЉ«
61111 Љубљана и.т.д.

Купон поштом штампаним словима, изрежи и обавезно налепи на дописницу.

Презиме и име (обавезно штампаним словима)

Улица и кућни број

Место

Поштански бр.

датум рођења

HP Kolinska
Ljubljana

ПОШТА
ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

СТРАВА И УЖАС

Желео бих да знам које године је сним-
љен први филм страве и ужаса?

Владимир Узелац,
Београд

У броју 1347 у рубрици „Бли-
знац млађи 500 година“ писали смо
о филмовима у којима Дракулу,
једног од „најстрашнијих вампи-
ра“ игра Бела Лугоши. Међутим,
тешко је рећи који је баш први
филм тог жанра. Већ у првој
години своје историје филм је по-
казао како порушени зид израста
из својих крхотина, открио је, да-
кле, трик и могућност да слика
нешто нестварно (Лимијер: „Руше-
ње зида“). То је било 1895, а сле-
деће године Жорж Мелијас снима
кратке игране филмове „Нестанак
једне даме“ и „Баволов дворац“.
И у другим земљама се јављају
такви филмови, поједини истори-
чари филма не слажу се у гоме
који би од њих био први прави

ГРИНГО И ЈЕНКИ

У неким стриповима наишао сам на
ријечи „гринго“ и „јенки“. Интересује
ме шта оне, заправо, значе?

Миодраг Јелисић,
Зеница

Реч „гринго“ настала је у зем-
љама Латинске Америке, а била је
подругљив назив за све странце,
копаче злата или оне који су до-
шли у тај део света да би се обо-
гатили. Касније су становници Ла-
тинске Америке овако почели да
називају Северноамериканце, гра-
ђане САД.

Претпоставља се да су назив
„јенки“ Северноамериканци сами
себи дали, односно да је реч на-
стала по омиљеној народној песми
„Yankee Doodle“ (Јенки дудл). И-
пак, порекло ове речи није потпу-
но јасно. Према неким, долази од
холандског Janke (деминутив од
имена Јан), али има подругљиво
значење па се у почетку односи-
ла само на становнике Нове Ен-
глеске. У време америчког грађан-
ског рата (1861—65) становници ју-
жних држава тако су почели да
називају све војнике Севера, од-
носно Уније. У енглеском језику
глагол (to yank) значи брзо се
кретати, тргнути или брбљати, па
је извесно да од њега није настао
овај израз.

КРОМПИР У ГРОЗНИЦИ

Чула сам да и биљке добијају тем-
пературу ако их нападне нека болест.
Да ли је то истина?

Љубомир Лазич
Крагујевац

Неке биљке када се разболе до-
бијају, слично као и људи, пови-
шену температуру. Тако је, на
пример, помоћу прецизних термо-
метара утврђено да незаражене
кртоле кромпира имају природну
температуру ткива за око 0,195

степени Ц више од околине. По-
сле инфицирања бактеријом Pesto-
bacterium carotovorum, која изази-
ва труљење, температура кртоле
нагло почиње да расте и досеже
максимум после недељу дана, од-
носно повећава се за око десет
степен. Ова „грозница“ не захва-
та ткиво само у непосредној бли-
зини жаришта инфекције, већ се
протеже на цео кромпир. Оболе-
ле кртоле се веома лако препозна-
ју чим се узму у руку, јер су то-
плије од оних здравих.

ПОКОНДИРЕНЕ ТИКВЕ

Као твој верни читалац молила
бих те да ми одговориш шта је то
снобизам?

Нада Спасов
Београд

На то питање својим читаоцима
одговорио је, додуше мало опшир-
није Вилијам М. Текери, својим
делом „Књига о снобовима“. Краћи
одговор би био — онај ко изиграва
отменост, који се слепо поводи за
модом, обичајима и манирима
„виших кругова“ којима иначе не
припада „покондирена тиква“. Ве-
рује се да је тај израз потекао од
латинског sine nobilitate (без...
племства) који се некада стављао
уз име неког ко је грађанског по-
рекла, а појављује се у кругу пле-
мића. Данас се тај израз радо
употребљава за уображене, помо-
даре, игноранте, позере и незнали-
це, који воле да се поставе „с ви-
сока“.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

За једну значку шаљем три
разгледнице и три салвете.
Татјана Тушкан, 44103 Сисак,
Петрињска 5.

Због недостатка простора ра-
до бих замјенила Забавнике.
За лијепу разгледницу ша-
љем 20 Забавника. Нада Ду-
митровић, 57000 Задар, Раде
Кончара 1/IV.

Желим да продам колекцију
значака. Драгослав Марко-
вић, 35230 Ђуприја, Мутапо-
ва 18.

Мењала бих разгледнице,
значке и салвете. Гордана
Мешкова, 91000 Скопље, 663.
улица 2/3.

За сваку добијену значку
шаљем десет маркица. Ми-
лорад Ђорђевић, 11307 Винча,
Палих бораца 16.

Нудим салвете, значке, мар-
кице и страни новац за раз-
гледнице. Едвин Нус, 25230
Кула, Трг Ослобођења 5.

Мењам значке и салвете.
Весна Томић, 18520 Бујано-
вац, Саве Ковачевића 10.

За четири значке дајем де-
сет разгледница и пет мар-
кица. Светлана Матић, 11400
Младеновац, Владимира Ро-
ловића 62

Ко ми пошаље разгледницу
свог мјеста добиће разглед-
ницу Задра. Бојана Турчи-
нов, 57000 Задар, Браними-
рова обала 22, 57000 Задар

мини формуле макси успех!

Формат: мини
(5 x 6 см)
Страница: 225
Цртежа: 150
Изашло из штампе

НАРУЧУЈЕМ

Ком

Формат: мини
(5 x 6 см)
Страница: 220
Цртежа: 140
Изази ускоро

НАРУЧУЈЕМ

Ком

СВЕ ФОРМУЛЕ

из математике физике и хемије
за основце, средњошколце и студенте
налазе се у ове 2 књиге мини формата.

Цена једне књиге 30 дин.
Обе књиге комплет 50 дин.
Два комплета само 80 дин.

МИНИ ФОРМУЛЕ
Поштански фах 64.
71000 САРАЈЕВО

филм страве. Иван Батлер, на при-
мер, сматра да је то Едисонов
„Франкенштајн“, филм у једној
ролни из 1910. Међутим, и Мелије-
сови филмови „Глава од каучука“
(која се пред гледаоцима „неизмер-
но повећавала“) снимљен 1901. и
„Четири стотине шала Ђаволових“
из 1906. имају неке особине тог
жанра. За „Фантазију из Оза“, ко-
ју је 1910. режирао Френк Бом,
може се рећи да спада у досад
најјезивије серије за децу. Стивен-
сонов роман о сатанском двојству
личности „Др Цекил и господин
Хајд“, као и многи други романи
и новеле, пуни језовитих приказа,
(нарочито Едгара Алана Поа) били
су често и филмска тема. Од 1908.
па све до пародије Цери Луиса
„Чудесни напатак професора Це-
кила“ из 1963, овај роман екрачи-
зован је десет пута.

